

Trouville 1947-1997

Ett stycke skärgårdshistoria från Sandham

Generationernas Trouville

På sommaren 1947 etablerade sig de första nybyggarna i Trouville. Tio år senare bildades Trouvilleföreningen.

År 1997 har vi således anledning att fira ett kombinerat 40- och 50-årsjubileum.

Vid styrelsemöte på hösten 1995 beslöts att celebrera dubbeljubileet med en skrift som skulle bygga på bidrag från medlemmarna.

I ett tidigt utkast till innehåll gavs följande programförklaring:

En jubileumsskrift skall avse att ge gamla medlemmar en nostalgisk underhållning och nya medlemmar en historisk bakgrund.

Det är vår förhoppning att läsarna finner den nu färdiga boken både underhållande och berikande vad beträffar kunskaper om vad vår förening utträttat och uträttar.

En redaktionskommitté tillsattes i början av 1996 bestående av Detlof Sjögren, Sten Starkenberg, Sam Wiesel och Erke Åkerlund.

Verkställande blev Detlof och Sten, där Detlof svarade för texterna och Sten för bild, formgivning och produktion.

Det har inte alls varit svårt att få medlemmar att fatta pennan eller sätta sig vid sin ordbehandlare och författa bidrag. Bidragen har inkommit från medlemmar i alla åldrar från Lars Åkerlund 83, till Fredrika Wiesel 20.

Vi tackar alla författarna liksom alla som ställt sina fotosamlingar till förfogande. Vi vill särskilt tacka en del utomstående för bidrag.

Sonja Näslund har haft vänligheten att skriva om Axel Sundberg, som ägde Trouville innan vi kom dit. Harald Fyrbergs mångåriga sekreterare Marianne Braun och hans son Lars har berättat och lämnat bilder.

Domkyrkoarkitekten Åke Porne har berättat liksom Stig och Margareta Carlsson- byggmästar- och postparet i byn.

Olika författare kan i sina bidrag ha berört samma händelser och företeelser. Vi ber läsarna ha överseende med sådana dubbleringar, som skulle krävt en alltför stor redaktionell insats att undvika. Även bildmaterialet har sina brister då underlaget varit magert, något som kan rättas till vid en eventuell andra upplaga.

Bokens omslag:

Tidig tomtskiss över Trouvilleområdet innan radhusen ovanför stora stranden planerats in.

Under arbetet med boken har vi allt mer vunnit insikt i vad generationerna betyder för ett sommarsamhälle som Trouville.

Stugan i Trouville förverkligade drömmen om sommarstället där hela familjen tillsammans kunde uppleva den svenska sommaren.

Barnen växte upp och Trouville fanns i deras hjärtan. Som nya unga föräldrar ville de gärna ge sina barn samma upplevelser och bodde kvar hos sina barns far- eller morföräldrar, tog kanske över huset eller köpte eget.

Många fastigheter i Trouville ägs nu av andra generationen.

I några fall är det t o m fyra generationer som är tillsammans på släktens smultronställe!

Om 50 år, 2047 firar vi 100-årsjubileum. Det är en skön tanke för oss lite äldre att åtskilliga yngre medlemmar, för att inte tala om dagens barn och ungdomar kommer att vara med då.

I en del "släktgårdar" kommer minnet av 1947 års nybyggare forfarande att vara levande!

November 1997

Redaktionen

Denna bok är utgiven 1997 av Trouvilleföreningen
under adress: c/o Sjögren, Ljusskärrsvägen 58
133 31 Saltsjöbaden Telefon 08-717 65 05.

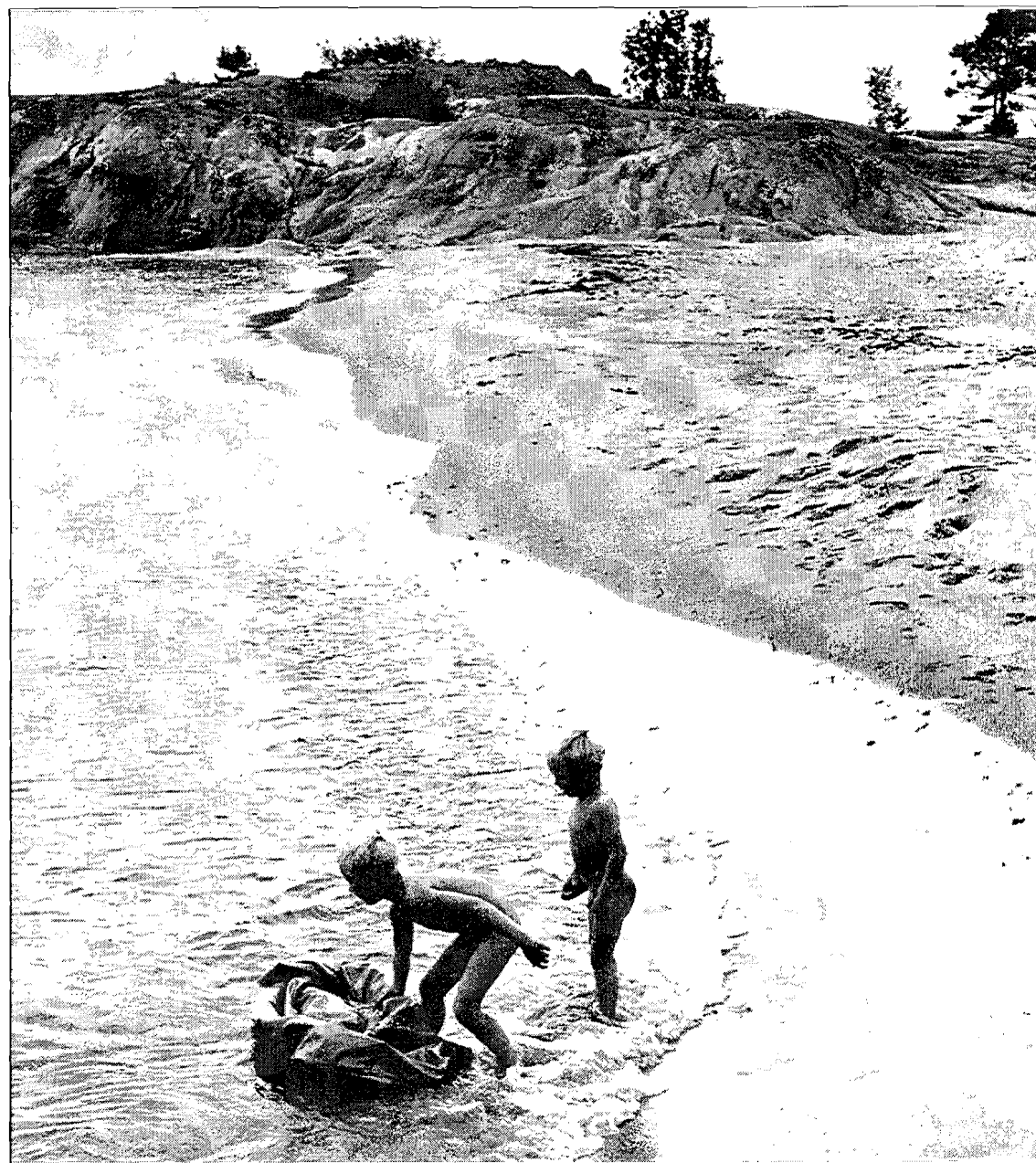
Huvudansvarig för text:	Detlof Sjögren
Formgivning:	Sten Starkenberg
Bildredaktion, bildmaskning:	Berit Starkenberg
Ledamöter i redaktionen:	Sam Wiesel, Erke Åkerlund
Produktion:	ECC. European Creative Center AB
Tryck o. bindning:	Arkitektkopia / Karléns-Tryck, Stockholm.
ISBN 91-630-5479-5	

Trouville 1947–1997

Ett stycke skärgårdshistoria från Sandhamn

Innehåll

Inledning	2
Harald Fyrberg, skaparen av sommarsamhällen.....	4
Trouville före bebyggelsen.....	8
Nybyggare i Trouville.....	10
Trouvilleföreningens bildande.....	15
Varför Trouville-Sandhamn ?.....	18
Glada barndomsminnen från Trouville.....	30
Fyra generationer Trouvillebor.....	35
Min barndoms somrar.....	36
Mina somrar i Trouville.....	38
Vinter på Sandhamn.....	39
Söndagsseglingarna.....	40
Sommarfotbollen på Gröna Planerna.....	42
Trouvilletennisen under 50 år.....	44
Trouville-boule.....	46
Att sitta i styrelsen - ett arbete och ett nöje.....	47
Trouvilles ekonomiska historia.....	50
Om vägar och vatten och mycket annat.....	54
Arbetsdagar på Trouville.....	64
Transporter på ön.....	65
Båttrafiken till Sandhamn och Trouville.....	66
Till minne av en stubbe	68
Trouvillepoesi	69
Blandade minnesbilder	69
Det spökar på vår ö	70
Karta över Sandön 1997	72
Karta över Trouville 1997	73

Lilla Trouvillestranden

Harald Fyrberg Skapare av sommarsamhällen

Av Detlof Sjögren

Fyrbergsvägen heter första vägen till vänster när man kommer fram till Trouville. Fyrbergsstugor kallas de stugor som finns kvar från den första exploateringen 1947. Vem var Fyrberg? Harald Fyrberg, 1895–1990, växte upp i Skövde och efter handelsstudier i Göteborg kom han i unga år till Stockholm som banktjänsteman.

I slutet av 20-talet började han ägna sig åt sitt livs affärsidé: att skapa sommarsamhällen. Han förvärvade mark lämplig för "sportstugor", planlade ett sommarsamhälle, anlade vägar, ordnade med el och vatten och sålde sedan tomter, ibland med ett färdigt hus. Hans första projekt torde ha varit Tranholmen beläget i Lilla Värtan mitt i stan.

1984 firade Tranholmens fastighetsägareförening sitt 50-årsjubileum med en liten minnesskrift, som inleds: *I år är det 50 år sedan Tranholmen förvandlades till ett sommarparadis.* Hur det gick till vid försäljningen av tomter är värt att citera:

"1934 var styckningen klar och Fyrberg började annonsera ut tomter på Tranholmen i dagspressen. Enligt Lidingö Kommunalblad den 6 april 1934 var det 1.000 spekulanter ute på Tranholmen över påsken. Det var inte så konstigt att det kom folk! Tranholmen hade varit ett utflyktsmål långt dessförinnan men nu var det gratis ångbåtsfärd från Ropsten och Thor Modén som underhöll.

Tomterna kostade då ca 4.000 kr och 10% skulle man betala kontant. Fyrberg var inte så petig med det – hade man inte råd med hela 10%, så fick man dela upp även kontantinsatsen.

En gammal Tranholmsbo berättar hur det gick till när han köpte sin tomt. Familjen hade tänkt sig gå på Skansen men med många barn var inträdet dyrt. Därför åkte de istället till Tranholmen, eftersom det var gratis. Sen hade de naturligtvis inte pengar till att

köpa tomt, men Fyrberg satte insatsen till 50 kr och jag tror de också fick låna dessa 50 kr av Fyrberg."

Marianne Braun, som var Fyrbergs sekreterare i nästan 40 år, berättar att det var något av folkfest, när tomterna på Fyrbergs många områden skulle säljas. Även i Trouville lär det ha bjudits på ärtsoppa och punsch i samband med visningarna. Marianne bekräftar också att köpevillkoren var mycket generösa med låga handpenningar, som band köparen juridiskt och moraliskt. Direktör Fyrberg gjorde dock aldrig några svårigheter, om köparen ångrade sig.

Harald Fyrberg framstår överhuvudtaget som en person som var uppskattad och aktad av dem han gjorde affärer med. När Näsby Slottsparks Fastighetsägareförening firade sitt 10 års jubileum 1950, inbjöd man exploatören Harald Fyrberg, *"som man tyckte varit en reko karl"*. (Fyrberg exploaterade stora delar av Näsby Park ungefär samtidigt med Tranholmen-kanske ett avsteg från idén om sommarsamhällen).

När Fyrberg 1947 annonserade ut Trouvilletomterna till salu, hade byggnadsplanen utarbetats av arkitekten Åke Porne, som också ritade Fyrbergsstugorna. Åke Porne blev senare domkyrkoarkitekt och svarade för den omfattande restaureringen av Uppsala Domkyrka på 60- och 70-talen.

Åke Porne berättar 1997 vid 92 års ålder att han först framlade en helt annan plan, som innebar att bebyggelsen skulle samlas i form av några små byar med kedjehus. Motivet var att skona den vackra skogsmarken från uppstyckning i tomter. Bykaraktären skulle också stämma väl överens med bebyggelsen i Sandhamns by. Harald Fyrberg lär ha uppskattat denna plan, men länsarkitekten ansåg att den medförde brandfara och att tätheten var olämplig ur hälsosynpunkt. Så det blev som det nu är, och Åke Porne var glad att höra att vi ej satt staket kring våra tomter, utan att man fortfarande kan uppleva Trouville som ett skogslandskap.

Harald Fyrberg (t.h.) tar sig en skopa vatten under en rundvandring med spekulanter på Trouville.

Under de år försäljningen pågick ändrades planen två gånger i området kring radhusen, och det är ganska lustigt att se att Fyrberg ett tag i sina broschyrer visade en sommarrestaurang ovanför Trouville-stranden och gäststugor, tennisbanor och affärer i kvarteret närmast öster därom.

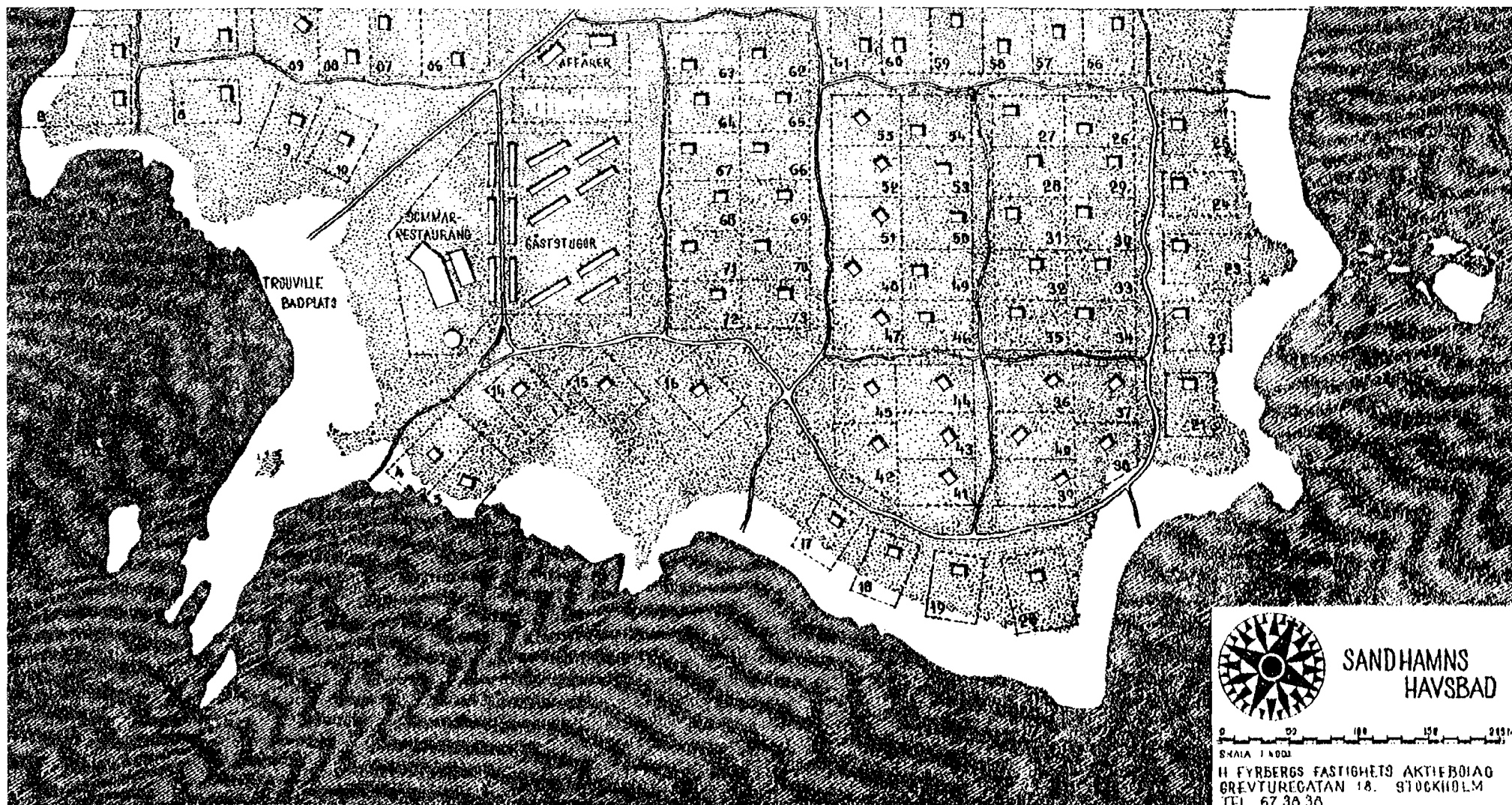
Trouville var bara ett av många sommarsamhällen som Harald Fyrberg skapade. Bland andra kan nämnas utöver Tranholmen: Munkholmen vid Sigtuna, Hasselö, Valdemarsö, Lövåsen och Björkåsen vid Båven, Husby och Sanda vid Mariefred samt Orrhammar.

Formodligen uppfattar innevånarna i dessa samhällen just sin by som ett sommarparadis, men bäst är nog i alla fall Trouville.

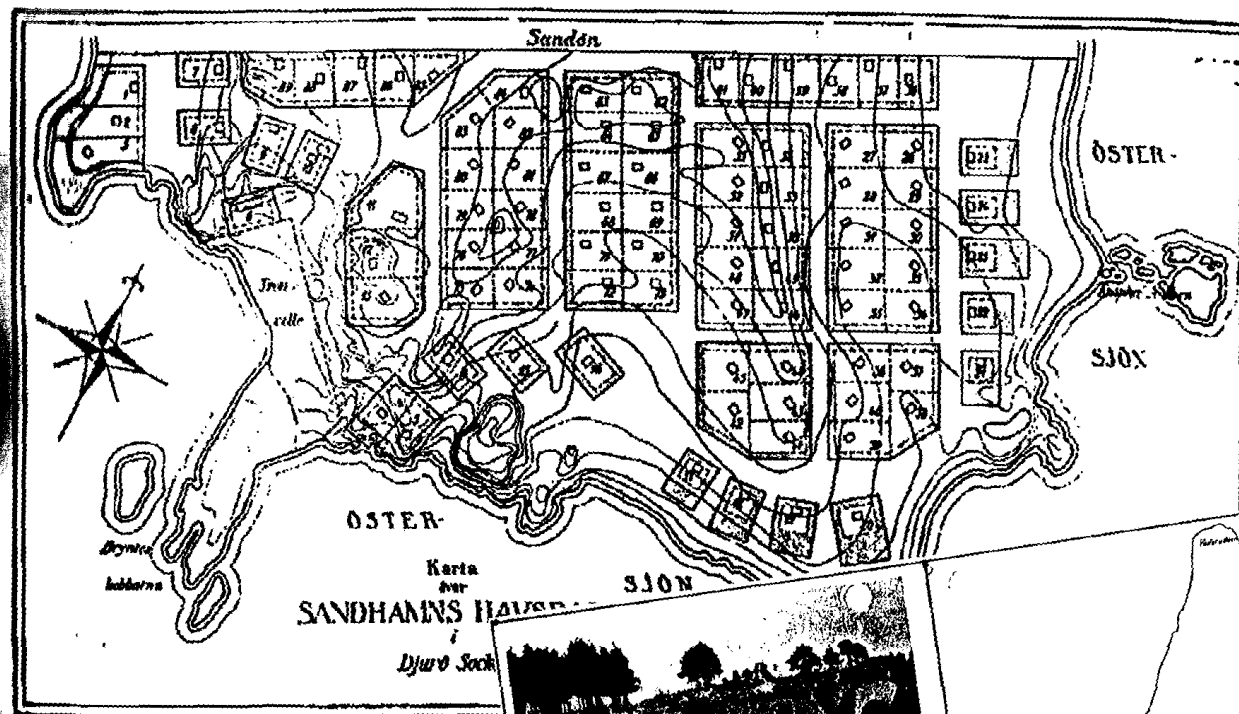
Tack Harald Fyrberg

Fyrbergs försäljningskontor strax ovanför stora Trouvillestranden

En tidig kartskiss över Trouvilleområdet utarbetad av Fyrberg och hans stab. Här fanns både en restaurang och ett antal stuglängor samt affärer inritade i planerna, för att ge service åt både Trouvillebor och gästande turister. Det var säkert av ekonomiska skäl dessa planer skrinlades, men det var ett mycket framsynt förslag. Kartan ingick som en del i de försäljningsbroschyrer för Trouvilleområdet som producerades av Fyrberg.

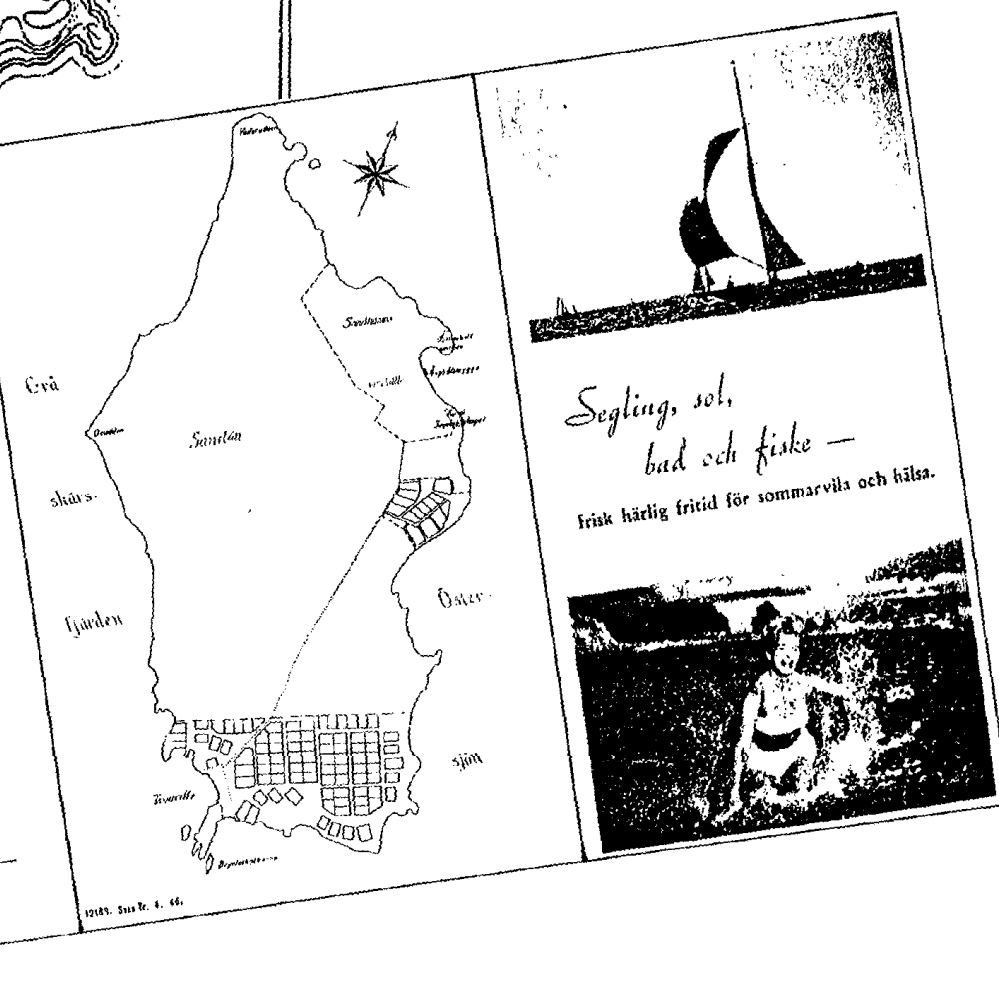
En välbekant säljfolder för
de första Trouvillespekulanterna.
Tryckt på Svea Tryckeriet i
Stockholm april 1946.
Det avbildade exemplaret är
datumstämplat 28 mars 1947.

Sandhamns Havsbad — den välordnade sommar- staden vid Östersjön.

- * Ledningar för vatten och elström.
- * Vackra promenader. Vidsträckt badstränder.
Givande fiskvatten.
- * Snabba, bekväma kommunikationer året runt med
Stockholm.
- * Tomtstörlek från 1.500 km. [redacted]
In till 20 års amortering. Kontantintäkt ca 10%.
Byggnadslån och byggnadsservice.

H. FYRBERGS FASTIGHETS A.B.
Grevturegatan 18, 1 st.
Tel. 67 38 38, 67 38 39.

*Segling, sol,
bad och fiske —*
frisk härlig fritid för sommarvils och hälsa.

Axel Sundberg under mättnings- och avstycknings- arbete på Trouvilleområdet.

Trouville före bebyggelsen

Av Sonja Näslund, Sandhamn

Eftersom min mans släkt, Sundbergs, ägde Trouvilleområdet och Axel Sundberg senare sålde det till Fyrbergs Fastighetsbolag har jag lovat skriva lite om vad jag känner till.

Axel Sundberg föddes på Sandhamn, ende son till trävaruhandlaren och bageriägaren Johan Reinhold Sundberg och Ida f. Kjellström. Barndomshemmet var det gula huset öster om bageriet. Detta hus byggdes av förfäderna på 1750-talet, när Tullhuset

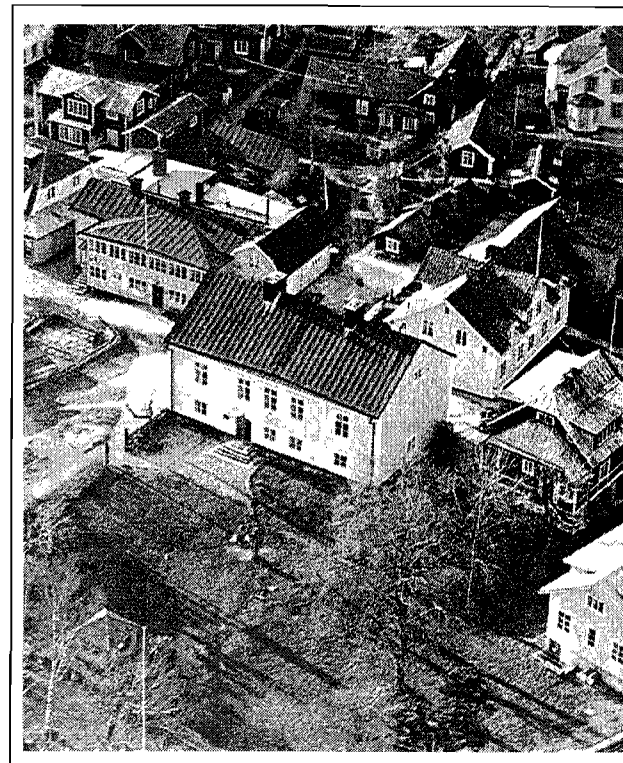
placerades där de tidigare bodde. Släkten bestod före Reinold Sundberg av lotsar. Den Sundbergska brädgården låg på Telegrafholmen. Axel gick i Sandhamns skola 1883 - 1887 och därefter vid Östermalms lägre allmänna läroverk och kunde ej bo hemma från och med 10-års ålder. Han avlade sedermera Mogenhetsexamen vid Stockholms Norra Latinläroverk våren 1894.

Därefter återfinns Axel Sundberg inom trävarubranschen. Han arbetar för familjen Kempe och fanns julen 1897 i Frankrike och längtar hem efter att inte ha firat jul på Sandhamn under flera år. Han arbetar senare som disponent bl. a. vid Sävenäs och Robertsfors i Norrland. Under första världskriget finns Axel Sundberg i Stockholm och korresponderar angående trävaror, skog, avverkning, frakter m.m. Han arbetar i skogsindustrin och åt exportmyndigheterna i Sverige och träffar köpare i Europa. Talar och skriver på engelska, tyska och franska. Under första världskriget och sedan 20-talet, var det hårda år för trävarubranschen och Axel Sundberg var mycket ute på resande fot. Han bodde i Stockholm under denna tid. Senare blev han disponent på Gimo Bruk i Uppland.

Under 30-talet var Axel Sundberg mycket engagerad i utvecklandet av snabbare virkestorkning och ägnade detta all energi och alla tillgångar. Idén var strålande och denna typ av snabbtorkning förekommer allmänt idag.

Sundbergs problem var att han var före sin tid, utvecklingskostnader, patent, processer troligen i kombination med börskraschen på 30-talet ruinerade så småningom Axel Sundberg. När Axel Sundberg vid 70-års ålder sålde Trouvilleområdet till Fyrberg var han fortfarande aktiv inom bl.a. Eknö Hemman. Han avverkade skog på släktens marker och skötte jordbruket på Korsö-Björkö.

I efterhand kan man inte annat än beundra hans envishet att klara sig, utan att släkten fick veta hur otroligt dålig hans ekonomi var. Axel var inte någon praktiskt lagd man. Född som man på 1880-talet var han inte lämpad att ta vara på sig själv med matlagning, tvätt, städning etc. Under de aktiva åren behövde han inte heller fundera över sådant, eftersom det fanns privatchaufförer, hushållerskor etc. Med den bakgrunden är det förstäligt att han, trots dålig ekonomi intog sina måltider på Sandhamns Vårds-hus, när han bodde i Sandhamn. Vål skötte reverser, lån och växlar höll honom flytande i många, många år, men till slut sålde han en del fastigheter. Förutom Trouvilleområdet, såldes också Kompassen och andra fastigheter på Sandhamn som Vindalsö och Vånsholmen. Eknö såldes efter hans död av släkten för att reda upp hans tidigare "vidlyftiga" affärer.

Sundbergska gården - det gula huset bakom tullhuset

Exploatering av Trouville

Med tanke på dagens stora allmänna intresse inför eventuella nybyggnationer som planeras och emellandåt även blir av på Sandön, har jag frågat en del personer som länge bott på ön hur man såg på exploateringen av Trouvilleområdet. Någon enda person var upprörd och tyckte att det blev fruktansvärt fult, man kallade området "Indianbyn" eller något annat nedlåtande och pratade om "sommarmarbonade vinterstugor".

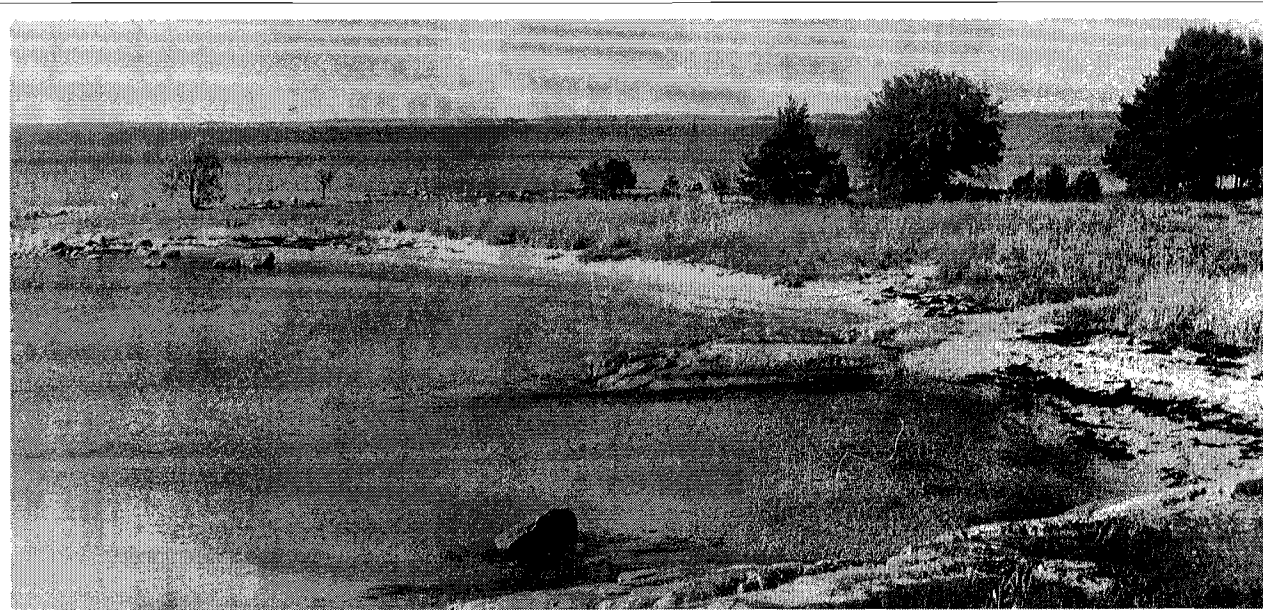
Stugorna var små, det var begränsad storlek på vad man fick bygga. Senare byggdes verandor till och glasades in och storleken ökade. Enligt planerna skulle området vara öppet, utan staket och plank. De flesta byborna erinrar sig inte något speciellt i samband med byggnationerna. En möjlig förklaring är att tiden efter andra världskriget var så besvärlig med ransoneringar och dylikt att något så fredligt som en villabebyggelse inte var mycket att orda om. Ön var ju 1947 ännu inte heller så mycket bebyggd jämfört med idag och området låg långt från byn.

De som plockat svamp och bär i området blev förstås av med fina marker och var sura. Vissa fortsatte att plocka bär inne på tomterna till och med efter att de bebyggts. Det måste dock känts bra för Axel Sundberg att inte få hela bybefolkningen mot sig, för att ha sålt området.

Badstränderna ägs av Eknö Hemman

Badstränderna som ägs av Eknö Hemman ingick inte i projektet så där blev ingen ändring. Före bebyggelsen gick barnen från byn ibland och badade vid Trouville, men lika gärna vid Fläskis eller vid området Västra Udden - Oxudden. Här var det också obebyggt.

Korsö var före andra världskriget ett populärt mål för bad bland de bofasta innan militären tog över där. Liksom de bofasta idag, åkte de på den tiden även till andra öar, kobbar och badade. Sandöns badstränder användes då mest som nu av sommargäster och turister. Under krigsåren spärrades Trouvillestränderna av och militären byggde

Den orörda östra delen av Trouvillestranden från ett tidigt foto

baracker i slutningen mot Stora Trouville. De grävde också här en brunn för färskvatten, som fortfarande finns kvar.

Av stränderna kallades Lilla Trouville för Herrarnas Trouville - det var väl mera macho att bada där och utsätta sig för havets hela styrka.

Namnet Trouville

Namnet Trouville tillkom nog i slutet av 1800-talet när stockholmare började bygga villor i byn eller kom ut med ångbåt som badgäster. Det fanns väl beresta som kände till badorterna Dauville och Trouville i Normandie. Under en tid försvenskades stavningen till Trovill, men trouvilleborna bestämde sig 1983 för att återgå till den franska stavningen och döpte om Trovills Fastighetsägareförening till rätt och slätt Trouvilleföreningen.

Axel Sundberg ansåg nog att Trouville-området skulle medföra en bra utveckling för Sandhamns del. Och visst blev det flera kunder i affärerna och en del bofasta fick också arbete i samband med byggnationerna och även därefter.

1997. Femtio år efter andra världskrigets slut fylls de gamla uttjänta militära värnen igen på Trouvilleområdet

Artikelförfattaren under sitt sista besök i Trouville den varma sommaren 1997

Nybyggare i Trouville

Av Nils Norrman

Etableringen

Sommaren 1949 då kände jag att livet skulle börja njutas fullt ut. Efter 3 års värnplikt och beredskaps-tjänstgöring under 2:a världskriget och ytterligare 4 år med yrkesarbete och teknisk utbildning samtidigt, vilket innebar 15 timmars arbetsdagar var det väl en naturlig känsla.

Dessutom hade jag och min fru lyckats spara 500 kronor som vi planerade ha till sommarsemester. Summan motsvarade då drygt en normal månads-lön.

I slutet av april läste jag en annons om en hyresledig stuga i Sandhamn. Utan tvekan svarade jag och åkte ut söndagen den 1 maj, en underbar dag med molnfri himmel och lätt bris.

På bryggan i byn mötte Josef Johansson som skulle visa huset som låg i Trouville.

Vi gick till fots Trouvillevägen och utsikten vid Dansberget var bedårande vacker, med solen glittrande i vattnet mitt i farleden. Den utsikten upphör aldrig att fascinera mig och ofta när jag passerar där tänker jag på just den dagen 1 maj 1949.

Under promenaden ut till Trouville berättade Josef om att Fyrberg hade både tomter och hus till salu i Trouvilleområdet. Eftersom jag alltid varit ekonomiskt lagd och inte backat för utmaningar blev jag intresserad av detta alternativ. Det syntes mig riktigt att satsa pengarna på en investering istället för att hyra. Med Josefs hjälp kom vi fram till tomt nr 70. Den låg vackert på en kulle. Eftersom skogen då var mycket glesare än nu och det fanns nästan ingen ungskog eller annan undervegetation, var havsutsikten oemotståndligt vacker med öppen horisont. Beslutet fattades. Här skulle byggas ett sommarparadis för familjen.

Vi åkte hem samma dag och i efterföljande vecka kontaktade jag Fyrberg för att höra om villkoren för tomtköp. Våra resurser var ju styrda av semesterbudgeten, 500 kr, så jag hyste en viss oro. Fyrberg var dock en duktig säljare och mycket tillmötesgående. Han erbjöd ett köp med 10 års amortering, amorterings- och räntefritt första året. Priset var 5.500 kr.

Anledningen till välviljan var nog den att det inte var så lätt att sälja hus och tomter i Sandhamn då. Det var lite avlägset och svårtillgängligt. Båtresorna var långa och förhållandevis dyra och svenska folket var i allmänhet inte bilinnehavare på 40-talet. Dessutom rådde restriktioner för byggnadslov till fritidshus.

Erbjudandet godtog vi utan tvekan. Nu skulle livet som nybyggare starta. Huset skulle vara beboeligt till midsommarhelgen då sommarsemesteren började, så tidsplanen blev tajt.

Utöver att skissa på huset, göra materialspecifikation och göra komplett upphandling, skulle jag samtidigt avsluta min tekniska utbildning och göra en 3 veckor lång studieresa till Italien. Det var min

första utlandsresa och innebar ett stort även Kontrasten mellan att resa genom de tyska ri- städerna och att möta Norditalien i strålände sommarsol var överklig men gav en vision om framtiden för Europas plågade folk dock ljusna. Nåväl, 15 timmars arbetsdagar fick ytterligare sträckas några timmar, och allt genomfördes pl enligt. Min fru planerade materialtransporten i när jag kom hem från Italien 2 dagar före midsommar, var det bara att åka ut och starta bygget. Vi etablerade som nybyggare.

Varför blir man nybyggare i Trouville?

Skälen är givetvis olika för varje enskilt fall. I vårt fall med avseende på själva byggandet, var det väl knappa ekonomiska resurserna som var styrande. I gällde att med egen kraft under hand skapa tillräckliga ekonomiska resurser och även hantverkmässigt köpande. Vi var inte först ut i Trouvilleområdet, men jag bedömer var vi först som startade helt från noll och själva svarade för den arkitektoniska gestaltning, byggnadskonstruktion inklusive tekniska installationer, och huvudsakligen även det hantverksmässiga genomförandet. De flesta familjer som flyttade köpte färdiga Fyrbergshus. Det fanns förutom det även några entreprenadbyggda hustyper.

Att starta ett nybyggnadsprojekt som i vårt fall, gör man nog endast om man i ungdomligt oförstånd förbi projektets hela omfattning, och har tillräcklig tillit snarast övertro, på sin egen skaparkraft. Det inser jag snart 50 år efter etableringen.

Valet av Trouville

Valet av Trouville för nybyggande kan i viss mån härledas ända tillbaka till min tidiga barndom. Jag uppvuxen i Uppland, långt ifrån havet men nära en liten insjö. När jag var i 3-4 års åldern fick jag min första båt i min hand. Det var Nautisk kalender, årgång 1919. Den innehöll många vackra bilder på fullriggare och imponerande atlantångare med 3 - 4 skorstenar bolmade svart stenkolsrök. Bilderna gjorde ett oförlömligt intryck på mig och jag fattade omedelbart beslutet att

till sjökapten. Packade en väska med boken och andra saker och hade den i beredskap för att starta mitt liv som sjökapten vid första bästa tillfälle. Boken har jag fortfarande kvar på Trouville. Tillfället lät dock vänta på mig, och i tonårsåldern lämnade jag landsbygden och flyttade till Stockholmsregionen för att skaffa mig utbildning och arbetslivserfarenhet. Dock inte som sjökapten.

Efter några år kom sen värnplikten och beredskaps-tjänstgöringen som varade under i stort sett hela andra världskriget. Jag blev uttagen till kustartilleriet, KA 1 i Vaxholm. Det uppskattade jag mycket. Jag tog ett avsevärt långt steg mot min barndoms fantasiliv som sjökapten när jag i kustartilleriets tjänst lärde känna i huvudsak hela Stockholms yttre skärgård. Sista halvåret vintern 1944-1945, låg jag på Korsö och vid flera tillfällen kunde jag då besöka Sandhamn. Jag hade därför inga problem att argumentera för Sandöns alla positiva sidor, barnvänlighet, ren luft och en trevlig by, vid valet av etableringsplatsen.

Husbygget

2 dagar före midsommar var vi redo för byggstart. Med bagaget för sommarsemestern och byggmaterialen anlände vi till ångbåtsbryggan i Sandhamn. Kalle Andersson var tingad och stod med sin arga häst och vagn för transporten ut till Trouville.

Mötet med Kalle var en upplevelse för sig. Han talade en utpräglad roslagsdialekt som jag inte hört någon tala vare sig förr eller senare om man bortser från skådespelaren Sigurd Vallén, som vid den tiden i radion läste historier av Albert Engström. De utelämnade bokstaven H i början av vissa ord. Kalle var också auktionsutropare och van vid snabba korta frågor och repliker. Han betraktade säkert familjer som drog ut i skogen mot Trouville som lite suspekta och ställde korta ofta ganska närgångna frågor. Kalles häst hade munkorg så vi klarade oss från att bli bitna och anlände till tomt 70 utan några äventyrligheter. Eftersom jag inte hade någon erfarenhet av husbyggnad, och inte var i allra bästa kondition efter examensarbetet, och kanske

främst efter 3 veckors vistelse i Italien, kändes tidsplanen på 2 dygn, för att få huset beboeligt näst intill övermänskligt. Därför hade jag med mig två byggnadsarbetare. Tillsammans klarade vi uppgiften och vi flyttade in i ett skal som utifrån såg komplett och färdigt ut, men som i stort sett saknade inredning. Huset var ca 15 kvm stort och utgjorde inte något arkitektoniskt finlir. Det var snarare lösningen på en ekvation $500 \text{ kr} = x \text{ st. cementhålden} + y \text{ meter bräder} + z \text{ kvm takpapp} + \text{målarfärg} + \text{dörrar och fönster}$.

Huset påminde snarare om en förstörad hundkoja. Men jag var synnerligen stolt över resultatet, och kände att nu hade vi ett tillräckligt hem för livet i skärgården.

Min positiva syn på huset delades inte av alla. På Havsvägen hade vi en granne, Henry Wallenberg. När han gick förbi på vägen klagade han ofta över fysiskt illamående vid bara åsynen av huset. Jag kan inte minnas att mitt självförtroende som nybyggare fick någon allvarigare knäck. Henry Wallenberg planterade rader av fruktträd på sin tomt, och hans vision var att skapa ett idylliskt villasamhälle. Inget fruktträd finns nu kvar.

Tiden rusar iväg med våra liv. Livssituationer och värderingar ändras. Efter 2 år hade familjen vuxit och en utbyggnad syntes ofrånkomlig. Jag hade fått ökad tilltro till min förmåga att bygga hus. Jag började t.o.m. tycka att Henry Wallenbergs hälsoproblem kunde tolkas som nästan naturliga. Utan tvekan startade vi den 1:a tillbyggnadsetappen 1951. Det blev ett nytt stort skal ställt vinkelrätt mot det befintliga. Att inreda skallet tog lång tid och under tiden växte familjen ytterligare och fyllde huset. Det gav näring till en vision om att skapa ett sommarparadis för inte bara barn utan även barnbarn.

Vi lyckades också köpa en intilliggande tomt och uppförde direkt ett hus för att klara av den växande familjens behov. Huset på den nya tomten planerades från början för en rejäl tillbyggnad och placerades så att ytterligare hus skulle kunna uppföras.

Under 60-talet tog även andra aktiviteter utöver att genomföra "visionen" viss tid varför tidsplanen blev utdragen. Den växande familjen medförde nu ett starkt behov för utökning av huset. Det var köket från 40-talet, med vissa små utrymmen som inte klarade kraven. Planeringen av en ny tillbyggnad måste startas. Vid den här tiden hade jag blivit fascinerad av ett eget byggande och det medförde givetvis också lång tidsplan. Mottagandet och lagring av byggnadsmaterial krävde därför en särskild lösning. Ett särskilt förrådshus måste uppföras. Det skulle inplaceras och dimensioneras för att vid ytterligare en tillbyggnadsetapp infogas i huset och inrymma t.ex. tvättstuga, bastu och verkstad.

Tillbyggnaden för det nya köket, som också omfattade ett nytt sovrum och ytterligare hygienutrymmen, kom inte igång förrän under 80-talet. Den krävde också nya tekniska installationer, tilläggsisolering m.m. och tog hela 80-talet i anspråk. Det berodde även delvis på att jag ifrågasatte behovet av genomförandet av min vision. Den syntes ha stött på hinder.

Nu 1997 är alla tillbyggnadsetapperna genomförda, med endast mindre återstående detaljer. Vid starten av nybyggerlivet för snart 50 år sedan hade jag sannolikt varit mer tveksam, om jag hade vetat att det skulle präglade större delen av mitt vuxna liv. Slutomdömet av nybyggartiden är trots alla uppoffringar positivt. Det har utgjort ett meningsfullt arbete och givit skaparglädje, men även skapat plattform för bad och båtliv i havsbandet.

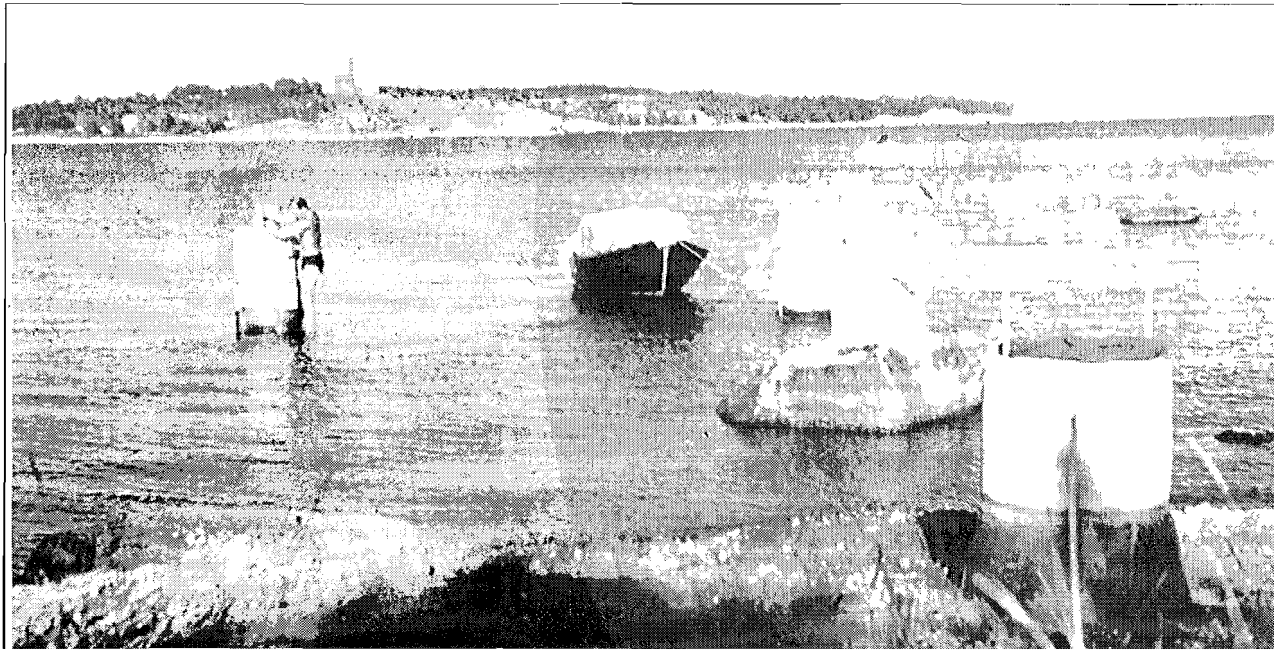
Inte bara bygga hus

Under nybyggerlivets början 1949-1951 gick tiden som fanns utöver byggandet till att lära känna Sandöns bad, by, fiske och de närmaste grannarna. 1951 etablerade sig familjen Åkerlund som våra närmaste grannar. Vi var unga och entusiastiska inför det äventyr fritidsboendet i havsbandet innebar. Vi byggde våra hus men insåg också att det gällde att skapa ett

samhälle för Trouvilleborna. Lars Åkerlund var initiativrik och det dröjde inte länge förrän vi startade små projekt. Det var t.ex. trivselåtgärder vid badet såsom skyltar med maning om aktsamhet mot naturen. Detta var långt före kampanjer som "Håll Sverige rent". Vidare byggde vi en svikt på en kobbe utanför udden mellan badplatserna. Hopphöjden var ca 2 meter och utanför fanns djupt vatten. Kobben kallas än i dag för sviktkobben. Svikställningen har tyvärr förfallit.

Bryggfixare

Båtlivet krävde också en insats. Det fanns inga bryggor i Trouville. Den stora sten som idag ligger under passbåtsbryggans landfäste användes som brygga för en Trouvillebo, Pelle Vallin, som där förtöjde sin gamla f.d. livräddningsbåt. Den varma sommaren 1955 startade därför Lars Åkerlund och jag ett för våra förhållanden stort projekt. Vi byggde 4 st stora betongfundament delvis på vad vi bedömde var bottenfasta stenar.

Bryggfixaren Niss Norrman under arbete med fundamenten till den första permanenta bryggan i Trouville.

Mellan fundamenten lade vi grova timmerstockar fällda på våra tomter. 2 st fundament står fortfarande kvar, ett på stranden och ett som nu ingår i nya bryggan. De yttersta plintarna byggda på stenar som visade sig inte vara bottenfasta blev flera år senare kullvräkt av havsisen. De ligger nu uttransporterade intill Kniphalskobben. Vi arbetade många timmar varje dag stående i vattnet till midjan. Påfrestande trots den ovanligt höga vattentemperaturen. Lars Åkerlund lanserade nu en idé, föregångare till den moderna våtdräkten. Vi satte på oss tjocka långkalsonger för att behålla kroppsvärmen, fungerade faktiskt riktigt bra.

Föreningsbildare

I slutet av 50-talet hopade sig åtgärder för samhällsbyggandet i och med att Fyrberg (Sandhamns havsbad), överlät områdets skötsel till Trouvilleborna. Lars Åkerlund startade förberedelserna för bildandet av fastighetsägarföreningen. Bland de då mest aktuella uppgifterna för föreningen var att

lösa sophantering, vattenförsörjningen och vägunderhållet i det snabbt växande miniatyrsamhället Trouville.

Dumpning av sopor i havet

Omhändertagandet av hushållssopor vid den tiden innebar att vi, på samma sätt som byfolket hade gjort i alla tider, rodde ut och dumpade soporna i havet eller brände upp dem vid stranden. Exploateringen av Trouvilleområdet medförde en avsevärd ökning av antalet hushåll på ön och även den ökade inblandningen av förpackningar, t.ex. mjölk tetror i soporna gjorde att dumpningen i havet medförde en klart ökad nedskräpning av stränderna.

Brännugn konstruerades

Jag åtog mig att konstruera en brännugn för att underlätta och göra förbränningen säkrare. Det blev

De första gångbrädorna på plats

äg-
llet

len
ade
ia i

en
ren
ex.
vet
na.

att
lev

en ca 2 meter hög stålplåtugn med påfyllningslucka stor nog att svälja en sopsäck. Den ställdes upp norr om Fyrbergsvägen och blev under många år en populär träffpunkt där man lätt bekantade sig med övriga Trouvillebor under tiden man bevakade sina sopors förbränning.

Ugnugnen vid Fyrbergsvägen blev träffpunkten för vardagsdiskussioner och allmän förbrödning

Namn på vägarna

Vägarna hade hittintills in haft några namn vilket livetvis var besvärligt när man t.ex. väntade gäster och skulle tala om var man bodde. Vi ordnade en tävling och mitt förslag vann. Lars Åkerlund gjorde en pryddlig orienteringskarta som sattes upp vid nuvarande tvättstugan.

Vatten, vatten, vatten

Det annat växande problem var vattenförbrukningen. Vår vattentäkt i Trouville hade inte tillräcklig kapacitet och rörledningen och pumputrustningen i barlastgropen i byn hade för små dimensioner. Under min tid som ordförande byggde vi nytt pumphus i gropen. Skaffade ny pumputrustning och utförde ny rörledning, polytenrör med stor diameter som fortfarande fungerar tillfredställande

På den tiden fanns ingen grävmaskin på Sandön. Men det gick både fort och till låg kostnad att med hjälp av Trouvillepojkar gräva en 30 cm djup rörgrav utefter vägen. Priset var 1kr/metern inklusive nedläggning av röret och återfyllning.

Några personligheter jag särskilt minns

Utöver Kalle Andersson tror jag att alla gamla Trouvillebor minns Josef Johansson. Han var infödd Sandhamnsbo och var Fyrbergs fasta ombud med många funktioner. Han stod nästan alltid på bryggan när lördagsbåten kom och med sitt lugna seriösa sätt kändes det tryggt och välkomnande med en liten pratstund med honom.

En gång när Josef och en annan bybo gästade mig berättade Josef om sitt sjömansliv i ungdomen. Han hade varit eldare ombord på en stor italiensk passagerarångare i linjetrafik mellan Italien och Sydamerika. Det var 12 eldare i varje vakt som under 8 timmars vakt oavbrutet skyfflade in kol i pannorna. Man angjorde Dakar i Västafrika för bunkring. Det var fascinerande att höra de båda Sandhamnsborna berätta om det hårda sjömanslivet och även deras ingående kännedom om nöjeslivet i Dakar. De verkade mer hemmastadda där än i Stockholm. Det var som sagt en upplevelse för mig som förde mig tillbaka till barndomens drömmar om livet som sjökapten.

En annan gentleman som jag minns var Trouvillebon Anstrin. Varje dag exakt på minuten promenerade han från sitt hus längst ut på Alexanderudden på väg till värdshusets lunch. Han var avsevärt äldre än övriga Trouvillebor och levde ensam, men hade en god kännedom om alla. Jag var inbjuden till honom en gång och konstaterade att hans hushåll i stugan hölls inom snäva gränser med ett undantag. Det var drycken. Endast Gordons Gin användes och lagret var imponerande.

Båtliv

Att bo i ytter-skärgården utan att samtidigt ägna sig åt båtar har för mig varit i det närmaste otänkbart. Det beror väl på min barndoms romantiska dröm om livet som sjökapten och att jag i stort sett ägt båtar från 10-årsåldern.

Före min etablering i Trouville hade jag roddbåt i en insjö i Nordlappland. 1950 köpte jag en gammal "roddsump" av en bybo i Sandhamn för 10 kronor. Den var i stort sett ett vrak från början men jag kunde hålla den flytande några år. Den var tung att ro och utflykterna fick begränsas till de närmast belägna öarna.

Den gav mig också tillfälle till fiske och bekantskap med nya fisksorter som flundra och hornsimp. Hornsimpan var en mycket vanlig fisk på 50-talet men tycks nu ha försvunnit från våra vatten.

Trots den tid och kraft som husbyggandet tog lyckades jag utveckla även båtlivet. 7 st båtar har jag under åren haft. De har givit oskattbara upplevelser och även utlopp för äventyrlust.

Att med en snabb motorbåt ta sig ut till ytter-skärgården och göra strandhugg och utforska naturen, samt återvända ofta i oväder och mörker med hjälp av elektroniska navigationshjälpmedel har varit oförglömliga upplevelser, för att inte tala om att kappsegla Gotland Runt.

Upplevelsen att ihop med en utvald besättning segla en båt dag och natt ger oförglömliga minnen av gemenskap och problemlösningar.

En annan lite stillsammare njutning har varit snurrebåten, åka till byn och handla eller äta middag på värdshuset. Det har varit ett miljöriktigt sätt att leva om man bortser från de skadliga ämnena i bensinen. Att cykla till byn har jag alltid betraktat som en nödlösning.

Storm över Trouville

Stormande hav och problem med båtförtöjningar hör till det normala för oss i havsbandet. Dock minns jag en storm under 60-talet som var den i särklass våldsammaste. Vinden var sydostlig och vågorna rullade in över lilla Trouvillestranden med sådan kraft och höjd att de fortsatte över sanddynerna och rann ner till stora stranden.

Det har stormat inte bara på havet

Det miniatyrsamhälle som vi har byggt i Trouville har under årens lopp hyst många stridbara personligheter med ambitionen att förbättra området. Idéerna har mestadels varit goda och varit till gagn för de flesta. Flummiga idéer har också förekommit och tendens till drivande av särintressen kunnat spåras. Föreningsmötena har varit forum för många heta diskussioner där många "lekt" politiker och med liv och lust hävdade sina ståndpunkter. Själv har jag strävat efter att förhindra att särintressen har genomförts.

Jag har inte lyckats fullt ut. Jag tänker då bl.a. på bevarandet av allmänningen och att förhindra bebyggelse och avstängning av stranden framför enskilda tomter. Avstängningen av stranden lyckades jag stoppa i ett fall på 50-talet. Dock endast genom egenhändigt rivande av barriärer och förbudsskyltar utan kollektivt stöd. Privat bebyggelse på allmänning utan ersättning till föreningen gick dock inte att stoppa.

En annan fråga var aktuell när vår andra gemensamma brygga skulle uppföras. I den frågan hävdade jag utan framgång att varje tomtinnehav skulle berättiga till en båtplats.

Den hetaste och våldsammaste striden utspelades under 60-talet. Föreningen hade då tillfälle att för 50.000 kronor köpa de två, vid den tiden obebyggda strandtomterna öster om lilla stranden.

Argumenten för inköp var att bibehålla fri passage utefter stranden från vår allmänning till lilla badet, att bibehålla klipporna för gemensamt utnyttjande och att tillföra föreningen realiserbara tillgångar som kunnat belånats inför stora gemensamma investeringar i framtiden. Finansiering hade sannolikt kunnat genomföras utan problem. Projektet gick ej att genomföra bl.a. på grund av svårigheterna att föra en realistisk dialog inom föreningen.

Nybyggarlivets facit

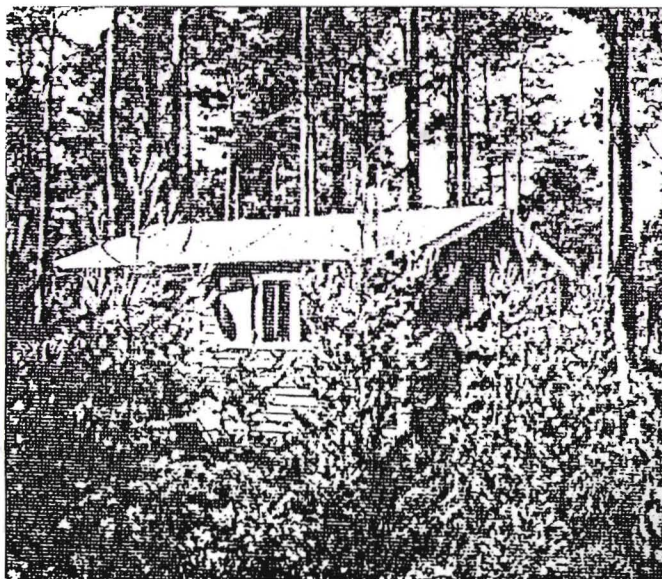
I snart 50 år har byggandet i Trouville präglat mitt liv. Den skaparglädje det innebär att själv gestalta ett hus anpassat för det egna behovet, ger ett självförverkligande av stora mått.

Etableringen i Trouville har också skapat förutsättningen att bedriva ett stimulerande båtliv. Att med egen båt segla när man själv vill och med fritt val av mål har sannolikt givit ett bättre val av sjömansliv än min barndoms dröm om att bli sjökaptän.

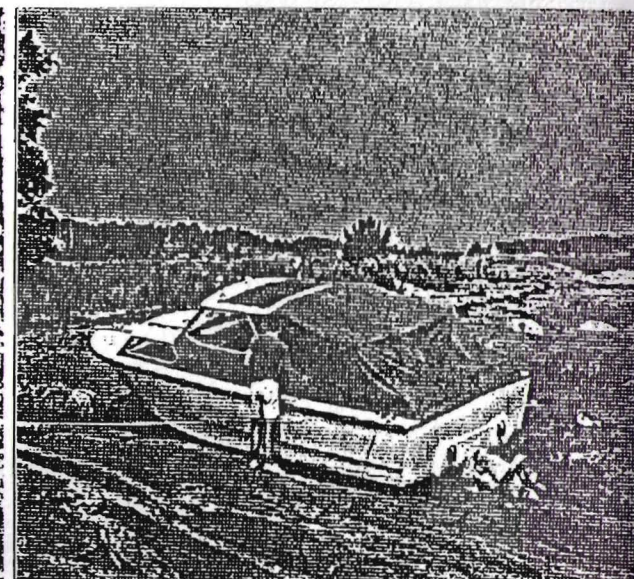
Deltagandet i byggandet av vårt samhälle har också givit insikt i människors olika värderingar och åsikter, som har varit värdefull kunskap i många andra sammanhang.

Trouvillesamhället har varit lagom stort. Grannkontakterna har varit goda, visserligen ibland utsatta för påfrestningar, men sånt hör ju till livet. Jag har aldrig ångrat utresan till Sandön den 1 maj 1949.

Den medförde många positiva upplevelser och jag hoppas att nuvarande och kommande Trouvillebor får uppleva detsamma och fortsätta att arbeta för vårt fina Trouville.

Den första stugan (reservation för bildkvaliteten)

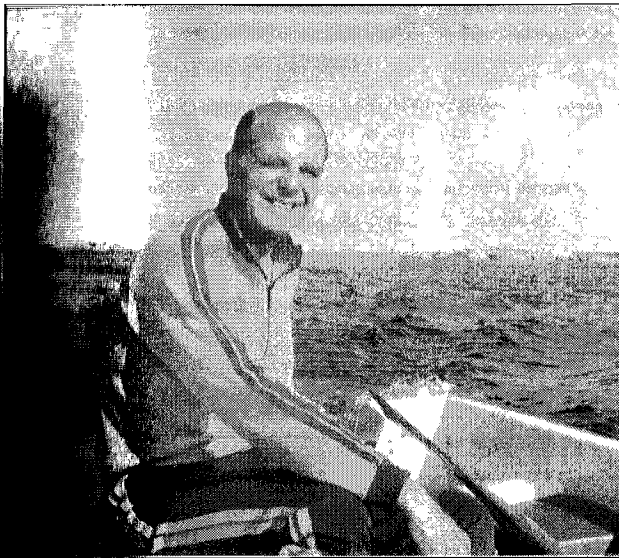

Nisses stormhavererade motorbåt

också
h age-
många

inkon-
atta för
ag har
1949.

och jag
illebor
eta för

Lars Åkerlund

Trouvillföreningens bildande

Av Lars Åkerlund

Hur vi kom till Trouville och hur vi upplevde det

År 1949 hade Margit, min fru, i sin dagsannons sett att en sommarstuga fanns att hyra i Trouville, vilket lockade eftersom vi tidigare sällan besökt Sandhamn och upplevt något av den natur och lockande badmöjligheter.

Att vi bodde trångt och stugan som vi hyrde, var enligt dagens uppfattning var primitivt rustad, trivsamt för oss. De båda vackra somrarna 1949 och 1950 gjorde vår lust att bo vidare, inte minst för att vi upplevde att våra två barn hade härligt med bad, lek i skogen och mark samt många kamrater i grannskapet. Glädjen blev stor då vi efter ett tips från exploateringen av området Harald Fyrberg, i andra hand kom till att förvärva en tomt i den högstammiga tallskog som kommit att tycka så mycket om och som både gav utsikt mot havet och dämpade blåsten.

Trouville i början av 1950-talet

I jubileumsskriftens avsnitt om Harald Fyrberg berättas att denne bildat AB Sandhamns Havsbad och om de tidiga tankarna om hur Trouvilleområdet skulle bebyggas.

Den byggnadsplan som kom att prägla Trouville under 1950-talet och framgent fastställdes 1951. Den upptog ett 10-tal av vägar åtskilda kvarter med sammanlagt 86 st 1800-2000 kvm stora tomter. Byggnadsplanens bestämmelser medgav friliggande hus i en våning och att en femtondel av tomtytan fick bebyggas motsvarande 270-300 kvm, något som knappast kommit att utnyttjas.

Vid den tiden - strax efter andra världskriget - rådde knapphet på material och arbetskraft, som i första hand skulle förbehållas byggandet av permanentbostäder och allmänna anläggningar. Därför krävdes utöver sedvanligt byggnadslov från kommunens byggnadsnämnd också ett s k byggnadstillstånd från länsarbetsnämnden i vilket arbetsstyrkan preciserades liksom en maximering av byggnadens storlek till 35 kvm.

Arkitekt Åke Porne som format planen för Trouvilleområdet hade även ritat ett par typstugor, en mindre om ca 25 kvm och en större om ca 38 kvm, av vilka Fyrberg låtit bygga ett antal i samband med tomtförsäljningen. Restriktionerna och typhusen kom länge att prägla områdets karaktär. I början av 1950-talet var ett 30-tal hus uppförda.

Vattenförsörjning och vägar verkade att fungera relativt väl medan det var mer problematiskt med avfalls- och latrinhanteringen. Att finna säkra förtöjningsplatser utmed Trouvilles stränder för båtar var något som också vållade bekymmer.

Av tomtägarna från mitten av 1950-talet finns av fastighetsägareförteckningarna att döma få som idag står kvar som ägare medan ett 25-tal tomter verkar att ha gått vidare till senare generationer.

Ett meddelande kom från AB Sandhamns Havsbad

I november 1956 fick tomtägarna ett cirkulärbrev i vilket fastighetsbolaget meddelade att man enligt § 11 i gällande köpekontrakt avsåg att fr o m den 1 januari 1957 upphöra med underhållet av vägar och vattenledningsnät samt att leverera vatten. Samtidigt anmodades tomtägarna att sammansluta sig i en lämplig organisation för överläggning med bolaget.

Eftersom det verkade långt till följande sommar, då negativa konsekvenser möjligen kunde visa sig, dröjde det några månader innan något hände. Men på vårsidan började några av oss känna oro. Efter samråd mellan några Trouvillebor togs initiativ till ett möte med fastighetsägarna inom området. Samtliga fick en cirkulärskrivelse med orientering och förslag att en förening skulle bildas. Inga protester förekom och ett möte utlystes.

Föreningen bildas

Vid ett konstituerande möte kvällen den 2 maj 1957 i Gubbängens läroverk fattades ett enhälligt beslut: att bilda Trouvilles Fastighetsägareförening för att tillvarata medlemmarnas intressen och att inleda förhandlingar med fastighets AB Sandhamns Havsbad, att uppta en inträdesavgift i föreningen om tio kronor samt att föreningen för anläggningarnas tillsyn och underhåll skulle uttaga en årsavgift per fastighet av 40 kr (=det belopp som fastighetsbolaget uttagit).

Den första Styrelsen

Styrelsen kom att bestå av Arkitekt Lars Åkerlund, ordförande Ingenjör Tore Gessler, kassaförvaltare Fru Maud Kjerrulf, vice ordförande Ingenjör Nils Norrman Ingenjör Eivind Reuterwall, sekreterare Tjänsteman Ernst Lindqvist, suppl Ingenjör Per Wallin, suppl Till revisorer utsågs Revisor Sven Skyllermark och Kamrer Gunnar Stridsberg

Tre av styrelsens ledamöter hade valts bland initiativtagarna till föreningsbildningen. Samtliga ledamöter hade ambitionen att göra sitt bästa och lagandan inom styrelsen var god. Många var tekniker med kunskaper som visade sig nyttiga när det gällde vattenförsörjning, energi och vägar. Inför förhandlingarna med fastighetsbolaget hade det kanske varit bra om någon ledamot varit jurist men någon sådan hade inte upptäckts bland de dåvarande fastighetsägarna.

Som enda kvinna i styrelsen var Maud Kjerrulf med sin resning, klokhet och charm en balanserande och värdefull kraft.

Att jag vid det konstituerande mötet ombetts bli ordförande berodde sannolikt på att jag var en av initiativtagarna samt i mitt yrke arbetade med stadsplaner och byggnadsfrågor. Under studietiden hade jag varit ordförande på arkitektursektionen på Tekniska högskolan och senare sekreterare i Svenska Arkitekters Riksförbund och hoppades därför att kunna gå iland med den nya uppgiften. En fördel var att den huvudsakligen kunde skötas under sommarvistelsen i Sandhamn.

De första arbetsuppgifterna

Vid sitt första sammanträde fick styrelsen förutom en serie praktiska uppgifter, som hängde samman med föreningsbildningen, omgående prioritera två frågor:

- att utarbeta förslag till föreningsstadgar och
- att inleda förhandlingar med Fastighets AB Sandhamns Havsbad, som företrädades av direktör H Fyrberg och hans advokat E Borell.

Föreningens stadgar

När det gällde den förstnämnda frågan hade redan under förberedelserna för föreningsbildningen ombudsmannen i Sveriges Villaägareförbund konsulterats. Utkastet till stadgar från det konstituerande föreningsmötet studerades närmare.

Efter råd av länsstyrelsen, av föreningens styrelse anlitad jurist samt advokaten Borell, rekommenderade styrelsen att Trouvilles fastighetsägarförening skulle vara en ideell förening. I bearbetat skick förelades den extra föreningsstämman den 10 augusti 1957 stadgeförslaget och antog detsamma.

Överlåtelse av mark och anläggningar på föreningen

Samma stämma godkände också efter information och diskussion ett framförhandlat förslag till överlåtelsehandling i vilken angavs den mark, de anläggningar, rättigheter och skyldigheter som fastighetsbolaget överlät på föreningen.

Huvudinnebörden i den 8-sidiga överlåtelsehandlingen med bilagor var att bolaget som gåva på föreningen överlät fastigheten Eknö 1:496 (stamfastigheten till Trouvilletomterna) med tillhörande vattenområde och allmän mark samt alla till fastigheten hörande anläggningar, vägar och för bebyggelsen utförda ledningar för tillhandahållande av hushållsvatten. Även vattenuppförningsverk i sandgropen vid hamnen i Sandhamn ingick, samt rörledningar därifrån till Trouvilleområdet. Enligt överlåtelsehandlingen övertog föreningen de leverans- och underhållsskyldigheter som tidigare åvilat bolaget men fick samtidigt rätten att av tomtägarna uppta avgäld härför.

Gåva till badstranden

Bolaget erbjöd sig också att 1958 lämna 600 kr att i första hand komma badplatsen till förmån. Föreningen tackade för bidraget och inköpte en svikt, som uppsattes med hjälp av frivillig arbetskraft inom föreningen.

Området Kompassen

Enligt överlåtelsehandlingarna fanns även norr om tennisbanan ett område med beteckningen Eknö 1:496 och ägt av AB Sandhamns Havsbad. Bolaget hade inom området låtit avstycka ett 10-tal tomter

grupperade kring en ca 5.000 kvm stor allmänning. Tomterna hade anslutits till vattenledningen mellan sandgropen och Trouville. Enligt överlåtelsen blev föreningen i fortsättningen skyldig att svara för vattenförsörjningen till dessa fastigheter.

En ca 100 m lång strandremsa söder om dansberget hörde också till Eknö 1:496. Intelligande fastigheter hade enligt servitutsavtal rätt att nyttja denna strand och där anlägga bryggor.

För att få klarhet i de olika skyldigheterna och de kostnader som kunde förväntas tog Trouvillestyrelsen kontakt med företrädare för tomtägarna inom området, vilka för att förhandla med oss bildade föreningen Kompassen.

Under mitten av 1960-talet förekom en del friktioner mellan de båda föreningarna på grund av att dåvarande företrädare för Trouvilleborna krävde att Kompassens fastighetsägare till relativt högt pris skulle inlösa den allmänna marken inom föreningsområdet, en mark som tomtägarna hävdade att de fått betala för redan vid tomtköpen liksom en gång Trouvilleborna fått göra med sina allmänningar. Frågan kom under några år även att splittra Trouvilleföreningen i två läger.

Vägar och underhåll

Utöver stadgar och avtal ägnade sig styrelsen också åt frågor som underhåll, renhållning och trivsel. Prover togs på dricksvattnet. Vissa reparationer av vägarna utfördes och landgångarna impregnerades. En undersökning utfördes om vad det skulle kosta att permanenta vägbanan mellan Trouvilleområde och byn, vilket bedömdes alldeles för dyrt. Under åberopande av fastighetsskatterna, som på den tiden tillföll kommunerna, gjorde föreningen en framställning till Djurö kommun om bidrag att förbättra den undermåliga vägbanan i backen i närheten av Klubbhuset. Pg av frågans prejudicerande betydelse avslog kommunen framställningen, varefter det började ifrågasättas om inte en vägförening borde bildas.

änning. mellan en blev ara för

Pör att förbättra renhållningen uppsattes en prov-
ugn för sopförbränning inom området. Information
angående avträdenas skötsel gavs i en cirkulärskri-
velse med redogörelse för olika klosettyper och
andra underlättande anordningar.

Vägarna i Trouville får namn

Utlöstes om lämpliga namn på vägarna
i Trouvilleområdet för att göra det lättare att
orientera sig i området.

Slut om radhus ovanför stranden

Av 1958 yttrade sig styrelsen över ett förslag
om byggnadsplanen för området närmast
Trouvillebadet och tillstyrkte att radhus
ska byggas i stället för 3 friliggande hus som
plan medger.

Fiskevatten tillhörande Sandhamns Havsbad

En skrivelse utöver det vanliga

Bland skrivelser från enskilda medlemmar, som
styrelsen besvarade, kom en något spektakulär i
vilken förslagsställaren hävdade att Trouvilleföre-
ningen likt progressiva sammanslutningar på kon-
tinenten borde avdela en del av Trouvillebadet som
nakenbad. Skribenten upplystes om att vi inte var
markägare när det gällde Trouvillebadet och att
organiserade nakenbadare bildat en förening som
hyrde en isolerad ö i Vaxholmsarkipelagen för sin
verksamhet.

Ett trevligt samarbete

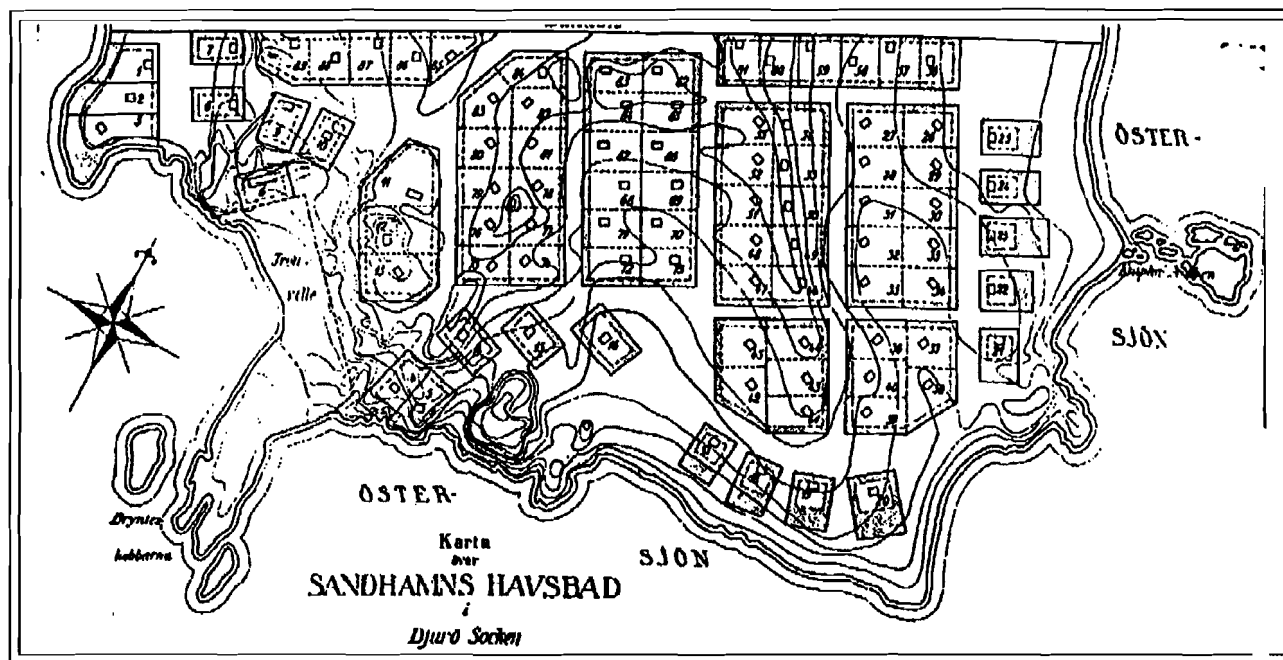
Med föreningen Sandhamns Vänner inleddes sam-
arbete om simundervisning, camping, renhållning
m. m. För att underlätta kontakten invaldes Trou-
villeföreningens ordförande i Sandhamns Vänner
styrelse. Trouvilleföreningens medlemmar inbjöds

att delta i en gemensam supé med dans på klubben
den 8 augusti 1958 som utföll till ömsesidig belåten-
het och blev tradition under ett antal år.

Förlängt verksamhetsår

Då föreningen relativt sent under 1957 övertog de
rättigheter och skyldigheter som åvilat fastighets-
bolaget förlängdes det första verksamhetsåret t o m
utgången av 1958.

Efter denna inledande fas med föreningsbildning
rullade Trouvilleföreningens historia vidare genom
åren.

Karta över Trouvilleområdet innan radhuslängan ritats in.

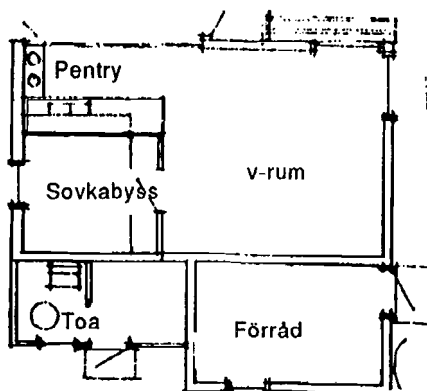
Varför Trouville-Sandhamn?

av Berit Starkenberg-Sahlin

Efter min fars plötsliga död i hjärtinfarkt ute på vårt lantställe, på Ramsdalen, beläget nära Kanholmsfjärden, kunde min mor inte återvända dit. Stället såldes och med mitt farsarv som grundplåt började jag utvärdera platser i skärgården som kunde erbjuda "allt" det man som ensamt barn saknat på landet, närhet till jämnåriga kamrater och en plats där det fanns tillgång till allehanda aktiviteter och som var levande året om. Valet blev Sandhamn och Trouville. Trouville för sitt lugna rofyllda läge och sina fina badstränder, med ren sand och långgrunt klart vatten samt ändå närheten till byns alla faciliteter. Jag satte in en annons som löd:

**SOMMARSTÄLLE ÖNSKAS HYRA
EVENTUELLT KÖPA
PÅ TROUVILLE, SANDHAMN.**

Jag fick tre svar och efter en titt på samtliga alternativ var det ingen tvekan, när vi kom till tomten där vi nu bott i 35 somrar.

Huset bestod av 1 rum med en sovkabyss, ett litet pentry, ingen el. ingen telefon och utomhuskran för sommarvatten, men med en hänförande utsikt över Brandskärgården som med åren dessvärre förbuskats och vuxit igen.

Midssommarfirande

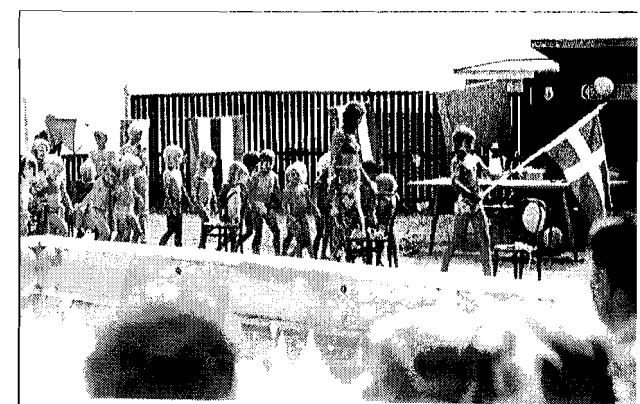
Traditionellt firande med resning av midsommarstång och dans till levande musik sker årligen vid Adolfstorg, ledd av eldsjelen Greger Elliot med vänner. Såväl Trouvillebor som övriga Sandhamnsbor går man ur huse, för att delta i denna folkfest. Här träffas alla för att tillsammans med barn och barnbarn dansa kring midsommarstången. Ett lugnt midsommarfirande arrangerat för de uppväxande släktets fortsatta sammanhållning på ön. Alla övriga aktiviteter på ön hålls stängda under midsommarafton för att stävja bråk och oroligheter som vi tidigare upplevt.

Simskola

Mina döttrar Susanne och Jeanette liksom många andra barn har lärt sig simma på Sandhamn. Före poolens tid hölls simskolan vid Trouvillestranden. Lärarinnan stod i höftlånga stövlar i det iskalla vattnet och instruerade. När de blåfrusna men lyckliga barnen till slut tog sina första riktiga simtag låg de många timmars frysanter bakom dem.

För sina kandidatmärken måste man hoppa från den numera bortmonterade trampolinen som förr fanns på "trampolinön" där Cinderellabåtarna lade till under sommaren -97. Märkesutdelningen och diplomsnedde vid en avslutningsceremoni för alla Sandhamnsbarn vid Fläskberget.

Numera slipper lärarinnan sjöstövlarna och barnen att frysa, genom en generös sponsor, Ove Dahlberg från Västerudd som svarar för uppvärmningskostnaden av poolen.

Seglarskola

nånga
. Före
anden.
vattnet
a bar-
åg det

Anordnas även i vännernas regi, många barn såväl från Trouville som från övriga delar av ön har där fått sina grundläggande kunskaper om vad som är myrbord, babord, läns, kryss, slör, skota m.m.

Konfirmation

än den
nns på
under
skedde
ns barn

barnen
hlberg
skost-

Konfirmerad kunde man också bli i Sandhamns lilla loka kapell. Lektionerna avhölls vid tjänlig välek utomhus, prästen satt i mitten och konfirmanderna runt om i en ring. Numera sker konfirmationen även ihop med seglarlägret och går i stapeln utomhus. Bland präster som delat ut vittvarden på Sandhamn kan nämnas Göran Kåring, Ludvig Jönsson och Lennart Koskinen.

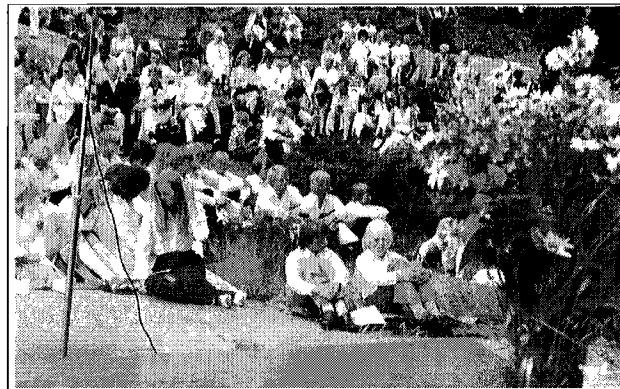
Konfirmanderna här på bilden kan man skönja: Claes Wählin, Tore Hultin, Jan Norlander, Susanne Sahlin, Magnus Odin, Bert Cederlund, Johan Kaiser, H-G Lindström, Mats Lötman, Jan Broström, Maj Stenhammar, Monika Sandell och Caroline Wessell m. fl.

Här Carola Zetterman och Jeanette Sahlin som konfirmerades tillsammans med Helen Gudmundsson, Tomas Melander, Björn Armfelt och Robert Björklund.

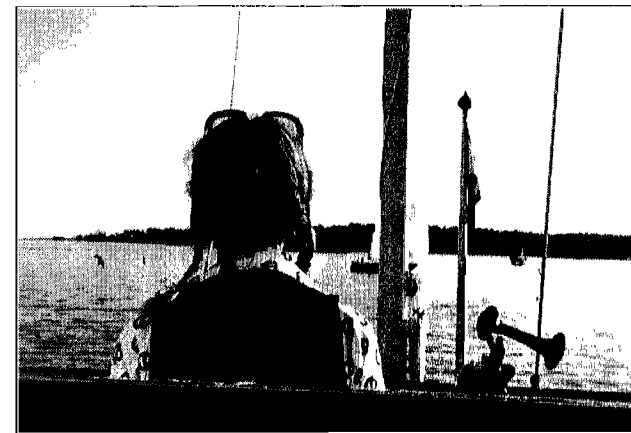
Ludvig Jönsson håller konfirmation under bar himmel på Lökholmen. Bland konfirmanderna fanns Viktor Wallenberg från Trouville.

Åhörare på Lökholmen

Sommarjobb på ön

Det är en förmån som föräldrar att även när barnen kommit upp i tonåren få tillbringa somrarna tillsammans. En bidragande orsak har varit möjligheten för dem att skaffa sig sommarjobb på ön. När döttrarna arbetade i Pressbyrån tillsammans med Tomas Melander och Mats Wahlberg kunde man köpa bröd i bageriet av Carola Zetterman och Viveka Bergstedt, mat hos Westerbergs av Helen Gudmundsson, tanka på macken med hjälp av Jonas Melander och unge herr Nordström. Även KSSS hamnkontor har haft raska ungdomar från Trouville på bryggan och som seglarinstruktörer.

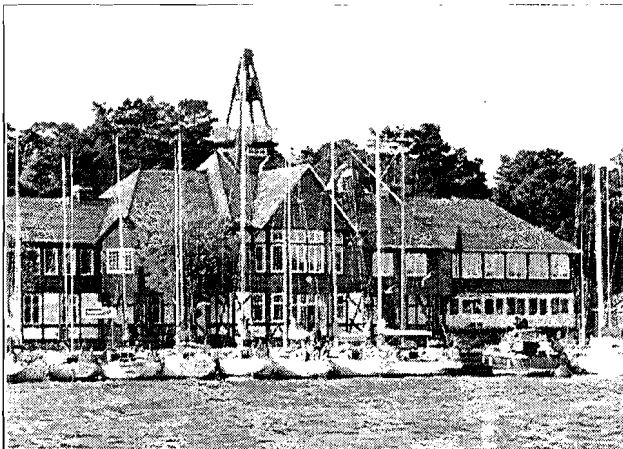

Målgång på Skanskobb

KSSS-jobb

KSSS har också kunnat erbjuda "vuxenjobb" som kappseglingsfunktionärer, med äran som belöning. Många Trouvillebor har ställt upp genom åren dock intar Lisbeth Bergstedt, Kicki af Ugglas, undertecknad med make en särställning som genomfört ca 30 Gotland Runt, såväl på startfartygen som vid målgången på Skanskobb. Bland det yngre gardet bör Jonas Melander framhållas som en mångårig och skicklig målgångsfunktionär. Det är en sak att sitta och "klocka" båtar när solen skiner och havet är lugnt till skillnad mot nätter speciellt vid dimma då vi med megafon i handen ropat "Belys edra segel!" eller när tjockan varit så tät att båtarna seglat upp bland stenarna vid Skanskobb, eller när "Baljan" som hämtat oss funktionärer efter avslutat pass hamnat i Skärkarlshamn istället för vid Trou-

villebryggan. Numera med moderna hjälpmedel som GPS, mobiltelefoner och datorer är betydligt enklare att sitta på Skanskobb och sköta målgången. Havskappseglingarna har haft många deltagare från Trouville: Bobo Almqvist, Mats Gylenius, Caja o. Jan Wallenberg, Calle Langenskiöld, Åke Ortmark, Robert Björklund, Rickard af Sandeberg, Ulf Wickberg m.fl. Vår tidigare granne Agneta Rydman tillhörde den första "tjejbesättningen" som deltog i havskappseglingarna på 60-talet.

Seglarrestaurangen

KSSS klubbhus med restaurang där Trouvilleföreningen brukar avhålla sina årsmöten utgör ett stycke Sandhamnshistoria i sig med krögare som Lenne-mark, då det så sent som i början av 70-talet var byxförbud för damer och slipstvang för herrarna. Utan kjol eller slips ingen mat, är svårt att tro idag. Att vi efter honom fick en annan krögare som ägnade sig åt att koka annat än mat, glömmar vi väl helst. Därefter tog eldsjälén Åke Larsson över han lyckades med konststycket att entusiasmera såväl kommunen som enskilda medlemmar bl. a. Viktor Fors, att satsa på en genomgripande upprustning av klubbhuset och hamnen med omkringliggande område, vilket medfört att vår ö blivit ett mycket attraktivt turistmål. Även vårt nya krögarpar Lena och Hans Köhler har genom sin interiörändring på krogen och baren "Alma-grundet" samt uppmuddring av hamnen och de nya bryggorna gjort en betydande insats för framtiden.

Framlidne krögaren Åke Larsson

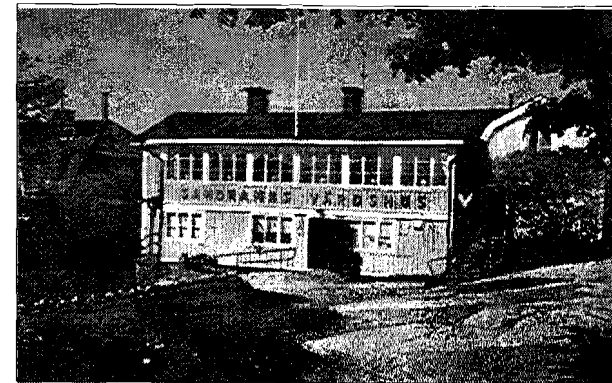

After sail på lördagarna

som går av stapeln på klubbhusbryggan har också blivit ett mycket uppskattat initiativ. A-laget som vi dansat till de sista 20 åren underhåller med sång och musik och ser gärna någon från publiken som gästartist. Kanske har inte så många från Trouville ställt upp på scenen, men är talrikt representerade bland publiken.

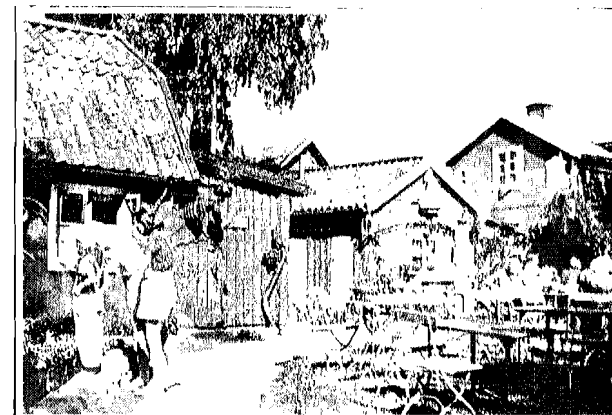
Dykarbaren

Är ett relativt nytt tillskott på restaurangsidan som står sig väl i konkurrensen. Prova gärna deras fisk-soppa - delicious. Dykarbaren har blivit en populär samlingsplats även för Trouvillebor.

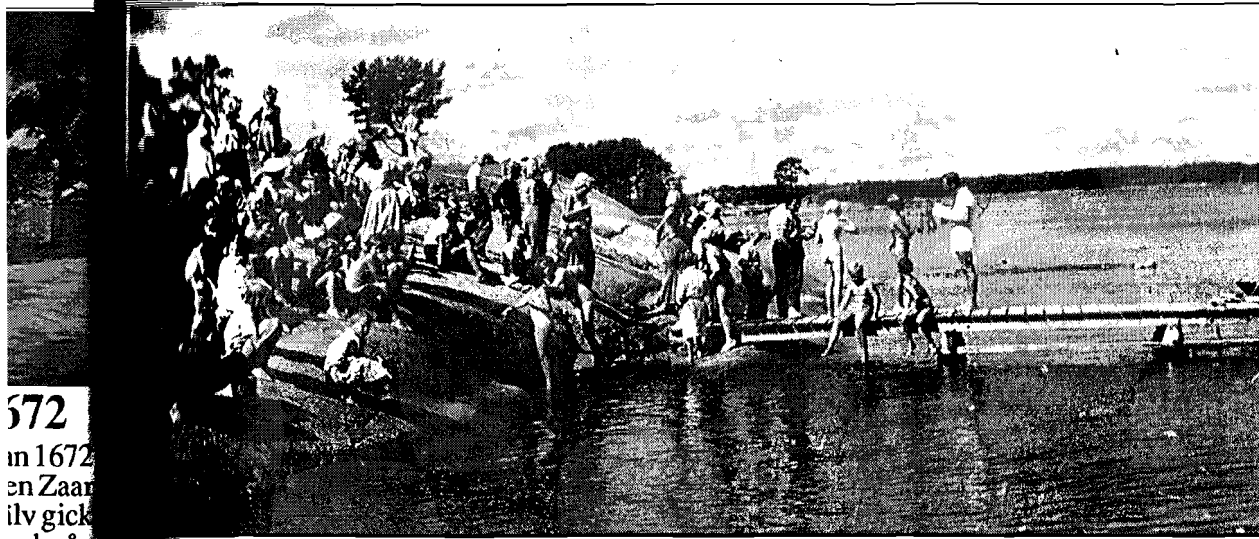
Vårdshuset öppet sedan 1672

Vårdshuset i byn som varit öppet dagligen sedan 1672 är en unik företelse. Vem minns väl inte familjen Zander som på 60- och 70-talet drev krogen. Patron själv gick alltid omkring bland gästerna och småpratade och såg till att alla mätte bra, ett riktig skärgårdsorigin. Ingen skugga över nuvarande ägaren, Lars Wickström, som sköter såväl köket som servicen med den äran. Nämnas bör även puben och den trevliga uteverandan där man kan intaga en läckert strömning eller varför inte en Sandhamnsflundra.

Strindbergsgården

Bland attraktiva utflyktsmål för Trouvillebarnen med föräldrar bör med all rätt nämnas Strindbergsgården som i många år ägts och drivits av Elvy och Stig Eriksson och numera sköts av deras söner. Många Trouvillebarn har intagit sin namnsdags- eller födelsedagstårbit i de söndersågade båtarnas säten

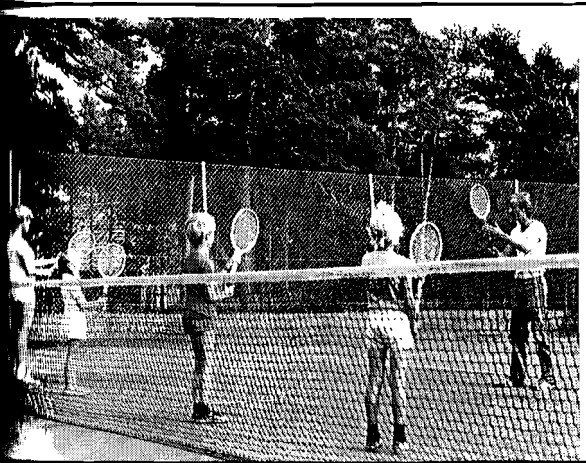

572

in 1672
en Zaar
ilv gick
och såg
riginal.

Wick-
ned den
revliga
t stekt
ndra.

Skolskolan vid Fläskberget

Tennisskola

Tennisskola för barn och ungdom har också avhållits alla år. Förr fanns det bara en bana så det gällde att anmäla sig i tid för att få vara med på de åtråvärda lekktionerna.

Sandhamns mästerskapet i tennis arrangeras varje sommar på de två banorna som numera finns.

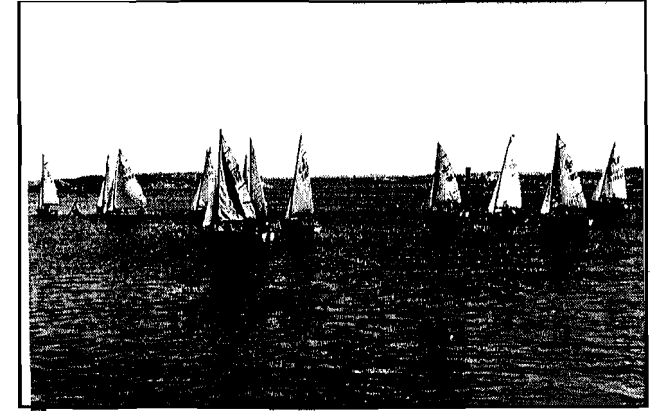
en med
gården
h Stig
Många
eller
säten.

Barnens kappsegling

Ett stor familjedag på Sandhamn, där alla barn med hemmagjorda eller inköpta modellsegelbåtar tävlar mot varandra, vilt påhejade av föräldrar och anförvanter. Det bjuds på saft och bullar men den stora prisutdelningen där alla får pris skedde först efter det att Optimistkappseglingen för vuxna var avslutad. Många förvånades över hur Calle Langenskiöld kunde få plats med sina långa ben i den lilla båten och vid ett flertal tillfällen även vinna herr-

klassen i hård konkurrens med "Greven" Armfelt och Sam Wiesel. Bland Trouvilledamer som deltagit med den äran bör noteras Viveka af Sandeberg och Margit Tidberg.

Seglarläger på Lökholmen

Att lära sig segla har också varit en uppskattad möjlighet för våra barn och ungdomar.

KSSS seglarläger på Lökholmen har varit välbesökt av Trouvillbor. Mina döttrar deltog som dagelever tillsammans med Malin o. Johan Stocke, Tomas Melander m.fl. Frakten fram och åter från Trouville sköttes av Carl-Gustaf Langenskiöld, som också fungerade som följebåt vid seglingarna.

Strandliv

Solen skiner och det gäller att komma ner till Trouvillestranden och markera sitt revir och lägga beslag på de bästa platserna, innan byborna med sina skrindor och båturlästerna med ryggsäckar anländer, speciellt som småbarnsförälder gäller det att kunna breda ut sig nära vattenbrynet, för att ha koll på sina små (det är ju inte alltid så lätt att på avstånd skilja vem som är vem av de solbrända, badglada småttingarna).

Förr fanns en karusell på stora Trouvillestranden, men när tidens tand gjort sitt monterades den bort, precis som badbryggan på samma strand, som först ersattes med en pontonbrygga, men även den försvann så småningom.

Numera domineras strandlivet av bollekar som volleyboll och strandtennis och som vanligt umgänge med grannar och vänner. Spirituell konversation blandad med medhavd förtäring.

Till glädje för alla kan man numera dessutom slänga sopor och gå på toaletten, vilket tidigare var ett stort sanitärt problem. Förr anlätades våra barn av Trouvilleföreningen för att plocka papper och skräp på stranden

och vägarna. De sändes ut i patruller två gånger i veckan under högsäsong, vilket var välbehövligt inte minst efter midsommar då vallfärdande turister tog stranden i besittning eftersom allt i byn var stängt.

Den gamla badbryggan på stora stranden

Även en rutschbana har funnits på stranden

Familjen Tidbeck vid den uppdragna "flotten"

här kunde det se ut efter en midsommarhelg i skogen ovanför Trouvillestränderna.
En vacker syn. Numera finns både toaletter och sopmajor att tillgå.

Trouvillesammankomster och fester

Sist men inte minst, festerna hemma i Trouvilleföreningen. Numera sköts denna syssla av vår eminenta festkommitté Erke Åkerlund och Eva Kjellander som ävenledes organiserar Trouvillekräftskivan varje år, där familjen Åkerlund välvilligt ställer sin verandaterass till förfogande, blandar drinkar, anordnar snitzeljakt protokollför och förrättar prisutdelning, dukar långbord som med vidhörande stolar måste lånas in. Fixar hattar, sånghäften och mycket övrigt, samt inte minst städar undan dagen efter, men vem tänker på det när Janne sätter på bandspelaren och dansen hålls vid liv till långt fram på småtimmarna.

Många vänner och bekanta kommer på besök under sommaren. Sommartid är det enklare att umgås, bjuda omhuv på granndrink eller på mindre och större kalas. Här följer några inkomna bilder från vuxen- och ungdomsläro i Trouville.

hos Lisbeth Bergstedt

Granndrink hos Sjögrens fr.v. "Greven" Armfelt, Gösta af Sandeberg, Viveka Sjögren, Zachris Lundström, Kicki af Ugglas, "Lorka" Zetterman, Karin Lundström, Detlof Sjögren, Margit Wählin och Viveka af Sandeberg

och vänner hos Starkenbergs

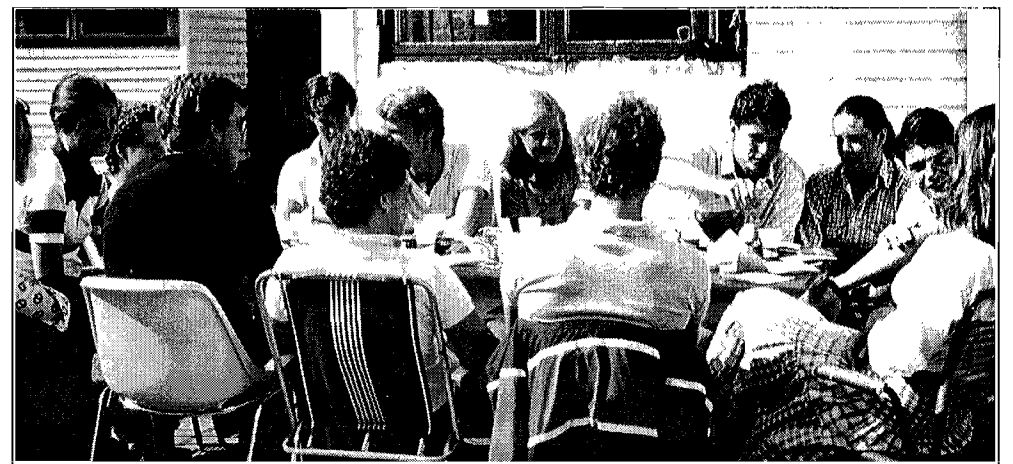
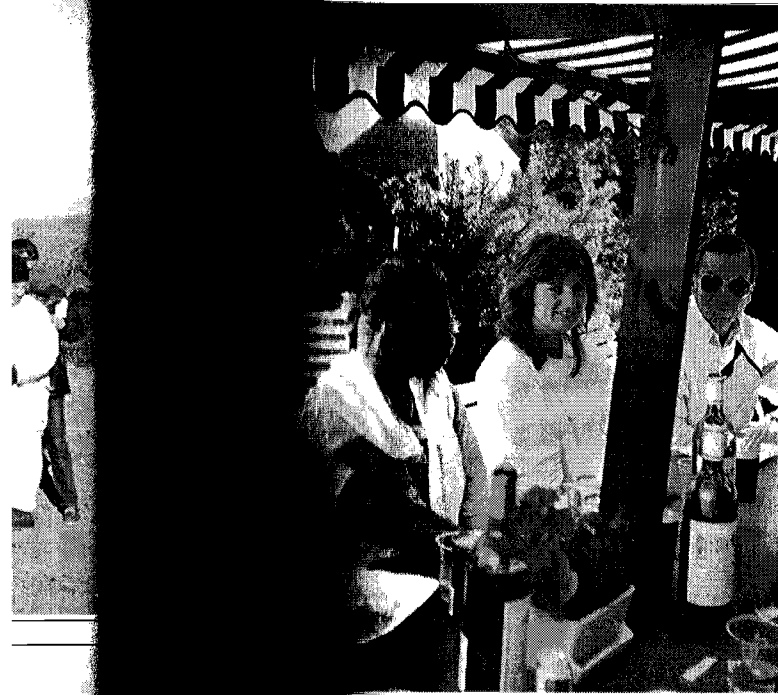

Valborgsmässoeld på Alexanderudd

Varje år tänds bålet på Alexanderudd. Våren sjungs vederbörligen in med vin, läsk och tilltugg. Några år har dock en kraftig pålandsvind gjort att eldandet uppskjutits, men sjungit har vi gjort ändå.

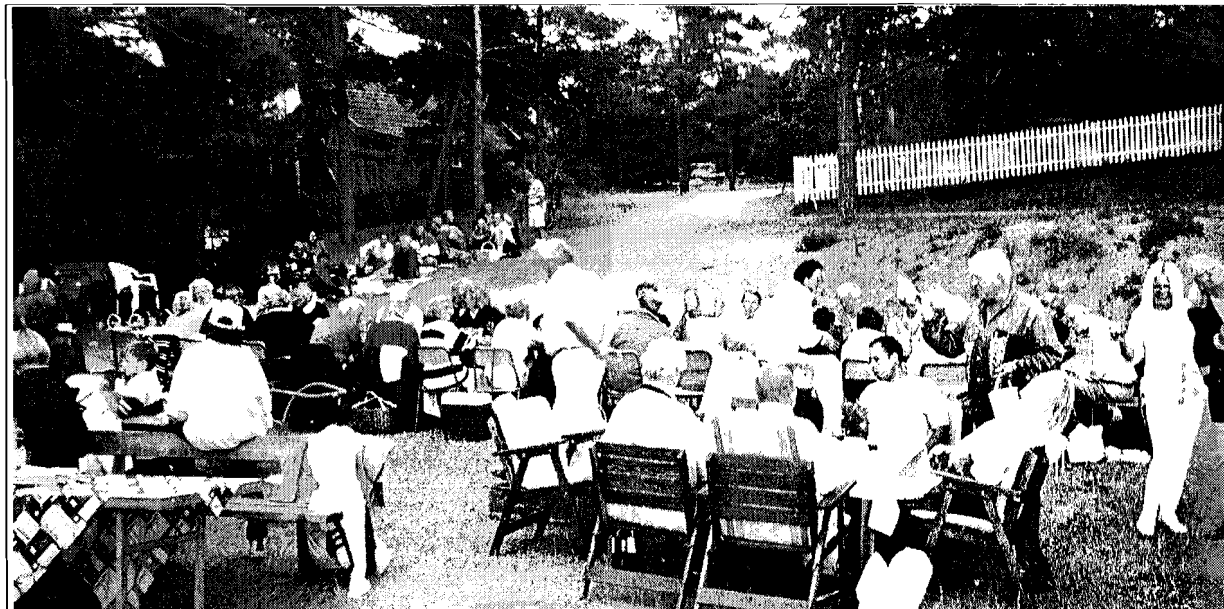

men i Trouville har inte alltid varit bortskämda
utrymmen inomhus. Födelsedagar och kalas
kunna firas utomhus p.g.a. att klimatet på
öarna betydligt gynnsammare med uppehållsväder
än på fastlandet.

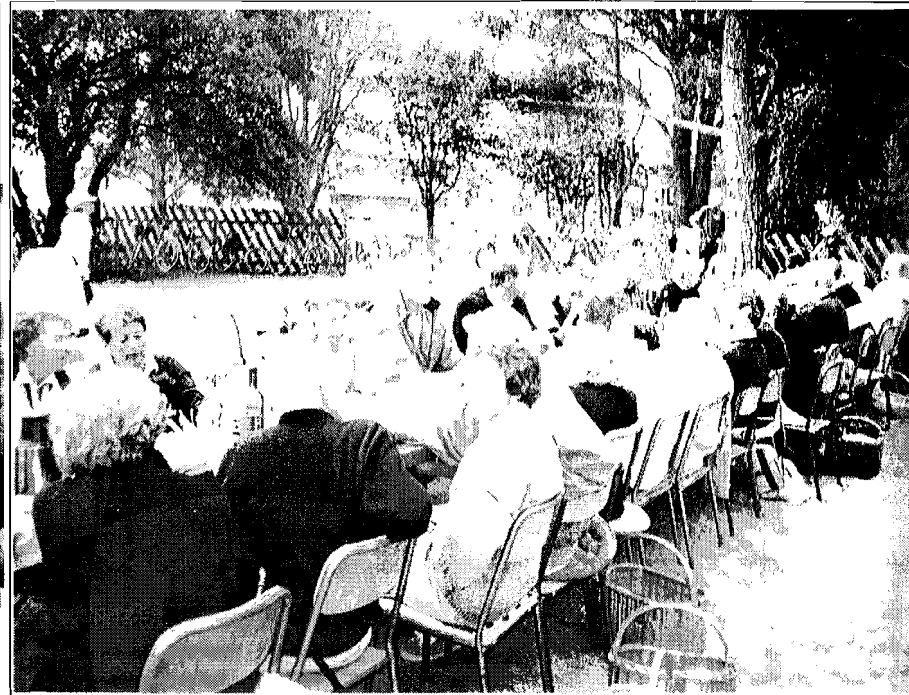

Sandhamns Vänner

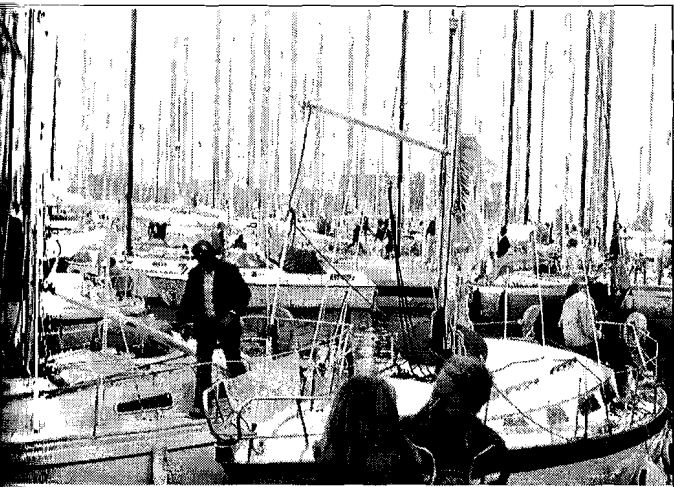
Sommar och semester förknippas ofta med avkoppling och fest. Under årens lopp har många av oss deltagit i Sandhamns Vänner sommarkmiddag, tidigare på klubben och numera under litet enklare former med grillning nere på stranden vid Fläskberget. En trevlig sammankomst som gör att Trouvillebor och övrig öbefolkning kommer varandra närmare.

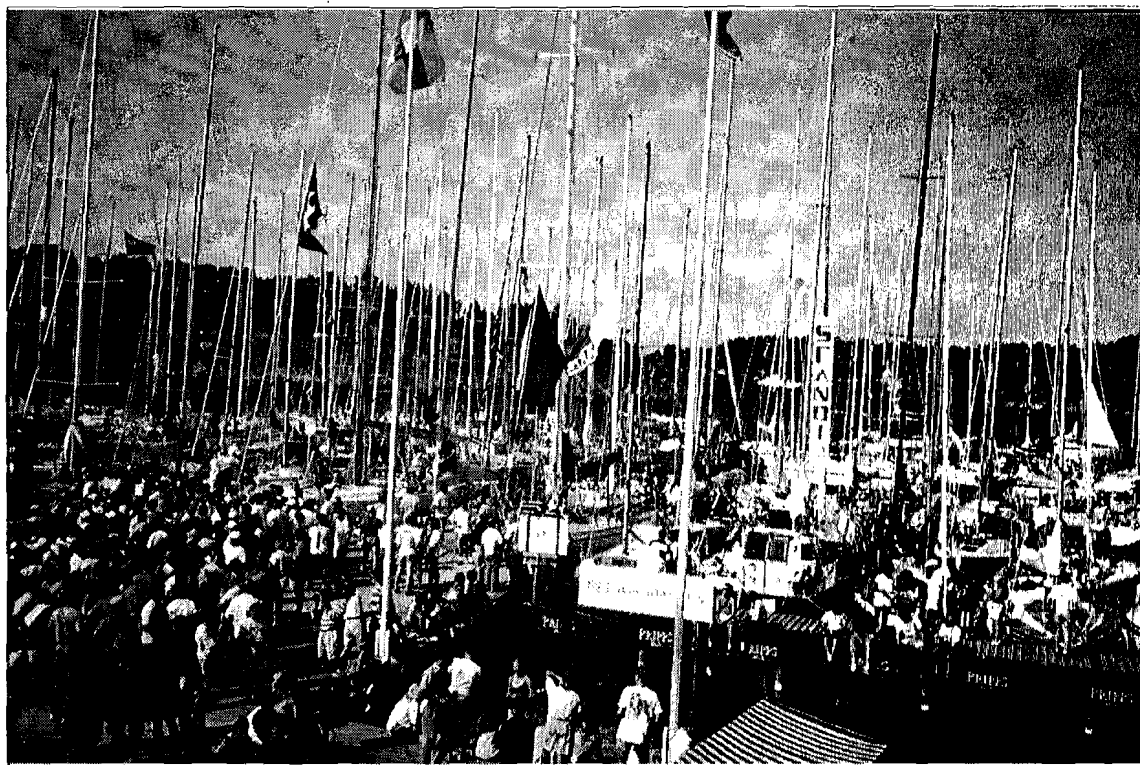
Knut Nilsson, en av eldsjälarna inom Sandhamns Vänner här under dragningen av dagens vinnare i lotteriet.

Ötland Runt årets höjdpunkt i Sandhamn

Ötland Runt är naturligtvis den stora seglingsbegivenheten under sommaren. Då samlas seglare från när och fjärran här på ön för att delta i världens största havs kappsegling. Det är ett otroligt privilegium att gå omkring i hamnen och titta på alla båtarna som är förtöjda i lager på lager vid bryggorna framför Seglarbryggan. Kappseglingar pågår under hela sommaren och långt in i hösten med Sandhamn som basstation. Att delta eller uppfölja kring dessa arrangemang har varit ett extra privilegium för boende Trouvillebor.

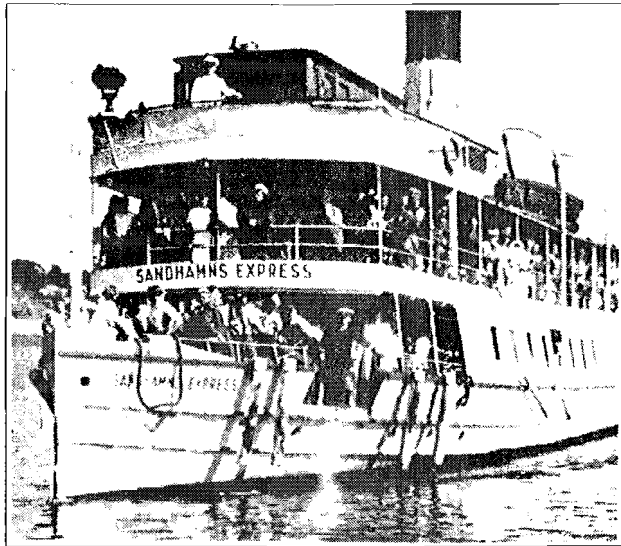
Service

Möjligheten att hos Kerstin Ennings välsorterade Kvist Livs, handla året runt och sommartid även hos Westerbergs samt hos Micke Robell på macken kunna komplettera sin båtutrustning. Hos Björne på verkstaden nedanför vårdhuset kan man få hjälp med reparationer av allt från cyklar till båtmotorer. Hemslöjden med turistinformation, vårt berömda bageri, de välutrustade små butikerna och kioskerna i hamnen förhöjer alltid ett besök i byn.

Sammanfattning

Efter uppräknig av "allt" som finns att tillgå på denna potenta ö, med närhet till vår vackra ytterskärgård, möjlighet att med ångbåt eller egen båt frakta sig nästan från port till port är det kanske inte så svårt att förstå varför valet Trouville-Sandhamn var helt självklart!

Sandhamns Express anlöper Sandhamn

Glada barndomsminnen från Trouville

av Lena Åkerlund

Det var ett äventyr varje år när det var dags att flytta ut till Sandhamn. Då hade varje familj ett rejält flyttlass med sig. Mammor och barn stannade sedan kvar på ön under hela sommarlovet. Vi hade en stor och bra spånkorg som utgjorde grundstommen i bagaget men vid sidan av den blev det förstås alltid flera resväskor och kassar. Det gällde att hålla reda på hur många kollin man hade så att alla kom av på rätt brygga. Vi bodde på Lidingö på vinterhalvåret men på 1940- och 1950-talet lade inte Waxholmsbolagets båtar till vid någon brygga på Lidingö utan vi fick åka in till stan och stiga på båten där. Bil hade vi inte så det blev taxi in till Nationalmuseikajen, varifrån Express I eller Express II då gick till Sandhamn. Pappa måste alltid ta vägen om arkitektkontoret på Regeringsgatan.

Vi undrade spánt om han skulle hinna med båten eller inte. Ofta kom han i sista stund.

Vid ett tillfälle hade landgången redan dragits in. Då fick mamma se pappa komma springande mot båten och hon vädjade till kaptenen att vänta någon minut så hann han med. Båtresan tog nästan fyra timmar men det var mycket som var spännande ombord på båten. Bland annat kunde man titta ner i maskinrummet där ångpannan fanns och någon sotig man skyfflade in kol. För att inte förgås av värme måste han givetvis ha dörren öppen så på så sätt kunde vi få en inblick i hur det gick till.

Väl framme vid ångbåtsbryggan i Sandhamn lastades bagaget av. Varken bil eller jeep fanns på ön på den tiden utan det var herr Andersson med häst och vagn som man fick boka i förväg. Det var en nödvändighet för vi och många andra skulle ju tvärs över ön med allt bagage för en hel sommar. Det kunde bli både tre och fyra vändor innan alla fått sitt bagage hemkört.

Våra kamrater i grannstugorna hade vi inte sett under vinterhalvåret men det tog inte lång stund förrän vi lekte ihop som vanligt. Ivriga var vi också att gungor, trapetser och hängmattor skulle hängas upp på sina krokar i träden och den lilla monteringsbara lekstugan som pappa snickrat ihop skulle bäras ut och sättas upp.

De första två somrarna hyrde vi en stuga som bestod av ett enda rum. Längs ena kortväggen var sängbottnarna staplade ovanpå varandra. På dagen tjänstgjorde de som sittsoffa och genom sin fjädring var de frestande att använda för svikthopp, vilket inte uppskattades av mamma. Längs den andra väggen löpte en smal arbetsbänk med ett fotogenkök med en enda platta. På den skulle mamma laga all mat. Kylskåp fanns inte så mjölk, fil och smör förvarades i en brunn i marken. Där blev det kallt och bra och varorna höll sig i alla fall flera dagar.

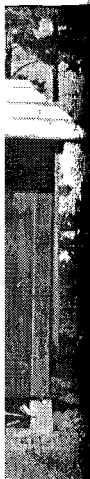

Stugan vi hyrde de första åren på Trouville

När min bror och jag skulle sova på kvällen mamma och pappa och pratade tyst eller arbetade i andra delen av rummet.

Det var naturligtvis extra roligt när pappa och mamma efter ett par år köpte en tomt och började bygga ett eget hus. På grund av brist på byggmaterial m.m. efter kriget fick man inte bygga mer än en liten stuga.

De flesta stugor som byggdes under den här tiden bestod av ett litet kök (kanske snarast en kokvrå), mycket litet vardagsrum och ett eller två minisovrum. Pappa som var arkitekt var dock klok nog att utnyttja boendeytan till att bygga ett enda relativt stort allrum och ett bra kök, sovrumsklarade vi utan. Dessutom gjorde han - vilket var tillåtet - rejäla verandor som han hade för avsikt att bygga så fort det gick att få bygglov. Så skedde också. Andra stugorna (bestående av flera minirum) svårare att bygga ut på ett vettigt sätt. Snickarböcker fanns redan från början och vid hyvelbänken tillverkade pappa många nyttiga ting och ibland också en och annan leksaksbåt. Han lärde oss också att använda hammare och spik samt fogsvans såggen kallades. Pappas bror Olle som ibland hade på lärde oss tälja barkbåtar. Till min förvåran täljde han också fram en träslev.

den valdnammare här ute än hemma. Hela synen blxtarna så tydligt i den mörkningen på natten. Dels förorsakade belysningen och det kunde ta lång tid att se och kunde repareras.

Det var en snäll elektriker som kom och reparerade och läste av det elektriska anslutningen eller Josefsson. Ibland var det en telefonstolpe och hade då en klocka i järn på skorna som grep fast. Det var imponerande.

Det var dock att utan sådana klättra på de raka väldiga tallstamarna. Det var alltid lika rädd att han skulle falla.

Ällen som arbetade på den tiden.

Pappa och farbror Nisse var små transporterades både till och från stranden i en träbåt. Förre gick vi själva i den brännvinsbåten på badrock, våta baddräktar och simdynor m m.

Här tiden och min kusin Ann-Katrin, när vi var sin Gingerdokka som fick en klocka på en badmadrass i passande stil. Hon var till för att hålla en tvål i handen.

Det var att vi skulle gå hem från stranden. Hon tyckte det var skönt att gå på sand en stund, men vi tyckte det var tråkigt. Hon hade matsäck med och vi hade en klocka nere vid badet. I början av sommaren var det varmt att gå barfota. Nedfallna barr var det ont men mot slutet av sommaren var det lika besvärligt.

Farfar, farmor och hennes syster kom och hälsade på. De ville inte sitta på marken utan

vi hade med stolar till stranden åt dem. Vi barn tyckte det var underligt att de ville sitta i skuggan i stället för i solen. Bada var de heller inte pigga på. På sin höjd satte de på sig någon stickad baddräkt som vi tyckte såg uråldrig ut i modellen. Men roligt var det att ha dem på besök.

Simskola

Vi barn skulle gå i simskola och det kom en simlärare från byn och undervisade vid Trouvillestranden. Vi fick sitta i sanden och lära oss simtag med armar och ben. Det gick bra. Men när han begärde att vi skulle gå ut i det kalla vattnet och träna vägrade jag första gången och gick inte att övertala. Det var nog mamma som lyckades förmå mig att nästa dag ta det avgörande steget ut i vattnet. Väl var det, för det blev ännu roligare att bada när vi kunde simma. Stolta var vi när vi sedan lyckades ta järnmärket och så småningom även andra simmärken. På lördagkvällen kom alla pappor som varit i stan och arbetat under veckan ut med båt. Då skulle stugan fejas. Dammsugare fanns inte i stugan utan det var skurhink och trasa eller sopborste och skyffel som gällde. Vi klädde oss fina och det var feststämning när vi Trouvillebor gav oss av till byn. Vi barn gick ut på en brygga i sundet (som ligger på privat och avspärrad mark numera) vid gamla Posten/Telegrafen och försökte få syn på båten så långt bort som möjligt. När båten passerade sundet vinkade vi så mycket vi orkade och sedan rusade vi tillbaka till ångbåtsbryggan för att kasta oss om halsen på våra pappor när de steg av båten. Ofta fick min lillebror sitta uppe på pappas ryggsäck när vi vandrade tillbaka till stugan. Det blev sen middag den dagen men alltid extra festlig. Mot slutet av sommaren hade pappa ofta bär och frukt med från farmor och farfars trädgård, så vi kalasade på krusbär och vinbär till efterätt.

Bryggbyggen

Men det var inte långa stunder våra pappor var på stranden. Ofta var det något som skulle snickras eller målas eller förbättras. Var det inte på själva huset eller tomten de arbetade, så kunde de vara sysselsatta med att bygga en gemensam båtbygga i Trouvilleområdet.

Det var dåligt med anöringsplatser för småbåtar i Trouvilleområdet, så en sådan behövdes verkligen och mitt emot Korsö var den lämpligaste platsen. Nisse Norrman och pappa kom på en genial konstruktion för en brygga. De skulle gjuta fast och fylla stora cementrör ovanpå befintliga stenbumlingar och konstruera en landgång som lätt skulle kunna flyttas in på hösten. De arbetade en hel sommar (d v s på lediga stunder) med bryggan och var ofta genomfrusna av att vistas i det kalla vattnet i timmar. Bryggan fungerade bra några år men sedan rubbade isen en sträng vinter den yttersta stenen och bryggan blev lite sned och aldrig mer vad den en gång varit.

På stora Trouvillestranden fanns en manuell karusell som var ett av våra nöjen. Det fanns också en rutschkana i plåt. Ett annat nöje var att hela familjen en gång per sommar spelade minigolf nere i byn. Pappa och farbror Nisse ordnade också varje sommar en tävling i olika grenar som hopp, längd, ringkastning m m. Alla lekkamrater fick vara med och fick handikapp efter sin ålder. Chokladkakor och annat godis var priser. Kräftskiva och fyrverkeri ordnade de i augusti. Alla barn fick äta först, de vuxna senare.

Tvätt på spisen

Tvätten var en tung bit för alla husmödrar. Även om de flesta hade rinnande vatten inomhus under sommarperioden så var det givetvis bara kallvatten. Man fick värma vatten på spisen i flera omgångar och tvätta. Däremot var det härligt att hänga tvätten

på tork ute. Den luktade så härligt när den togs in. Det fanns en tvättstuga på ön och den låg vid sandtaget i byn. Jag tror att den i huvudsak var till för den fasta ortsbefolkningen men jag minns att när jag var lite äldre kunde mamma boka en tvättdag i tvättstugan och det gjorde hon då i slutet av sommarlovet.

Trasmattorna tog vi ned till "stenstranden" nedanför allmäningen och borstade rena mot de stora stenarna i vattenbrynet. Det var tungt, kallt, men ändå roligt att hjälpa till med att tvätta mattor.

Blåbär fanns det gott om i skog och mark och vi barn blev ofta utskickade av våra mammor att plocka. Blåbär och mjölk till efterrätt var väl inte så dumt. Bäst var det när mamma lagade pannkakstårta med sylt och grädde. Då var det fest. Men drygt var det att plocka en 2,5 dl plåtmugg full. För att uppmuntra oss fick vi 10 öre för varje full mugg. Några år senare höjdes ersättningen till hela 25 öre.

Barnteater

Flickor och pojkar lekte ofta utomhuslekar tillsammans på kvällarna. Det var polis och rövare eller skattjakt med kartor. Ibland uppförde vi sketcher eller små teaterstycken och föräldrarna fick vara åskådare. Det var nog Ove Lymark som agerade teaterdirektör. Han var något år äldre än vi andra och enda barnet och vi höll till på Lymarks tomt (numera tillhör den familjen Löttiger-Svensson). Där var det plant och lätt att ställa ut stolar och ordna scen.

En sketch minns jag som gick ut på att en av oss föreställde en gammal gumma som skulle hämta in ved. Hon lastade på det ena vedträet efter det andra i sin sjal och sa: "Orkar jag det, så orkar jag det". När hon lastat på all ved som fanns och skulle lyfta sin börda var den för tung för henne. Hon fick lasta ur vedträ för vedträ igen och suckade: "Orkar jag inte det, så orkar jag inte det". Till sist gick hon hem utan ett enda vedträ. Det som gjort att just den scenen fastnat i mitt minne var vår lilla grannpojke, Anders

Norrman, som till de vuxnas förtjusning stal föreställningen genom att ställa sig på scenen och göra gummans rörelser och säga: "Ocka de', ocka de'".

Till byn för att handla

Att handla var ett stort företag. Cykeln var en underbar tillgång. På den kunde man lasta mycket. Märkligt egentligen att det gick att cykla på de undermåliga vägarna. Det var ofta djupa hjulspår efter häst och vagn i den lösa sanden eller så stack tallarnas kraftiga rötter upp och på väg ner mot klubbhuset fanns den "steniga backen".

Mjölkkaffären

Mjölken handlades i en liten söt röd stuga bakom nuvarande Dykarbaren. Stugan finns kvar än i dag. Var man vuxen fick man böja sig för att komma in genom den låga dörröppningen. Bakom disken stod fru Carlsson och mätte upp mjölk och grädde med decilitermått i flaskor och mjölkhämtare åt var och en. Mjölk behövde ju alla hushåll. Tänk, vid midsommar när ön var full av extra tillresande och alla skulle till mjölkkaffären. Det kunde ta timmar av väntan innan det blev ens egen tur. Ofta var hela gårdsplanen full av väntande kunder.

Handelsboden

Så skulle man till handelsboden. Det var ungefär samma system där. Bakom disken stod handelsmannen, herr Erik Kvist, och expedierade kund efter kund. Han plockade själv ner vara för vara från hyllorna som kunderna ville ha. Köpesumman räknades ihop på en papperslapp med en blyertsstump, som han förvarade bakom örat när han inte höll på att räkna. Var det lördag-söndag eller annan större helg hade herr Kvist hjälp av fru Kvist eller någon bodbetjänt men väntetiden blev ändå lång.

Bageriet

Bröd köptes hos bagaren. Det gällde att ta en kölapp på varje ställe och sedan försöka att bevaka alla köer så att man inte missade sin tur och fick börja från början igen. Att som barn få vara med och handla när det tog så lång tid var inte roligt.

Flask u

Det var skojigare att... Mästerlots Efraim Boman... Wickberg arbetade med fiske... arbetet och efter pensioner... vis på väder och vind om... eller inte och vad sortim... fisken för-varade de i en su... ut på deras privata brygg... lgg på knä på bryggan oc... andror eller annan fisk all... sedan vägdes fisken på ett... stång med fast motvikt o... med handtag). Lite otök... fisken med besmanet ell... ar det också ifall fiskarna... plötsligt hoppade till tro... bda.

Adolf Wickberg tar upp fisk i...

Fiskafänge

Min mamma och min bror försökte då och då fiska med både metspö och kastspö från de utskjutande klipporna. Men fisken ville inte nappa. Bättre har det gått när Jan växte upp och kunde fara ut och lägga nät.

Midsommarminnen

Vi försökte något år göra en egen liten midsommarstång. Men det var inte lätt att få ihop den så att den blev vacker. I stället gick vi ner till byn och såg på när den stora midsommarstången kläddes och hur den sedan restes med hjälp av tjocka rep och blom-morna på stången skyddades med grova säckar - och olika lag drog i repen. Senare på dagen var det dags att dansa kring stången. Då kläddes man fin och det var ett av de få tillfällen under sommaren som vi flickor var iklädda klänningar.

En midsommar fick mamma missfall. Det var säkert för ansträngande för henne att dra den fullastade cykeln med matvaror uppför den jobbiga "stenbacken". Hon fick väldiga blödningar och vi var ängsliga att förlora både henne och det blivande barnet. Det var ju helg så pappa var som väl var i Sandhamn. Privat telefon var mycket ovanligt att man hade i stugorna då. Vi hade ingen. Den enda granne som hade telefon var inte hemma. Det fanns en enda telefonkiosk i Trouville. Pappa rusade dit men den visade sig vara trasig. Han fick cykla i ilfart ända ner till byn och ringa SOS. En helikopter skickades iväg för att hämta mamma, jag skickades ner till sandstränderna, där den skulle landa, för att visa helikopterpersonalen vägen till stugan. Jag hörde hur helikoptern snurrade i luften ovanför mig men kunde inte se den på g dimma. Den besvärliga dimman gjorde det helt enkelt omöjligt för helikoptern att landa. Jag minns fortfarande hur jag gick med händerna knäppta i bön så hårt att fingrarna vitnade och inom mig ropade: "Gode Gud, hjälp mamma". I brist på helikoptertransport fick mam-

ma i en av våra barnsängar bäras över på släpkärran till öns enda jeep (häst och vagn hade konkurrerats ut av detta moderna motorfordon). Det blev en skumpande färd för sjuklingen. Pappa följde med. Min bror Jan och jag skulle med grannarnas hjälp klara oss själva i stugan. I byn lastades sängen över på en tulljagare och så fortsatte färden till Stavsnäs där ambulans väntade.

Det var en lång väntan innan pappa några dagar senare kom tillbaka och tog Jan och mig på var sitt knä och berättade att det lilla syskon vi längtat efter hade dött. Mamma hade också varit på väg att stryka med, men hennes liv hade läkarna som väl var räddat. Efter den händelsen installerade pappa telefon i stugan.

Barnens kappsegling

Barnens kappsegling som anordnades i byn en gång varje sommar var en stor händelse. Varje barn fick tävla med en leksakssegelbåt. Förberedelserna började tidigt på morgonen med att pappa tog med våra båtar ned till Trouvillestranden och försökte avgöra hur seglen skulle spännas för att passa vindriktningen. Det var givetvis inget lätt uppdrag eftersom de vindar som rådde i Trouville inte alltid överensstämde med de vindar som blåste utanför klubbhuset där tävlingen gick av stapeln. Sedan togs båtarna ned till byn på förmiddagen där de delades in i olika klasser och fick startnummer.

När startnumren sedan ropades upp fick 8-10 barn åka ut i en öppen båt och när startskottet ljud sätta i sin båt. Den båt som först tog sig över mållinjen blev förstås etta och då ljud målskott. Det var inte ovanligt att en båt som såg ut att leda plötsligt ändrade riktning och gav sig av åt motsatt håll. För den förhoppningsfulle ägaren blev det förstås en stor tragedi när det hände. Alla barn bjöds på saft och seglarbulle. Senare på kvällen var det prisutdelning vid huvudtrappan till själva klubbhuset.

Första, andra och tredje pris i varje klass fick extra fint pris men alla som varit med och tävlat fick kom-

ma fram och hämta pris. Även tröstpriserna var fina och kunde bestå av en kaffesked i nysilver eller ett glasunderlägg. Någon söt liten flicka valdes ut att räcka över priserna till pristagarna, som bockade och neg när de tog emot sitt pris.

Den pojke som kysste prisutdelerskan på hand blev bejublad och fick extra applåder, men det var inte många som vågade sig på något sådant. Det var Sandhamns Vänner som ordnade denna trevliga fest. Den fortsätter som bekant än idag, men i något ändrade former.

Sandönaturen

Vid en första anblick verkade naturen på Sandhamn karg. Där fanns inte ett enda lövträd. Längre in var Stockholms skärgård mycket lummigare kunde vi konstatera när vi for förbi med Waxholmsbåten. Men vid närmare anblick fanns här ute så många andra växter som jag inte sett inne stan. Vid stränderna fanns saltört, strandkål, strandnejlika, kärrblomster, strandaster m. m. Inne i skogen kunde man hitta orkidéarter som fläckigt nyckelblomster. Där växte också ekorrbar, linnea och mycket annat. En sommar hittade mamma på att vi skulle räkna alla olika växter vi kunde finna på ön och vi fick ihop ett mycket större antal än vi hade trott. Det fanns en hel del fågel sorter och många ekorrar. Huggorm varnades vi för och varje sommar såg man en eller ett par. Självt tyckte jag inte ens om kopparormar som sades vara snälla. Min bror kunde där emot stoppa en sådan eller en groda i fickan och plötsligt ta fram. Ibland fanns det maneter nere vid stranden men de var inte lika stora och brändes inte som de på västkusten. Tångräkor och grodyngel kunde vi fånga.

Undulater på besök

Hemma i stan hade vi skaffat två undulater. De trivdes tydligen för de förökade sig och blev så småningom 16 st. Pappa snickrade en stor bur åt dem på

landet med hönsnät så att de kunde flyga en kort sträcka. Det fanns två handtag i vardera änden så två personer kunde bära buren ut och in. Fåglarna kvittrade livligt i buren och fick svar av skogens fåglar. En sommar inhyste pappas bror Olle sin sköldpadda hos oss. Åt honom snickrades också en kvadratisk låg inhängnad så att han fick kravla runt på marken. Vi hittade nate åt honom som han åt omväxlande med salladsblad. Han gick för det mesta mycket makligt och långsamt. På sandstranden kände han sig tydligen hemma direkt för så fort som han kravlade iväg i sanden där hade vi aldrig tidigare sett honom ta sig fram.

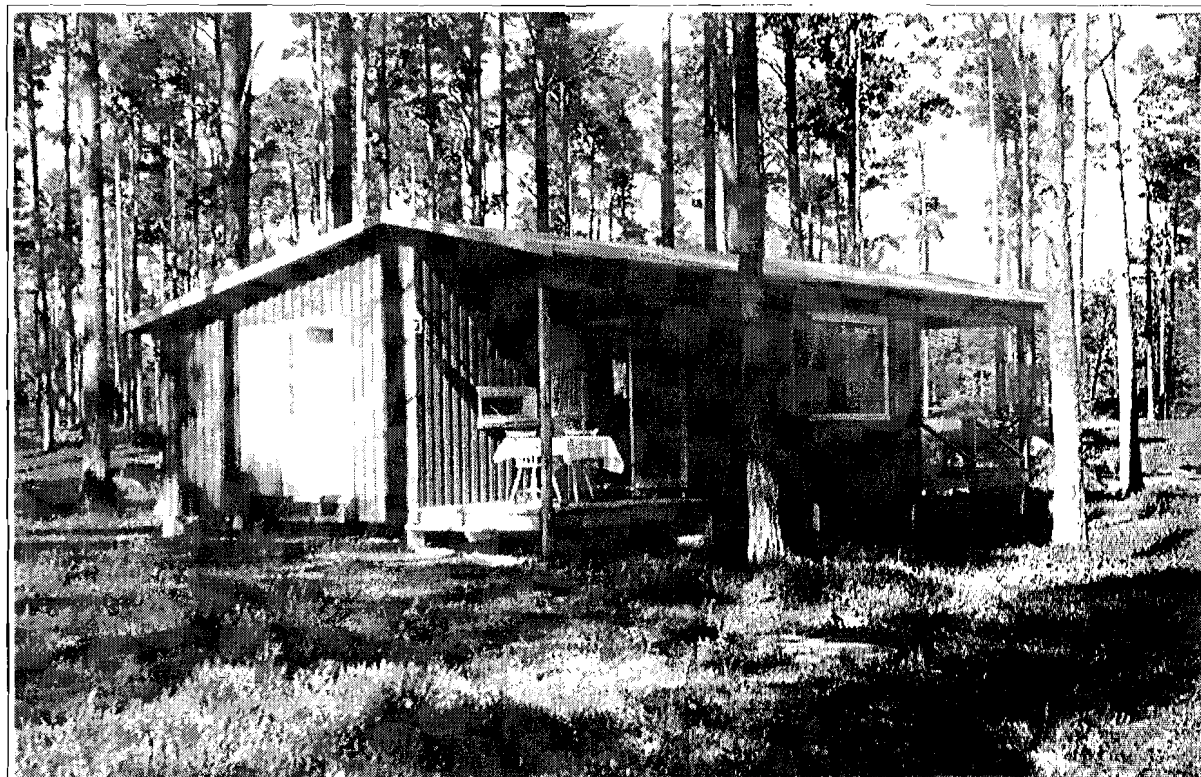
Ofta gick vi ner till havet och tittade på solnedgången eller strosade längs stränderna och tittade efter vackra snäckor och musselskal, fint slipade stenar i olika färger eller träbitar som formats lena av vågorna. Så mycket kantareller hittade vi inte men vissa år var det gott om olika soppar och mamma lärde oss känna igen olika sorter.

En gång per sommar minst brukade vi vandra runt hela ön. Den är visserligen inte så stor men det tog flera timmar att gå runt den.

Egen båt

Så småningom skaffade pappa en egen båt. Den var klinkbyggd och öppen med "inombordsmotor" som gjorde 6 knop på högvarv. Med den kunde vi göra små trevliga upptäcktsfärder till öarna runt omkring. När min bror kom i tonåren fick han en egen liten segelbåt av en typ som kallades spätta. Han lärde sig segla bra och vårdar fortfarande sin båt ömt, som hans egna pojkar med åren också lärt sig segla i. Med den har han också varit med och tävlat.

Ja, det var några glimtar av min barndoms somrar på Trouville från år 1949 och framåt, nedskrivna utan någon större kronologisk ordning. För mig är det många soliga och ljusa minnen att bevara för livet.

Den första egna stugan

Lekstugan

Vid middagsbordet utomhus

Fyra generationer Trouvillebor i samma bild

Från vänster: Kristina Almroth, Louise Enhörning med sonen Gustav och sittande Rosa Hedenström

Gunilla Melén berättar:

År 1947 blev familjen Hedenström nybyggare i Trouville, Sandhamn. Vi anlände till ångbåts-bryggan i byn och hämtades med häst och vagn av Kalle Andersson.

Av huset minns jag dess tulpantapeter, som var speciella. Mina systrar Kristina, Anne och Lena fick snabbt många kamrater, eftersom det i Trouville fanns många familjer med små barn. Jag var 16 år och några tonåringar fanns knappast, men för en tonårsflicka fanns det mycket som drog. Stranden och klipporna för härliga bad och solstunder så man blev snyggt brun.

Att cykla ner till byn och köa hos fru Carlsson för att få mjölk. Ta en kölapp hos bagaren och handla

Från vänster: Kristina Almroth, Gunilla Melén, Rosa Hedenström, Anders Hedenström, sittande Lena Shuman.

hos Kvist. Där träffade man alla. I telefonstationen kunde man också få vänta.

Danskvällarna på dansbanan till levande musik lockade mycket. Där samlades både unga och gamla. Att smyga in på KSSS och dansa och träffa alla dess seglare var spännande, vi var ju för unga för att få komma in på laglig väg.

Sommardagarna i Trouville flöt lungt. Mamma Rosa bakade och bakade. Pappa Anders försvann med sitt staffli för att skaffa motiv runt Trouville och i byn. Regniga dagar åkte vi fast att sitta modell, kanske inte så populärt, men mamma var mera tillmötesgående.

Vi spelade mycket badminton. Pappa ordnade en liten "sherryhörna" vid den stora stenen på tomten, där många trevliga stunder tillbringades med vänner och grannar.

Ja, somrarna i Trouville, Sandhamn minns jag med glädje och fortfarande är det otänkbart att inte få komma till ön med stort Ö varje sommar.

Skridan, barnens favoritfordon som fick följa med både till byn och stranden

Sten Starkenberg:

Minne från Minigolfbanan

De flesta på ön har nog varit på minigolfbanan nere vid klubben och provat på spelet. Ett roligt spel för vuxna, men barn under 7 år bör nog enbart vara åskådare. Efter att ha blivit övertalad av mina barnbarn, Filippa 7 och Isabella 5år, cyklade vi ner till minigolfbanan för att prova på det ädla spelet. Barnen utrustades med var sin klubba i lagom längd, protokoll och bollar. Vid första banan uppstod diskussion om vem som skulle börja. Jag föreslog att den yngsta skulle starta först. Sagt och gjort, Isabella 5, lade ner bollen och slog till den, bollen gick spikrakt genom tunneln ut på andra sidan och rakt ner i koppen. Spik på första!!! Jag fick plötsligt en känsla av att detta inte kunde sluta väl. Nu var det storasyster Filippas tur. Miss på miss, på miss, minst 15 försök gjordes innan hon kastade klubban och storgråtande började springa hemåt Trouville till mormor. Jag bad Isabella att stå kvar och lyckades komma ifatt Filippa uppe i backen. Efter en längre stunds övertalning kunde vi återvända till minigolfbanan, återlämnade klubbor, bollar och ett oskrivet protokoll till föreståndaren, varefter det blev läsk och bullar vid poolen istället.

Hårda strider
utkämpades på
Trouvilleområdet.
Här är det rådslag
före dagens batalj.

Min barndoms somrar: "Krigsminnen 1964-1968"

av Björn Rietz

Jag har upplevt Kriget. Jag har varit fanjunkare i Hitlers stormtrupper och jag har utfört kommandoraider som kapten i Royal Marines och varit motståndsmän i Bretagne. Jag har hoppat fallskärm över ett ockuperat Frankrike när tyskarna skjutit min Spitfire i brand och jag var självklart med när Montys trupper stoppade Rommel vid El Alamein och jag stred sida vid sida med General Patton i Ardennerna. Till skillnad från Patton och pojkarna utförde jag mina hjältebedrifter under en och samma förmiddag. Ja, otaliga är de morgnar då jag direkt efter o'boyen och kalles-kaviarsmörgåsarna, stolt slängde kulsprutepistolen av solid furu över axeln och mötte mina comrades de guerre vid Trädet-med-kojan ett femtiotal pigga pojksteg söder om Trouvilles tomt nummer 16.

Först på morgonuppställningen stod alltid Claes Wåhlin (bördig från tomt 19) utrustad med grön jacka från IMPO på Gamla Brogatan och riktig stål hjälm, den lyckosten. I och för sig var hjälmen av svensk beredskapsmodell men vi kom överens om att den nog såg ganska tysk ut bakifrån, åtminstone om Claes böjde på nacken.

Strax kom Janne Nordlander (de bodde på tomt 45) följd av bröderna Törner; Janne & Lennart. När så de mest långväga soldaterna, Anders och Lilleman Hultin som på 60-talet hyrde hos Zetterberg, anslöt sig, delades det upp på två lag. Ofta hamnade Claes och jag på samma lag för vi var de enda som hade hjälmar. Min var en plastkopia av en amerikansk hjälm övertäckt av ett stycke avklippt flundrenät där man kunde fästa löv och kvistar likt de där amerikanska djungelkrigarna som de visade i Aktuellt nästan varje kväll.

Att ta livet av varandra var föga dramatiskt. Spänningen låg i att smyga sig på någon för att överrum-

pla densamme. Vi klättrade upp i träd, smög i bunkrarna och lurpassade bak uppdragna segeljollar. Ingen visste vilken fara som väntade bortom nästa vedtrave. För att veta vem som sköts skrek man först vederbörandes förnamn följt av en kulsprutekärve, dvs kulsprutan sköt inte med skott utan med konsonanter och vokaler.

Så här:— Anders! Datatatatatat!

Anders skulle då kasta sig bakåt och skrika "ahhhhh!!!" som bevis på att han var träffad. Det var noga med att man lät sig träffas. Ibland var det någon som ville leka vidare och nonchalerade korselden som han utsattes för vilket omedelbart gav upphov till indignerade skrik från övriga "va' överkligt, va' du är larvig, du ska bara förstöra..."

Apropå förstöra leken: en gång hemma hos Hultins (Zetterbergs stora timrade hus), när Anders och jag hoppade fallskärm över Arnhem på D-Dagen, nåja, vi hoppade i alla fall de ca 150 centimetrarna från den Zetterbergska verandan ner på marken, hände något oerhört läskigt. Vi blev attackerade av fientliga stridsvagnar framförda av jättestora killar. Det var min bror Magnus och hans kompisar Carl Gustav Hjorth och Per Abrahamsson som byggt om sina respektive familjers cykelvagnar till hemska förstörelsemaskiner med kanoner av VVS-rör.

Som kanonkulor hade de tennisbollar som de bombarderade oss med. Anders och jag skrek på våra mammor men det tjänade ingenting till för de hade cyklat till byn för att handla jordgubbar till sina modiga fallskärmsjägare. Jag grät. Anders grät. Vi låste in oss i köket och åt fil och cornflakes tills de stora killarna tröttnat.

Eftermiddagarna var vid god väderlek vikta för bad vid Trouvillestranden. Seglarbullar och saft och fotboll och Kalle Anka. Blev vi uttråkade och det blev vi undantagslöst, kunde vi kila upp till kiosken vid pensionatet och reta Kiosktanterna.

Kiosktanterna var systrar, tror jag. Den ena var elakare än den andra och dessutom utrustad med en

kroppshydda som gjorde att man fick titta mycket noga för att fastställa om hon stod upp eller låg ner. Kiosktanterna drev pensionatet och kiosken och uppehöll sig i kiosken enbart när någon påkallat deras uppmärksamhet genom att trycka på knappen till den elektriska klockan. Det gjorde vi gärna. Ibland uppemot tjugo gånger i timmen. När den stackars tanten flåsande hade vaggat de tjugofem metrarna till kiosken låg vi bakom en sten i skogen, bortom all sans och vett av skratt. Någon av oss med särskilt illasinnad humor (konstigt nog var det inte jag), föreslog att vi skulle invänta tills vi såg en riktig kioskkund på vägen. Då ringde vi klockan åtskilliga gånger innan så tanten var helt vansinnig när kunden väl kom fram till luckan. Åtminstone en gång hände det att kiosktanten läste lusen av en helt oförstående kund.

Sextiotalets somrar var längre och varmare. Sextiotalets mammor flyttade ut till landet med oss ungar dagen efter skolavslutningen och blev där till ett par veckor in i augusti.

Vi for ut med Waxholmsbolagets Express II lastade över huvudena med cyklar, TV-apparater (vem hade råd med två då?), pelagonier, kortbyxor, undulater i burar, fotbollar, hundar och gummistövlar. Papporna kom ut på lördagarna, senare redan på fredagarna. Vi mötte dem i byn där de hängde helgens håvor på styret; kassar innehållande namn som lät som seriehjältar: Johnny Walker, Gordon's, Gilbeys...

Det var rena rama cocktailpartyet vid sopugnen på fredagskvällen när farsorna samlades för att elda familjens skräp. På lördagarna terroriserade samma farsor sina barn genom att tvinga dem att lära sig segla. Vi hatade det. Att så många av oss ändå älskar segling idag, väljer jag att inte betrakta som en seger för den tyranniska pedagogiken, utan som ett bevis för att upplevelsen i att färdas över vattnet med vinden som kraftkälla, övergår även de vedervärdigaste av barndomstrauma.

1966 är det år våra stora syskon reser på språkresa till Sydengland. Sådant går inte obemärkt förbi. Per Abrahamsson (tomt 7), Ann-Cathrine Ahlm (tomt 44), Hermine Coyet (tomt 87?), Carl-Gustav Hjorth (tomt 27) och Magnus Rietz (tomt 16) gör fransar på jeansen, bär runda solglasögon och spelar "Sergeant Pepper's" på plastresegrammofon tills föräldrarna vrålar:

"jagstårinteutensekundtillmeddetdäroljudet". Tre år senare när Jimi Hendrix kompar de ljusa sommarkvällarna, undrar samma föräldrar med vemod vart "de trevliga Beatles" tog vägen.

Jag minns inte när Kriget tog slut. Antagligen handlade det om en ganska segdragen fredsprocess. Jag tror att det var Henrik Hjorth (tomt 27) som fick oss att lägga ner vapnen. Han var jätteball. Han var tretton år när vi var elva och han hade en tjej i stan. Sa han. Men det ballaste av allt var att han hade en liten racerbåt med ratt och vindruta och riktigt säte! Ja, det var förstås inte hans egen, utan hans föräldrars, men han fick köra den så i princip var den hans. Den var det finaste jag någonsin sett.

Under 70- och 80-talen försvinner många av oss från Sandhamn. Annat lockar, familjer säljer och flyttar.

Själv befinner jag mig oftast på andra kontinenter. Med ett undantag: Det är en mörk augustikväll 1977. En ynka månad återstår av min värnplikt vid KA1. Entusiasmen över soldatlivet är, minst sagt, något reducerad sedan pojklekarna i Trouville bunkrar.

Mitt kompani ska nu i slutskedet av utbildningen öva för något som kallas "Det fria kriget". Under en kvällstjänst på Korsö tar jag och en kamrat fasta på ordet "fria" i övningsepitetet och styr kanoten över till Trouville för att befria min pappa Sigurd från någon Johnny Walker eller liknande. Beväpnade

och krigsmålade möter vi på vägen en av våra till åren komna grannar i Trouville. Personen stirrar på oss och jag hälsar. Jag hör hans hustru fråga honom vem det var som hälsade på dem och jag hör grannen svara: "Jag tror det var pojken Rietz. De leker väl krig igen". Och det var ju sant.

Trouvilles enda bil

Sigurd Rietz bil "Generalen" som under några år transporterade en sjuk hustru mellan Trouville och byn, kör här ombord på Sandhamns-Express för hemfärd till huvudstaden.

Mina somrar i Trouville

av Fredrika Wiesel

Det finns de som ser Sandhamn som en seglarnas högborg, andra anser det vara den perfekta partyön och ytterligare några ser det bara som en av de många öarna i Stockholms skärgård.

För mig symboliserar Sandhamn och Trouville en känsla av bekymmerslöshet och avsaknad av tvång. Min barndom på Sandhamn har inbegripit en stor valfrihet och en väldig aktivitet. På somrarna deltog jag i alltifrån tennis- och fotbollsturneringar till seglarkurser och på sportloven åkte jag skidtävlingar runt Sandhamns kapell. Allt sportande under somrarna har inte haft anknytning till tävlingar men det fanns (och finns fortfarande) en mängd organiserade aktiviteter att delta i.

Det är inte bara jag (Fredrika) i den Wieselska släkten som har växt upp på Sandhamn utan även min pappa Frits-Axel, av sina barndomsvänner kallad "Fritte", hans syskon och mina kusiner. Att så många familjer bor kvar på Sandhamn i generationer anser jag vittna om den trevnad och sammanhållning som råder, särskilt i Trouville.

Kalas hemma hos oss. fr.vänster: Sofie Alm, Carl-Fredrik af Sandeberg, Peter Alm, Monica Welinder, Lucien Merly, Fredrika Wiesel och Johan af Sandeberg.

Mitt första och ett av de viktigaste minnena från Sandhamn är när jag som fyraåring första gången träffade den nyinflyttade grannpojken Carl-Fredrik af Sandeberg. Det är med honom som jag har upplevt de flesta av händelserna på Sandhamn. Han och de andra vännerna som jag fått under somrarna på Sandhamn (Lucien Herly, Martin Flood, Anna Schuman, Sofie Alm m.fl) har en stor del i att det oftast känts så roligt att åka ut till landet.

Jag kan föreställa mig att omnejdens grannar inte alltid varit överdrivet förtjusta i våra påfund. Jag minns hur vi en sommar roade oss med att kasta sten på Langenskiölds terrass och hur vi tiggde tändstickor av Kicki af Ugglas. Sedan dess har jag och Carl-Fredrik alltid kallat henne "pepparkakstanten" då hon alltid var så brun.

Inte heller våra föräldrar var särskilt lyckliga då de kom på oss att samla tomglas i soptunnor och containrar i byn eller när jag och Carl-Fredrik enträget försökte lära oss att kasta kniv, men nog träffade varandra fler gånger än träden vi siktade på.

Förutom att endast ha roligt så minns jag att jag och mina kamrater hade ett stort intresse av att tjäna pengar på somrarna, egentligen även under hela det övriga året men affärsandan blommade särskilt upp under sommaren. Vi plockade blåbär och sålde vid

väggkanten, köpte godis i byn och sålde för dubbla priset till intet ont anande grannar. körde människor mellan byn och Lökholmen trots färjekarlens protester, sålde läsk på Trouvillestranden, hjälpte omgivningen med hushålls- och trädgårdsarbete o.s.v. Att ligga på stranden och koppla av lockade mig aldrig som liten på samma sätt som det kan göra idag.

Varje sommar deltog jag som alla andra barn i Barnens kappsegling, både med en av pappa ihoplimmad modellbåt och med en "bojsten" till optimistjolle. (Det var Carl-Fredriks pappa, Richards favorituttryck om min röda båt). Modellbåten som för övrigt är döpt till

"Gladan" gjorde aldrig dess ägare glad i tävlings-sammanhang och dess karriär tog definitivt slut i och med att ett barn trampade på den under Barnens kappsegling.

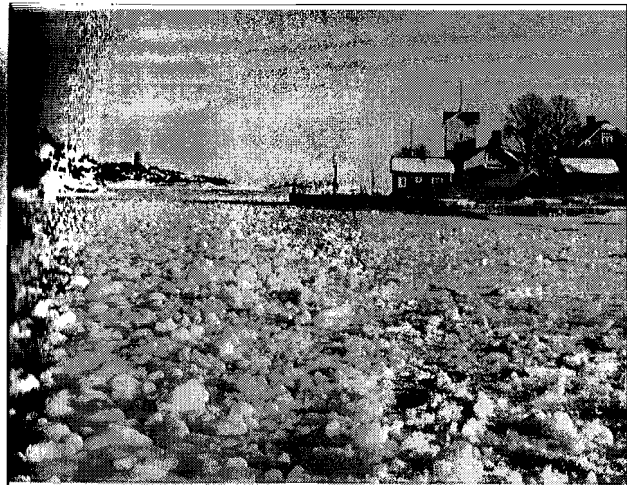
Seglingen har ju alltid varit central på Sandhamn och under årens lopp har det blivit en hel del seglatser. Den största talangen för segling i vår familj besitter min farbror Sam men detta har inte hindrat Frits från att göra en del tappra försök. Jag minns den första (och antagligen sista gången) pappa försökte vara med i gubbseglingen på Barnens kappsegling, ivrigt påhejad av sin fru och dotter. Han kapsejsade två gånger inom loppet av fem minuter och bröt tävlingen redan innan start.

Sandhamns två dammiga tennisbanor har också dragit till sig en stor del av min uppmärksamhet under somrarna, särskilt under den årliga tennis-turneringen. Första gången jag deltog i turneringen var i dubbel år 1988 när jag var nästan 11 år och bara i början av min nu avslutade tenniskarriär. Jag spelade med Nicklas Jettman och tillbringade större delen av matchtiderna under nätkanten i korridoren för att inte vara i vägen, varken för bollar eller min medspelare. När jag var nästan 14 år vann jag trots allt som första tjej B-klassen i singel.

Min familjs hund Jimmy har också upplevt (och får förhoppningsvis fortsätta att uppleva) en hel del somrar på Sandhamn. Han hade som dålig ovana att skrämma upp Lisbeth Bergstedts katt Artemis i träden och har i yngre dagar både slitit sönder min farbror Sam Wiesels pressenning och Sundstedts byxben. Han har dock lugnat ner sig med åren.

Sandhamn och Trouville är verkligen en dröm för ett aktivt barn med mycket spring i benen. På något sätt har de regniga och tråkiga dagarna inte etsat sig fast i mitt minne utan jag upplever Trouville som lite av en idyll med ständigt vackert väder. Det är således bara att hoppas på att solen gör lika banbrytande framsteg också kommande somrar.

Vinter på Sandhamn

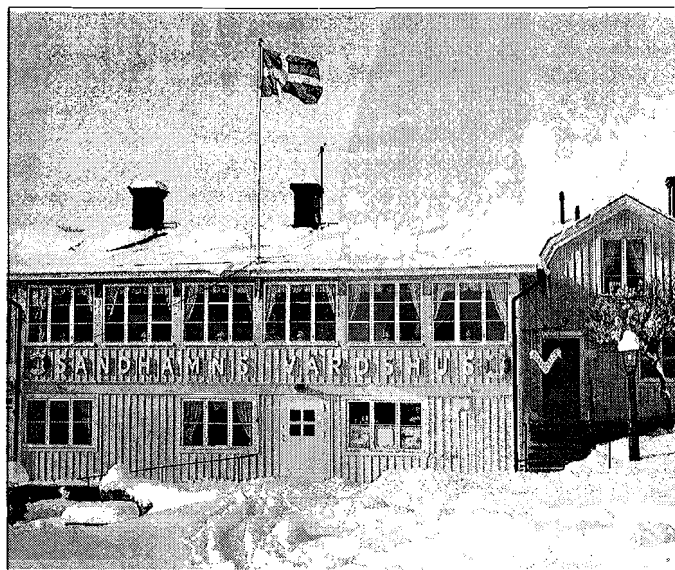
Även vintertid är Sandhamn ett väldigt utflyktsmål. Tack vare placeringen av lotsstationen på ön, hålls farvattnen även vid kraftig isbildning öppna genom bruten isränna för reguljär båttrafik från Stavsås.

Finns det något vackrare än att med "ångbåten" komma ut till ett snötäckt Sandhamn, vandra hem genom den snötäckta skogen till stugan i Trouville, andas in den friska luften och när man kommer fram göra upp en värmande brasa och njuta av tystnaden och friden.

Vissa vintrar kan det ges möjlighet till både skid- och skridskoåkning på ön och kanske göra en utflykt till någon av de närliggande öarna. Bilden ovan är från Sandhamns "Vasalopp" en snörik vinter.

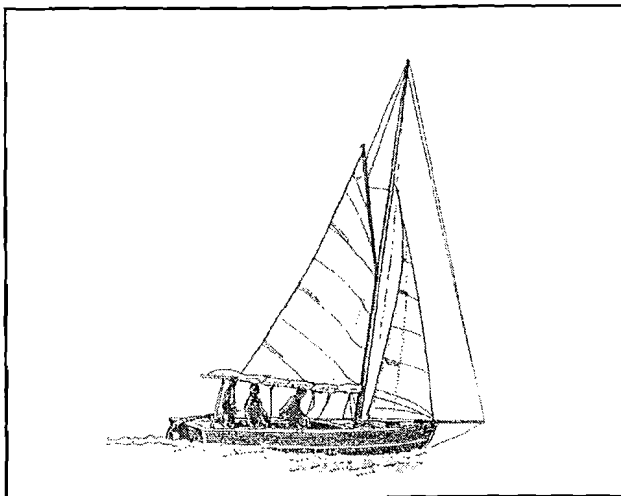

Första advent

Det är inte enbart under sommaren som kyrkan är välbesökt. Första advent är det trångt om utrymmet, svårt att få sittplats om man inte är ute i tid. De senast anlända kyrkibesökarna brukar få sitta i gångarna eller stå i dörröppningen.

Jullunch på värdshuset

Efter kyrkibesöket går alla lyckliga som fått en plats på värdshuset ner och äter jullunch. Ett evenemang som blivit tradition för såväl Sandhamnsbor som bland seglare och KSSS-funktionärer. Bokningstiden är dock numera minst ett år i förväg.

Söndagsseglingarna

Av Detlof Sjögren

Tidigt på söndagmorgnarna började telefonerna ringa. "Blir det segling idag?" – "Ja, det verkar ju blåsa lite. Vi samlas halv 10. Jag ringer Sam och Calle, så kan Du påminna Wentzels".

Vid bryggan blev det skepparmöte med ivriga diskussioner om lämplig bana. Därvid spelade inte bara vinden in, utan också sådana vid andra kappseglingar ovidkommande faktorer som att någon ville vara hemma till lunch.

Klockorna ställdes så gott det gick och starten förmodades bli om 20 minuter. Som regel blev starten dock uppskjuten: någon kom i sista stund och ville vara med, någon fick inte upp storen. Till slut, uppfattade alla att startskottet eller starttrumpeten hade ljudit, och fältet var på väg.

Det var en brokig samling, där som mest två båtar var lika varandra. Trots detta blev det en någorlunda rättvis kamp genom handicapberäkning med s.k. lystal.

Här följer en lista som nog omfattar de flesta båtar och besättningar som under årens lopp deltagit.

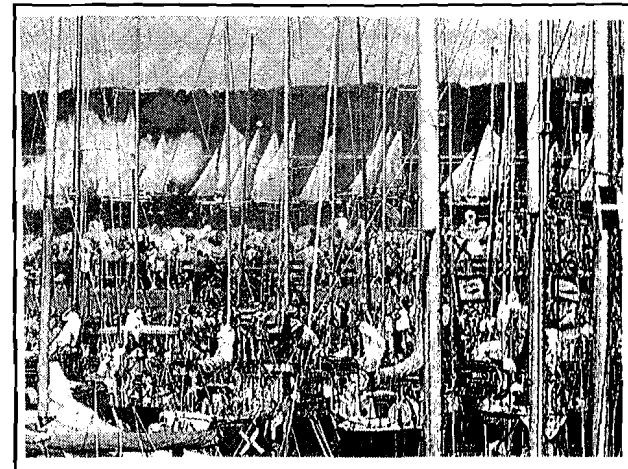
Besättning	Båttyp	Lystal
Gustaf-Mauritz Armfelt	Spätta, FJ, Koster	0,8 0,92
Anders Dahllö	Soling	1,08
Pierre o. Gunilla Herly	Triss Magnum	0,89
Erik Lagerqvist	Triss, Tornado, Soling	0,78, 1,5, 1,08
Calle Langenskiöld	Randmeer	0,91
Ulf o. Anna Lidman (Widemar)	Mustang Jr	0,98
Karin o. Zachris Lundström	Maxi 68	0,93
John Lundström	Laser	0,97
Björn Nordström	606	1,0
Charlotte o. Ann Nordström	606	1,0
Nisse Norman	Tabasco	0,87
Åke Ortmärk	Soling	1,08
Viveka o Gösta af Sandeberg	Triss-Norlin	0,88
Sonja o Detlof Sjögren	Triss-Norlin	0,97
Peter Sjögren	Laser	0,97
Rickard o. Carl-Fredrik af Sandeberg	Express, Snipe	1,05
Per Sundstedt	IF, Marieholm 26	1,0 0,93
Margit Tiberger	TinTin, Campus, Nimrod	0,75 0,9 0,87
Britt o. Lars Wentzel	420 blå o. grön	0,95
Åsa o. Ylva Wentzel	420 blå o. grön	0,95
Kerstin o. Sam Wiesel	Primaat	0,95
Hanna o. Sam Wiesel	Laser	0,97
Jan Åkerlund	Spätta	0,8

Det var alltså stor spridning på båtarnas fartresurser från de gamla vackra spättorna i mahogny till Erik Lagerqvists Tornado-katamaran. Det var lika stor spridning i besättningarnas fallenhet för kappsegling och eftersom det förelåg en viss samvariation mellan båtqualitet och seglarkvalitet, kunde de ligga en timme mellan först och sist i mål.

När alla var i land, vidtog hetsiga/försynta samtal om korrigering av lystalen. Flera av dessa var gissade, eftersom båttypen var udda och saknades i den officiella statistiken.

Sam Wiesel var en frekvent vinnare. Viveka af Sandeberg och jag själv kunde någon gång få en god placering med vår gemensamt ägda MinDin, då

någon av Vivekas kappseglande söner Rickard och Rutger var med och tog befälet. Jag upplevde klart skillnaden mellan en "söndagsseglare" och en kappseglare, när Rutger en gång tillrättavisade mig: "Detlof, titta inte på svanarna, vi kappseglar!"

Söndagsseglingar

Start sommaren 1972

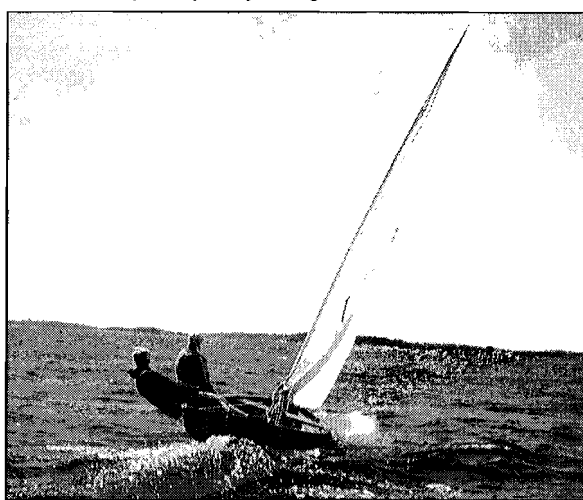
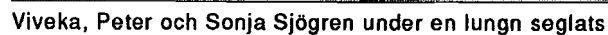
Dessa söndagsregattor, som vi hade så mycket glädje av, började sommaren 1972 och har sin utvecklingshistoria. Den sommaren ordnade Erik Wählin i Sandhamns Vänners namn en nybörjarkurs i segling för "seglaränkor". Ett antal damer från byn och Trouville lärde sig segla kring vår brygga i optimistjollar.

Evenemanget hade en sån dignitet att det blev föremål för ett reportage i Svenska Dagbladet (Det var här grunden las till kvinnliga besättningar på Gotland Runt och Whitbread!).

Vid avslutningen ordnade den alltid lekfulle Erik en familjestafett, där man för varje varv kring en bana bytte rorsman vid bryggnocken.

Härifrån togs steget till en segling Sandhamn Runt söndagen därpå, och efter ytterligare några söndagar hade regattan blivit etablerad för denna sommar och många kommande.

Är det tyvärr några år sedan det glada söndagsseglinget samlades. Björn gick bort, Sam drabbades av handikapp, G-Ms stolta koster SKUM stönk vid bryggan en stormig natt, familjerna Wentzel och Lidman med flera är upptagna av små barn. Vem sätter fart på söndagsseglingarna igen sommaren 1998?

Sommarfotbollen på Gröna Planerna

av Mats Ekman

Några överdagenturister som passerar Gröna Planerna en lördageftermiddag i juli i mitten på 90-talet lägger förvånade märke till en folksamling på över 100 personer. Spelar dom fotboll mitt i sanden !

"Gröna Planerna ger den oinvigde paradisiska associationer om vidsträckta och undersköna ytor, med små vindpuffar och en evig sommarsol.

Lisa Bianchini berättar i "En bok om Sandhamn" utgiven 1924 om livet på 1850-talets Sandhamn: *"Midsommaraftron restes majstången i hamnen och man dansade ringdans och senare långdans genom byn. Midsommardagen var det kaffejudning för gamla och unga på Gröna Planerna, där ringdanser och sista paret ut lektes"*.

Sommaren 1950 fyllde jag 4 år. På Gröna Planerna svävade min mamma och andra Trouvillefruar fram i sin husmorsgymnastik. Fotbollsmålen fanns redan på plats och bakom det västra målet började den oändliga skogen och långt där borta låg byn.

Under 1950-talet spelade vi fotboll på ett lekfullt sätt. 1958 var det fotbolls-VM i Sverige och vi försökte efterlikna våra idoler. Själv hade jag fått VM-hjälten Kurt Hamrins autograf och försökte dribbla mig fram på högerkanten mot det västtyska målet.

Mats Eriksson (storebror till Bo) var alltid iförd IFK Norrköpings vitblåa tröja, Varför? Familjen kom ju från Solna och Bosse bar följaktligen AIK-tröja. Mats ville bara visa sig självständig men det störde svårt min fotbollsvärldsbild.

Matcher mot byn

Från slutet av 1950-talet och några år in på 60-talet blev det allvar i fotbollen. Matcherna mot byn. Våra relationer med ungdomarna i byn hade alltid varit mycket spända. I deras ögon var vi kaxiga "noll-åttor" som trodde vi ägde hela Sandhamn. Vi umgicks aldrig med varandra utan konfronterades bara vid gemensamma

Sandhamnsevenemang som Barnens Kappsegling. Båda parter kände nog behov av lite "islossning". Fotbollsmatcherna ledde inte direkt till någon förbrödning. Det blev tuffa matcher där vi alltid förlorade. De var framförallt större och starkare än oss relativt klena Trouvillebor. Ett undantag var dock vår Janne Hansen (senare Jan Guillou) som aldrig steg undan för en tackling.

Ungdomarna som bodde i seglarstaden skötte kontakterna med våra motståndare. Själva spelade de med i byns lag men umgicks med oss i Trouville. Vårdshuset under källarmästare Zaars epok blev den andra platsen där det var dråpliga matchermellan oss Trouville-ungdomar och byn. Även här bland öl och vin, blev det aldrig någon riktigt allmän förbrödning. På 80-talet blev det någon enstaka match mot byn där vi förlorade knappt.

Rekord 1995

Planen är 46 x 30 meter och består till största delen av sand. Södra långsidan ligger 30 meter från Öster-sjön. Målen är tillverkade av Sandhamnsfuru. Norra sittplatsbänken rymmer 3 personer. 1995 var det rekord med 72 spelare och drygt 50-talet åskådare. Hur gick det

till att locka fram spelare ur nästan varje Trouvillestuga? Hur är det möjligt att få 4-åringar och 30-åringar med allsvenska meriter att spela fotboll tillsammans och ha roligt? Då vi i familjen Ekman är passionerade fotbollsälskare och grannar med Gröna Planerna var det naturligt att vi drog igång Trouville Cup på allvar 1987.

Jag och min bror Jan var redan involverade med fotboll i Stockholm. Min styvson Pierre blev tidigt lagledare för barnen. Familjen Wiesel bidrog med en riktig domare i Sam och två duktiga fotbollstjejer i Helena och Johanna. Familjen Åkerlund ställde upp med ståtliga spelare osv.

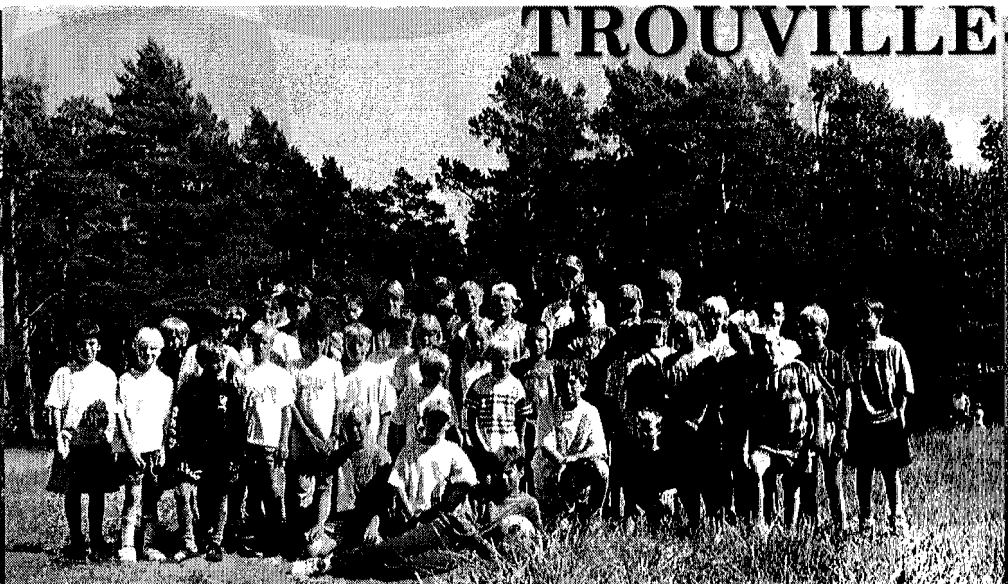
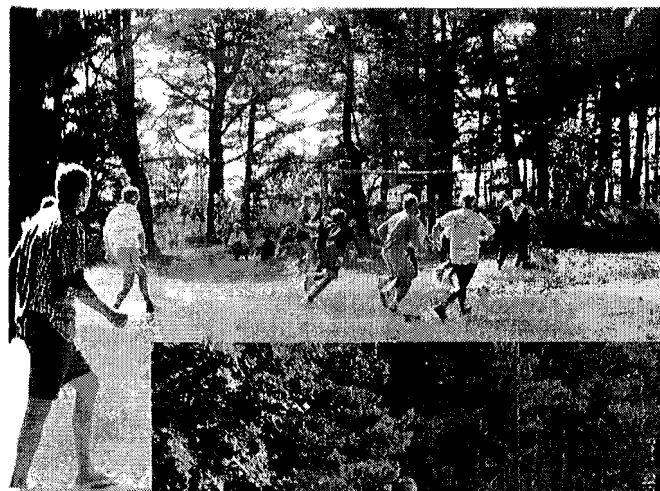
Fotbolls-VM som äger rum vart 4:de år har också haft sin påverkan. Efter VM i USA 1994 ökade intresset markant.

Den ökade tillströmningen av spelare gjorde att vi numera är tre lag, juniorer 0-15 år, ungdom 16-29 år och vuxna 30 år och uppåt. Den som är mellan 16-29 år och dessutom är förälder, spelar i vuxen-laget.

Varje lag måste alltid ha en tjej/kvinna på plan. Juniorer har handicap och börjar varje match med att lägga 5 straffar.

TROUVILLE CUP

Framtiden ser ljus ut för fotbollen i Trouville. Om några år är det dags för 4:e generationen Trouvillebor att sparka på bollen och få skorna fulla med sand. Glöm sedan inte att ta med mjölet för att markera linjerna!

TROUVILLE-CUP

1995

Bildmontage från TROUVILLE CUP-95.

Jan och Henrik Linglöt dubbelmästare 1997. Henrik segrare även i elitklassen.

Trouvilltennisen under 50 år - Fifty love

av Anders Cronborn

En varm, solig förmiddag i mitten av juli tätar trafiken på Långavägen. Från Trouvillhålllet zickzackar sig vingligt en cyklande armada fram mot strömmen av badturister. Det är nybörjargruppen i tennisskolan som försöker bemästra en jätteracket tvärs över styret och samtidigt köra cykelslalom utan att gränsla en turist.

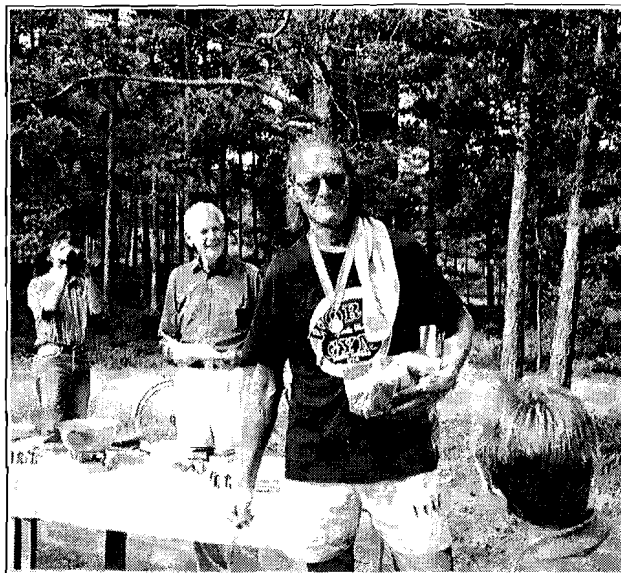
I betydligt långsammare takt i motsatt riktning, strävar cyklande den vita sportens veteraner uppför det hemska motlutet, efter två timmars allvarlig vänskapstennis. Den vita sporten förresten, i en-tousca sammanhang ser det mer ut som den rosa sporten efter matchen. Snart väntar belöningen i form av ett svalkande dopp på Lilla Trouville eller det "egna" badstället. Situationen kunde varit tagen från vilket som helst av de femtio senaste åren, kanske är trängseln nu större och juniorerna som spelar fler, men Trouvilleborna har alltid haft ett

nära förhållande till tennisen och banorna. Det var på 50- och 60- talet som nybyggarna i Trouville sakta men säkert infiltrerade tennismenskapen och samtidigt höjde tennisintresset på ön.

Start 1976

Engagemanget för tennisen och den klubb, som bildades 1976 efter att ha varit en del av Sandhamns Vänner i många år, har alltid varit stort från Trouvillehåll och det är glädjande att se hur intresset förvaltas och sprids i generation efter generation, med tongivande namn som Ericsson, af Sandeberg, Jetman, Gudmunsson, Hultin, Sydow/Linglöw, Dahlö, Kjellander, Welinder, Shuman, Cronborn, Nordlander, Rietz, Armfeldt och många, många fler.

Helt tongivande för Sandhamnstenningen har de senaste 20–25 åren två Trouvillebor varit. Först och främst är det Gösta af Sandeberg som med säker hand dirigerat styrelser och tävlingsspelare genom åren och som dessutom fortfarande är en av de mest flitiga racketsvingarna. Den andra är naturligtvis Anders Dahlö som varit inblandad i allt som

Gösta af Sandeberg och Anders Dahlö vid prisutdelningen 1991

Segraren Anders Cronborn vid prisutdelningen 1991

har med tennisen att göra, från brunnsgrävning i Skärkarlshamn, transporter och banskötsel till att vara bejublade klubbmästerskapsförsvare med en oförglömlig forehandcross som överraskat många!

Rent praktiskt påverkar banorna alla i Trouville då de utgör ett rundningsmärke på vägen till byn där sikten och väjningsreglerna är oklara. Dessutom innebär de att vägen till byn faktiskt är 50 meter längre. Det kan också innebära att mjölken surnat efter att ha hängt förlänge på cykelstyret när "budet" fastnat under en spännande match.

Socialt förenar tennisen oss Trouvillebor med övriga Sandhamnsbor med samma intresse. Tävlingarna, "gubb- och gumtennisen" samt tennisskolan ger de bästa förutsättningarna för bra tennis men framförallt för trevlig gemenskap.

Vid banorna och på Trouvillevägen kan man höra tennisen diskuteras t.ex. vädret med banorna som referens. "–Minns du hur det regnade den midsommaren, pölarna på "gamla banan" låg kvar till första

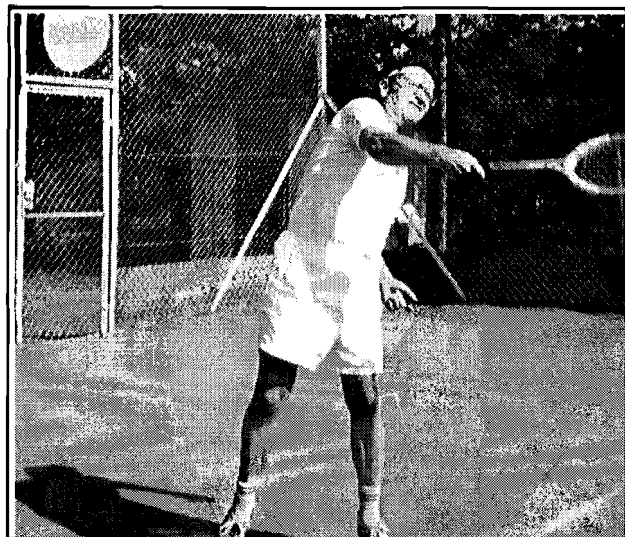
"resp. --"Det var det året Nordvästen blåste
 norna helt blanka o.s.v. Tidräkningen utgår ifrån
 NB resp. c. NB d.v.s anläggandet av Nya Banan.

ävlingarna hör man frågan "Hur gick det?"
 hinner man endast uppfatta resultatet av
 vid en snabb cykelpassage, men minerna
 allt!

lingarna har under alla år bättrat på Trouville
 lan då vi nästan alltid varit inblandade i
 uppgörelserna. I dubbelklassen och i singlarna
 oftast Trouvillare hållit sig väl framme och även
 rt tongivande på efterföljande banketter.

I har inte bara tagit många av de ädlare medaljerna
 an vi har också haft flest deltagare. Några har gjort
 ig kända för sina mycket speciella slag och andra
 för en omvitnad uttrötningsteknik !

Ber man tillbaka över åren förundras man över hur
 många olika spelstilar det finns. De är nästan lika
 individuella som fingeravtryck och de utövande
 känns igen på långt håll, ibland på en mödosamt

Sigurd med kraftig forehand

anlagd serve, ibland på ett obefintligt men vinnande
 (!) backhandslag. Låt vara att degenereringen gjort
 att senare generationer måste använda dubbelfattad
 backhand för kunna konkurrera, som någon påstod
 under sommarens finalspel i tävlingen!

Förr var spelet inte lika hårt som nu. Kanske har det
 att göra med "materialet" vilket ofta kunde vara en
 racket, Dunlop Maxplay, som i brist på racket-
 spännare i en fuktig stuga, lagt sig till med en form
 som skulle gjort Salvador Dali grön av avund och
 natursenor som gjorde racketen till en utmärkt
 fiskehäv. Även de vita bollarna försvårade spelet då
 de efter några minuters spel praktiskt taget var
 osynliga mot det röda gruset.

På lördag- och söndagsförmiddagar har traditions-
 enligt genom åren en behaglig gubbtennis utövats
 av alltid lika entusiastiska klubbmedlemmar där

diskussionerna och kommentarerna många gånger
 varit mer rykande heta än första servarna någonsin
 kunnat bli.

Tennisskola

Tennisskolan är en institution som fostrat många
 unga Trouvillebor. Ibland t.o.m. till framgångsrika
 tennisspelare. Tränarna har varit många bl.a. Krantz,
 Lilleba Klofsten, Anders Dahlö, Milan Raud och på
 senare år har Henrik Linglöf skött uppgiften med
 den äran.

Tennisen har varit och kommer att vara en del av
 våra Trouvillesomrar. Den samlar alla åldrar, kvin-
 nor och män samt generationer och ger oss många
 roliga stunder och minnen.

Från vänster:
 Bosse Eriksson
 "Lorka" Zetterman
 Gunnar Gudmundsson
 Sigurd Rietz
 Gunnar Ehrner, domare

Carl-Fredrik af Sandeberg och Jan Linglöt

Trouville-boule

av Eva Törner

Boule eller Boccia som spelet heter från början, kommer från Italien där det spelas på gräs med träklot mellan två lag eller individuellt. Bocciaspelet var för Trouville inte så lämpligt utan i stället anammades den franska varianten Boule som spelas med stålklott på grus.

Efter en sommarsemester i Frankrike 1970 inhandlade John Rosén en uppsättning med klot och tog med dem ut till Sandhamn. Anders Dahlö, Kjell Diwing, Jan Dufwa och John var de första aktiva spelarna i Trouville.

Spelet förde en mycket undanskymd tillvaro till slutet av 1980-talet då det tog full fart och antalet entusiaster ökar ständigt för varje år. Initiativet till den första organiserade tävlingen togs en varm sommardag på stranden av Fredrik Tevell och John Rosén.

Spelen hölls på Bryggvägen med omnejd och John tog hem segern i Singelfinalen. Dubbelfinalen vanns av Kjell Diwing och Gunnar Gudmunsson.

I och med denna trevande inledning var Trouville Boule Cup grundad. Året därpå instiftades för singelspelet "Törners vandringpris" då Paul tog första inteckningen. Spelplanen flyttades till Tvätt-

stugan med närliggande vägar där tävlingarna sedan dess äger rum. Dubbelspelet är numera en familjedubbel där tävlingsjuryn endast tillåter par från samma familj eller "sambos".

Då intresset är stort även bland de yngsta, infördes för första gången 1996 tävlingen "Upp till 13" där den yngsta deltagaren var 7 år. Denna tävling vanns av Philip Törner som tog första inteckningen i ett Vandringpris.

Under dessa två julidagar 1996 deltog ett 70-tal singelspelare och ungefär lika många dubbelspelare vilket innebär att det är Trouvilles största tävlingsarrangemang. Tävlingarna avslutas med traditionell prisutdelning.

Dessa tävlingstillfällen har bidragit till att många nya och gamla Trouvillebor har fått tillfälle att lära känna varandra på ett spontant och trevligt sätt. Känner man sig spelsugen så är det bara att dra sig mot tvättstugan, ta ett klot i vardera hand och slå dem mot varandra klick, klick. Så, plötsligt dyker det upp huvuden mellan tallarna och spelet är snart i full gång.

Bilder från Trouvilleboulens under tävlingsdagarna

Att sitta i styrelsen - ett arbete och ett nöje

av Gösta af Sandeberg

Det var hösten 1975 det begav sig. Jag blev erbjuden att bli ordförande i Trouvilleföreningen. Jag kände mig smickrad över erbjudandet men samtidigt tveksam. Det är ett stort ansvar att leda en föreningen av sådan dimension.

Undertidigare år i gräsrotsposition hade jag förmärkt att dom stackars styrelseledamöterna fick slita hårt. Jag förstod att ett fullgott utövande av ordförandeskapet skulle kräva mycket arbete och mycken tid skulle gå åt.

Hur som helst så tackade jag i alla fall ja till erbjudandet och blev därmed Trouvilleföreningens ordförande. I den funktionen stannade jag länge. Sammanlagt 15 år uppdelade på två perioder.

Jag hade i tidigare kontakter med styrelsen och valnämnden tillförsäkrats en bra styrelse. Och det fick jag.

Pares inter pares var vice ordföranden **Hans Isberg** som arbetat flera år i föreningens styrelse än någon annan. Han var en mästare på allt tekniskt - antingen det nu handlade om t ex reparationer av pumpar, elektriska installationer eller byggande av landfästen för bryggor. Han ställde alltid upp när så behövdes. Vi minns honom färdandes på sin ägandes flak-moppe, vilken till bybornas förtret understundom enbart användes till drickstransport.

Men vi minns honom än bättre för att han var så gemytlig och trevlig och för att han gjorde så mycket för Trouvilleföreningen och dess medlemmar.

Gustaf Mauritz Armfelt - Sandhamns enda greve - är förtjänt att nämnas som nummer två i raden. Hamnkaptenssysslan skötte han med heder. Hans mäktiga tordönsstämma skrämde illegala båt-parkerare och han medverkade i hög grad till nuvarande ordning och reda i hamnen. Och så var han så trevlig och gästfri. En kopp kaffe eller ett glas starkt offererade han gärna förbipasserande båtmänniskor. Det känns tomt i hamnen när han nu inte finns där längre.

En av mina erfarenheter av sekreterarfunktionen var protokoll färdigställda så sent att jag tvangs justera dem per telefon. Det blev mera fart när **Kicki af Ugglas** blev sekreterare. Trots den samtidigt innehavda klubbmästarfunktionen fick hon sekretariatet att fungera perfekt. Kanske allt för perfekt. Allt protokollsarbete - utarbetande, justering, utskrift och expediering - ville hon ha klart inom någon vecka. Själv kände jag inte för det. Förhoppningsvis fick Kicki bättre respons hos mina efterträdare.

Min första kassör visste inte mycket om den av franciskanermunken Luca Paciolo lanserade dubbla bokföringen. Detta till trots fungerade det hela rätt hyggligt och de årliga boksluten godtogs av revisorerna. Fast det blev naturligtvis bättre när proffsen tog över. **Ulf Tidbeck** förutsätter jag behärskar bokföringstekniken 100-procentigt, och efterföljaren **Brita Widemar** var väl knappast sämre. Deras vota

var kungsord, jag vågade knappt sätta i fråga. Bra kassörer växer inte på trä'n.

I ett initialskede hade vi informationsblad som jag skrev och utformade själv. De fyllde en bra funktion men var väl lite si och så ur layoutsynpunkt. Bra tyckte jag det var när valnämndsordföranden **Berit Starkenberg** tillhandahöll avlösning i form av maken **Sten**, han har gjort ett bra jobb. Informationsbladen är numera av en högre klass.

Jag har nämnt några f.d. styrelseledamöter som gjort stora insatser. Men det finns andra som också är förtjänta att nämnas. Kanske i första hand **Calle Langenskiöld** som alltid tog del i arbetet och som var så trevlig att ha med i styrelsekreten. Han hörde liksom Sten, Brita och Hans till dem som gärna tog på sig arbetshandskarna.

Styrelsen vidtog en hel del åtgärder medlemmarna tillgodo under min ordförandetid. Det får räcka att här nämna att kontakten med medlemmarna främjades genom utgivande av informationsbladen samt att boendet underlättades genom tillkomst av tvättstuga, ett cykelskjul och en brygga nr två.

När jag blickar tillbaka på min ordförandetid är det med glädje och tacksamhet. Det var en stimulerande uppgift. Jag var i någon mån styrelsens ansikte utåt och fick på så sätt en trevlig kontakt med flertalet Trouvillebor och också med ansvariga i andra sammanslutningar i Sandhamn. Men än mer betydelsefull för mig var all den vänskap jag blev delaktig av inom styrelsen. Den består alltjämt.

Att sitta i föreningens styrelse är ett arbete men också ett stort nöje, som jag gärna vill uppmana fler medlemmar att pröva på.

På nästkommande sida ett diagram över vilka medlemmar som under de gångna åren varit ordförande och ledamöter av föreningens styrelse. Följande medlemmar har verkat som revisorer, ofta i långa mandatperioder:

Gunnar Stridsberg, Sven Skyllermark, Bengt Nyström, Nina Bergqvist, Ulf Lallerstedt, Christoffer Toll och Ulf Tidbeck. Sven Skyllermark verkade i 30 år.

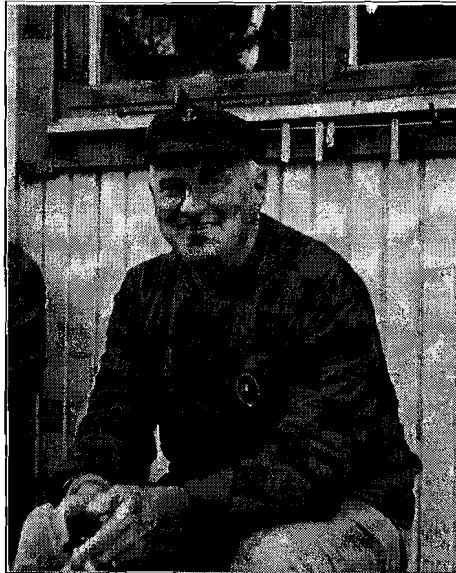
■ = Styrelseordförande

■ = Styrelsemedlem

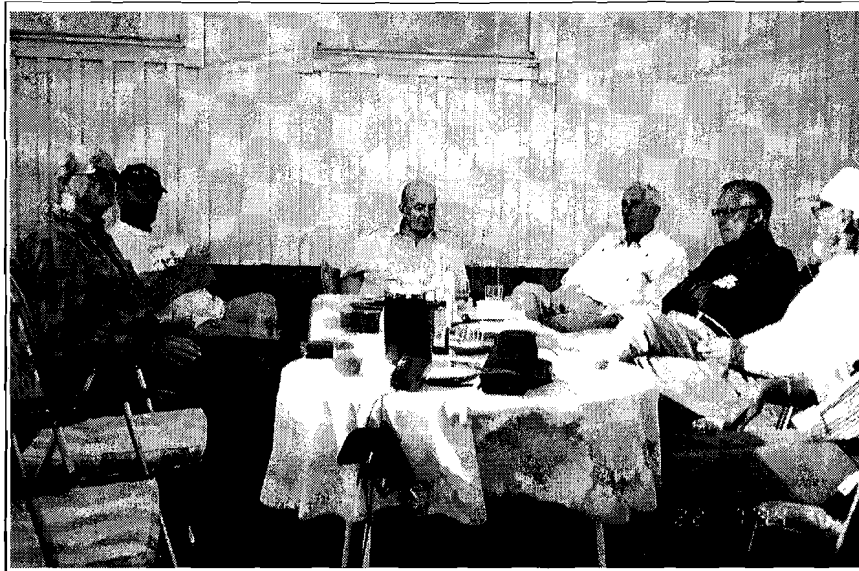
Namn	1957	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98		
Lars Åkerlund	■	■	■	■	■	■																																						
Tore Gessler	■	■	■	■	■	■				■	■	■	■	■	■	■																												
Maud Kjerrulf	■	■	■	■	■	■																																						
Ernst Lindqvist	■	■	■	■	■	■	■	■	■																																			
Nils Norrman	■	■	■	■	■	■	■	■	■																																			
Elvind Reuterwall	■	■	■	■	■	■																																						
Per Wallin	■	■	■	■	■	■																																						
Ivar Bratt	■	■	■	■	■	■																																						
Bertel Hjort	■	■	■	■	■	■																																						
Bertil Abrahamsson	■	■	■	■	■	■																																						
Åke Löfgren	■	■	■	■	■	■																																						
Ingmar Wickberg	■	■	■	■	■	■																																						
Margit Åkerlund	■	■	■	■	■	■																																						
Sören Jettman	■	■	■	■	■	■																																						
Anna-Greta Sellin	■	■	■	■	■	■																																						
Curt Ahlander	■	■	■	■	■	■																																						
Karl Erik Ericsson	■	■	■	■	■	■																																						
Paul Isberg	■	■	■	■	■	■																																						
Hans Isberg	■	■	■	■	■	■																																						
Inga-Britt Bjurling	■	■	■	■	■	■																																						
Kicki af Ugglas	■	■	■	■	■	■																																						
Sven Bergqvist	■	■	■	■	■	■																																						
Erik Wåhlin	■	■	■	■	■	■																																						
Lillemor Wickberg	■	■	■	■	■	■																																						
Morgan Abrahamsson	■	■	■	■	■	■																																						
Detlof Sjögren	■	■	■	■	■	■																																						
Viveka af Sandeberg	■	■	■	■	■	■																																						
Lars Wentzel	■	■	■	■	■	■																																						
Sune Larsson	■	■	■	■	■	■																																						
Ulf Lallerstedt	■	■	■	■	■	■																																						
Bertil Svensson	■	■	■	■	■	■																																						
Gustaf Mauritz Armfelt	■	■	■	■	■	■																																						
Gösta af Sandeberg	■	■	■	■	■	■																																						
Richard Murray	■	■	■	■	■	■																																						
Anita Dahlö	■	■	■	■	■	■																																						
Göte Rosén	■	■	■	■	■	■																																						
Ulf Tidbeck	■	■	■	■	■	■																																						
Gösta Falk	■	■	■	■	■	■																																						
Sonja Sjögren	■	■	■	■	■	■																																						
Ann Murray	■	■	■	■	■	■																																						
Agneta Sundstedt	■	■	■	■	■	■																																						
Catrine Stocke	■	■	■	■	■	■																																						
Jan Åkerhielm	■	■	■	■	■	■																																						
Lena Thor	■	■	■	■	■	■																																						
Zachris Lundström	■	■	■	■	■	■																																						
Sten Starkenberg	■	■	■	■	■	■																																						
Christoffer Toll	■	■	■	■	■	■																																						
Brita Widemar	■	■	■	■	■	■																																						
Carl Langenskiöld	■	■	■	■	■	■																																						
Sam Wiesel	■	■	■	■	■	■																																						
Björn Armfelt	■	■	■	■	■	■																																						
Tomas Melander	■	■	■	■	■	■																																						
Per Törner	■	■	■	■	■	■																																						
Eva Kjellander	■	■	■	■	■	■																																						
Erke Åkerlund	■	■	■	■	■	■																																						
Rhea Würtz	■	■	■	■	■	■																																						
Gunilla Björklund	■	■	■	■	■	■																																						
Jan Linglöf	■	■	■	■	■	■																																						

1957-58-59-60-61-62-63-64-65-66-67-68-69-70-71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92-93-94-95-9

Några styrelsebilder

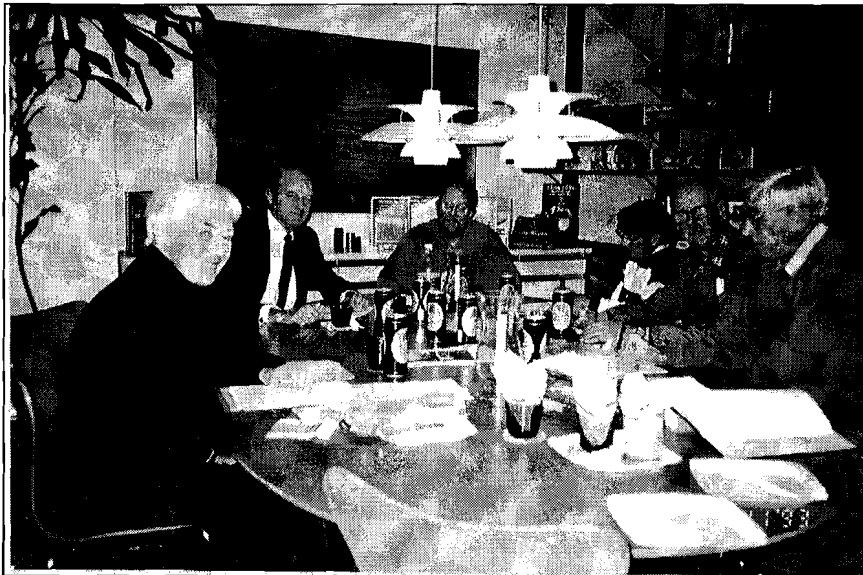
Sören Jettman ordförande 1964-1966

Styrelsemöte på Sandhamn fr.v. Calle Langenskiöld, Sam Wiesel, Hans Isberg
Detlof Sjögren, Gösta af Sandeberg och Gustaf Mauritz Armfelt

Hans Isberg avtackas för lång och trogen tjänst inom styrelsen
23 år hann det bli.

Styrelsemöte i staden hos Starkenbergs fr.v. Britta Widemar, Calle Langenskiöld, Sam Wiesel,
Kicki af Ugglas, Gustaf Mauritz Armfelt och Detlof Sjögren

Detlof Sjögren, Kicki af Ugglas och Jan Åkerhielm (ordf. 1994-1996)

Trouvilles ekonomiska historia

av Ulf Tidbeck

Trouvilleområdet skapades som bekant av Harald Fyrberg i mitten på 40-talet. Det var alldeles efter krigsslutet och det var inte särskilt vanligt med sommarstugområden av denna typ, speciellt inte ute i den yttre skärgården.

Harald Fyrberg förvärvade markområdet och exploaterade detta under åren 1946 och framåt. Han lät bebygga ett antal av de avstyckade tomterna på ca. 1800 m² med tre typer av hus. Husen skiljde sig på så sätt att de innehöll en, två eller tre sovalkover med våningssängar, allt efter de boendes krav och behov. Komforten var inte jämförbar med dagens byggnation, men husen var för sin tid ovanligt välutrustade, med alla moderna bekvämligheter såsom el, vatten och kök med kylskåp.

Visserligen var det bara sommarvatten, men tanken bakom Trouvilleområdet var en semesterstuga för segling och bad under sommarhalvåret. För detta behövs inte vintervatten. Under årens lopp har frågan rests om installation av vintervatten inom området, och någon har väl på eget initiativ borrar brunn, men enligt mångas uppfattning bör så långt möjligt områdets karaktär av sommarboende bevaras.

Enkla hus

Husen som byggdes var ganska enkla till sin konstruktion och byggdes delvis av material som var typiskt för efterkrigstiden. Så t ex var väggarna isolerade med halmplattor, som gav en särskild lukt i husen, speciellt när de stått obebodda en tid. Taken var täckta med tjärpapp. Grunden var plintar, på vilka byggnadsstommen monterades. Avloppet gick i allmänhet ned till en stenkista eller ut i sanden. Toaletten var en vanlig torrtoalett. Från början hade

kommunens renhållning inte ens ansvar för tömningen av dessa utan detta gjordes av fastighetsägaren. Harald Fyrberg drev sin verksamhet under namnet Fyrbergs Fastighets AB med adress på Grevturegatan 18, 1 tr. Tomtområdet på Trouville marknadsfördes under namnet "Sandhamns havsbad" och Fyrberg hade tagit fram en egen liten presentationsbroschyr med beskrivning och kartor.

Egen fastighet

Den fastighet jag nu äger har sin egen ekonomiska historia. Fastigheten förvärvades den 17 september 1947 av Sten Ahlm, som läste en annons om försäljningen som Fyrberg införde i DN. Sten Ahlm drev tillsammans med brodern Olle Ahlm och min morbror Sture Enervald ett handelsbolag, Ahlm & Co Knapptjänst. Avsikten var att delägarna i firman skulle utnyttja fastigheten tillsammans.

Köpeskillingen

Köpeskillingen uppgick till 13.200 kr och erlades genom att kontant betala kr 7.000 och ta ett lån på 6.200 kr med amortering till Harald Fyrberg (se bild). Reversen löpte med 5% ränta. Redan då var ett stort antal fastigheter uppbyggda och sålda. Det fanns inte många hus att välja på inom området.

Några år in på 1950-talet köpte Olle Ahlm en egen fastighet i Trouville, och de övriga skaffade egna sommarstugor på annat håll i norra skärgården, även dessa genom förmedling av Harald Fyrberg. Fastigheten nr 1:418 stod alltmer outnyttjad fram till mitten av 1950-talet, då Ahlm & Co Knapptjänst sålde den till min far Oscar Tidbeck. Köpeskillingen skrevs till 13.012 kr genom kontant betalning 5 700 kr och övertagande av lånet till Fyrberg på 6 812 kr samt en växel på 500 kr. Min far erhöll lagfart den 3 oktober 1956 mot en lagfarts-stämpel på 130 kr. Fastigheten var då åsatt ett taxeringsvär-

de på 10.000 kr, att jämföra med dagens taxeringsvärde på 423.000 kr.

Med ett antaget marknadsvärde idag på ca 700.000kr innebär detta en höjning på 40 år med nästan 700.000 kr i fastighetsvärde. Konsumentprisindex mellan åren 1956 och 1996 har ökat från 360 till 3.760. Den 4 september 1957 sökte min far bygglov för tillbyggnad av kombinerad förrådsbyggnad och gäststuga. Bygglovets beviljades av Byggnadsnämnden i Djurö kommun efter besiktning av herr John Brown som då var en känd bybo i Sandhamn. Kostnaden för bygglovets uppgick till 30 kr. När jag förra året själv byggde till förrådsbyggnaden från 10 m² till 25 m² kostade bygglovets 1 270 kr.

Byggnadstekniken

Att bygga på Sandön har alltid varit besvärligt, eftersom det mesta byggmaterialet fick forslas ut från stan eller från en brädgård på annat håll i skärgården. Ofta togs virket från Östanå Såg, som forslade det till hamnen i Sandhamn. Där var det sedan någon av öns entreprenörer som fick ta över och forsla upp det till tomten. På 50-talet anlätades ofta Pettersson på varvet alias Pelle med jeepen. Han åtog sig även persontransporter från bryggan upp till Trouville om man hade mycket bagage. Det

Artikelförfattaren med barnen och första föreningskärran

hela kostade under 10 kr. På den tiden gick det inga taxibåtar till Trouville eftersom det då inte ens fanns en allmän brygga i vårt område. Den bryggan tillkom först 1969.

Behövde man hjälp med avstängning av vatten, gick det an att kontakta Josef Johansson i byn, som för det facila priset av 10 kr åtog sig detta. Han erbjöd t.o.m sina tjänster i brev till fastighetsägarna.

Affärslivet

På 1950-talet hade Kvists Livsmedelsaffär även en färg- och järnhandel i den gula byggnaden mittemot affären, där Kvists dotter nu säljer kläder och skor m m. Där kunde man köpa allt det där vardagliga till husets underhåll som man nu får skaffa från stan. Där fanns med andra ord verktyg, spik och skruv, färg och sandpapper m. m.

NK

Även NK hade en filial i den byggnad där nu Dykarbaren har öppnat. NK sålde det mesta som en diversehandel och där kunde man även köpa färdiga färghandelsprodukter som rödsprit, fotogen och penslar, även beställa ut varor från stora NK i huvudstaden.

Virkespriser

Priserna på ohyvlat virke i slutet av 50-talet var då 59 öre per löpmeter för 3/4 tum x 4 tum och 1:80 per löpmeter för stomvirke 3 tum x 4 tum. Totalt fick man 1 000 meter virke av varierande slag till vår byggnation i slutet av 50-talet för ca 1.000 kr. Detta skall jämföras med dagens priser på samma dimensioner som är 4 kr/meter för ohyvlat virke och 12 kr/meter för stomvirket. En säck cement kostade då 6 kr mot ca 40 kr idag.

Försäkring och elpriser

Att försäkra huset kostade då 23 kr/år. Idag är försäkringskostnaden 713 kr. Uppvärmning och hushållsel kostade 1957 i fast avgift årligen 28 kr och förbrukningsavgiften var 7 öre/kilowatt. Nu är den totala elkostnaden för ett år drygt 4.000 kr med en kostnad per kilowatt på 1:23.

Underhåll

Vädret i skärgården och den saltmättade luften, gör att husets fasader slits starkt och måste underhållas. Att måla vårt hus gult som det varit hela tiden kostade då 9,75 kr per liter.

Nu får man betala ca 900 kr för 12 liter färg d v s ett literpris på 75 kr.

Ursprungshuset till vänster med den första utbyggnaden av gästhuset

Senaste utbyggnaden av gästhuset

Mjölkboden

På 1950-talet sålde inte livsmedelsaffärerna Kvist och Westerberg mjölk i sina butiker.

Den fick man köpa i en special mjölkbod som låg i det låga röda huset till höger om gästhuset. Dykarbaren. Där sålde Margareta mjölk till Sandhamnsbor och sommargäster. I skärgårdens berömda café var öppet varje sommar och man kunde sitta både inomhus och utomhus beroende på vädret. Inne på caféet låg en gästbok där man kunde skriva en hälsning eller teckna ned sina tankar. Jag undrar var den gästboken har tagit vägen och om den finns kvar någonstans idag?

Pensionat och kiosk i Trouville

Ute på Trouville var det vid denna tid ett rumshotell i huset mittemot nuvarande tvättstugan. I anslutning till detta låg en liten kioskbyggnad, som fortfarande står kvar. Där kunde man om somrarna köpa godis, läsk och glass. Det var populärt så nära badstranden när man blev sugen! En tid var det även damfriseur i Trouville.

Service i Trouville-området

Den byggnad som nu bl a rymmer tvättstugan färdigställdes i slutet på 1970-talet. Det fanns till en början bara pumpstationen med ett litet förråd som byggdes 1961 när den gamla Fyrbergsladan revs. På hörnet anlades då en telefonhytt med en allmän telefon som fastighetsägare och sommargäster kunde utnyttja. Tidigare hade Televerket en telefonkiosk stående precis intill men den togs då bort. Nu är även telefonhytten i tvättstugebyggnaden borta och föreningen har nu ett arkiv i det utrymme som då var telefonhytt. Detta var den enda publika telefonen i Trouville dit många gick för att ringa. Det var inte så vanligt med egen telefon på 1950-talet. Vi skaffade telefon 1961 och då kostade anslutningen 300 kr och abonnemangsavgiften var 27:50 per kvartal och markeringarna kostade 7 öre, vilket innebär att det numera relativt sett är billigare att telefonera. Däremot har byggmaterial blivit dyrare.

Nr
Av *C. Tidbeck*
för räkning *Transport av viske* emottagit
Kronor *100*
som härmed kvitteras.
Kr. *100*
SANDHAMNS BILINTRESSENTERS
FORENING

ERIK KVIST
Speceri-, Järn & Färghandel
SANDHAMN
Tel. (0766) 53016
Postgiro 7 35 60

TELEFONBYRÅN
Namn *TIDBECK ULF R H*
Postadress *SKT MICKELSG 120, NB*
Adresspostansalt *HÄGERSTEN*

Räkningsnummer	Måttavkänning	Avgift för samtal eller telexskrivningar, markerade på mästare (se omslående sida)	Avgift enligt bifogad verifikationer	Abonnemangsavgift för kvartal	Belopp att betala	Betalas senast
9876653093	12051308	90	660	3	27	336091164

* NY TAXA 1/7. 60 A 7 ÖRE, 30 A 8 ÖRE

räkningar besvaras
för telefonbyrå (se
DEBE telefonkatalogen).

Använd bifogat inbetalningskort vid betalningen, som kan ske
• på postanstalt.
• genom girering till Televerkets uppbördscentral, Farsta 1, pg 1023.
• på telefonbyrå. Tag då med även teleräkningen.
Om betalning sker på annat sätt, måste hela räkningsnumret anges.

Nr 4116
Emottagit av *Herr Oscar Tidbeck, Hägersten,*
på uppdrag av
för räkning *Postkost i samband med övertagning av lin 1073*
att godkännas
KRONOR *100* ÖRE
som kvitteras.
KRONOR *100* ÖRE
SVERIGES KREDITBANK
ARBETSBOLAG

20 Takpapp 90x3650
18 Ljöringssten 1.50
77.20
27 725 -0024.15H

Skandinaviska Kompaniet
FÖRSÄLJNINGSSNOTA TYP M
Försäljare *YOL* Datum *27/7* Kontonummer *437631*
Efternamn *TIDBECK* Förnamn *OBL*
Adress *2661 P.*

SVRIGES KREDITBANK
AVI ANGÅENDE LÅN
Nr 1073 Lånebelopp 2.380:- Förfallodag 28/6 1957
Ränta & KRONOR
Ränta 100-
Ränta 37.40
Exp.-kostn.
Allt betala 137.40
Herr Oscar Tidbeck
S:t Mickelsgratan 120
Hägersten

Antal
2 6
1 6
5
1
Kronor
370
274
275
270
2105
210
2715

Gravationsbevis
Nr 1433/56
I. 6
Festligt 418
Skad 1 1 Djurö socken, Södra Roslags domsaga. Fastigheten fastställd som avstyckning från 1 352
Sten Ahlm
17.9.1947, 3368
Fastställt i bl. n. Skad 1
1) 3.4.1946, 2246 Till ankerhet för dels årlig avgäld fyrtio kronor för varje fastighet, del och villan oerbitut till förmån för Skad 1 352
Fastställt i den med beviset avsedda fastigheten:
2) 18.12.1946, 9947 3 jultusen 7.000:- sex
3) 17.9.1947, 9327 Sextusentvåhundra guldten köpskilling till H. Fyrberg eller order 6.200:- fem
De i 3 § första stycket KK 25. 2. 1921 (SFN 65/1921, 533/1934) angivna uppgifterna om ingivningsdag för bündling samt värdet nämna på med skil av Kungl. Majest beslut 4.12.1953 utsläppta i detta bevis. Innefattande nämnda uppgifter och gällande förhållanden denna dag, kan om så skulle utlåsda avgiftsfritt, därest detta bevis utsläppts till domstolen. I övrigt föreligger inget av beskaffadhet att böra anseas i beviset.
Stockholm i Södra Roslags domsaga kansli
den 31 juli 1956
Stpl. sex kronor 25 öre
Komm. 2687.
I tjänsten
Torjörn Aug

Kommunen gav sedan inte längre tillstånd till eldning i ugn eller i byn och Sellberg övertog sop-tömningen. År 1967 var avgiften 70 kr årligen. Denna avgift steg sedan kraftigt under 70-talet och 80-talet för att år 1996 uppgå till 1.480 kr.

Om man summerar intrycken från de 40 åren jag upplevt i Trouville, inser jag att idyllen som skapades av Harald Fyrberg under namnet Sandhamns Havsbad fortfarande gör skäl för namnet och också fortfarande är en idyll. Har man levt så länge därute, så har man Trouville för alltid i sitt hjärta. Då var det förbehållet ett fåtal skärgårdens nybyggare men nu går det en ström av människor, stadsbor och turister, över ön bort mot Trouville under soliga sommark dagar. Vi delar gärna med oss av vårt trivsamma tomtområde till alla besökare och av den underbara skärgårdsnaturen. Därigenom hoppas vi skapa respekt för områdets unika karaktär.

Dokument Södra Roslags domsaga.

Lagfartsbevis

Nr 2437 Lagfart Frane Oskar Tidbeck, Stockholm.
Laga lagför, lagfogd

Lagfart i Ekens 1⁴¹⁸ i Djurs socken.

Handling med det sanna ägarens, frages ut?

Köpebrev den 2.7. 1956 av Sten Ahls.

Förvararen (stad, lärt och skrämsel samt postadress)

Frane Oskar Tidbeck, S:t Mickelsgatan 120, Stockholm.

Egenhetens
13.018:-

Värde för
10.100:-

Lagfart
130:-

Auktions
1

Anmärkning

Datum 3.10. 1956. Lagfart har beviljats. I tjänsten:
[Signature]
Inskrivningsdomaren

*) Högare än köpskatt vidtogs, om det inte framgår av handlingens innehåll

Erik Kvist
Specerl., Jörn- & Förrhandl Sandhamns Jen 196
SANDHAMN
Tel. (0764) 53616
Postgata 735 60

DEBET

Joh. Kvit	4.50
M. Jörn	10.50
Hall. Jörn 1956	4.40
Sandhamn	1.00
Tid. Jörn	1.00
Tid. Jörn	1.00
<i>Rud</i>	23.95

KÖPEBREV

Undertecknad Sten Ahls upplätor och föresätter härmed till Herr Frane Oskar Tidbeck, S:t Mickelsgatan 120, Malarchöjden, Stockholm, sin på Sundén i Djurs socken av stockholms län belägna fastighet, benämnd Ekens 1⁴¹⁸, (tomt nr. 54) för en köpeskilling av KRONOR trettontusentolv (13,012), vilken summa blivit till fullo guldin och härmed kvitteras.

Stockholm den 2 juli 1956
[Signature]
Sten Ahls

Godkännas
[Signature]
Erik Kvist

Enhändigse namnteckningar bevittnas:
[Signature]
Sandhamns Jen

Denna handling ingavs till Södra Roslags domsagas inskrivningsdag DEN -3 OKT. 1956 nr 2437

I nämnda inskrivningsdag beviljades lagfart (rum) & det fäng till fast egendom, som avses i denna handling

betygar, ex officio!
[Signature]
Inskrivningsdomaren

Stämpel t. bevis & handl... 7.-
.. lagfartsbevis .. 2.-
försäkrings .. 2.-
Lösenbillet .. 2.-

Summa 11.-
Frane Oskar Tidbeck

Om vägar och vatten och mycket annat.

Djupdykning i protokollpärmarna av Detlof Sjögren

Vägar och vatten - 40 kronor

I köpekontrakten från 1947 och åren därefter kan man läsa att Sandhamns Havsbad AB skulle svara för väghållning och vattenleveranser. För detta skulle fastighetsägaren årligen betala 40 kr. När Fyrberg sedan 1957 överlät på Trouvilleborna att själva sköta vägar och vatten, stadgades i överlåtelsehandlingen att rätten till avgälden övertogs av Trouvilleföreningen. Märkligt nog finns inget förbehåll om indexering av de 40 kronorna. När penningvärdet föll och föreningen också utvidgade sitt verksamhetsområde, blev det naturligtvis nödvändigt att höja medlemsavgiften.

Detta förstod alla utom en något originell miljonär som ägde två fastigheter i Trouville. Till sin död på 80-talet vägrade han att betala mer än 40 kronor. Korrespondensen i detta ämne fyller en egen pärm i föreningens arkiv.

Om man kopplar olika indexserier från 1947 och framåt med varandra, finner man att saker och ting 1997 kostar 16 gånger så mycket som 1947.

En medlemsavgift på 40 kronor då, skulle alltså motsvara 640 kronor i dag!

Vår årsavgift 1997 är 1000 kronor. Den kan alltså mot historisk bakgrund förefalla hög, då vi numera betalar särskild vägavgift till Sandhamns Vägförening. Nu skall väl sägas att en så här lång indexserie är ett mycket ofullkomligt mått och att mycket annat under årens lopp tillkommit i föreningens verksamhet. Vi har två bryggor, vi har en tvättstuga, vi vårdar vår skog, vi har cykelskjul i byn, vi har ett markområde i byn, vi har sopor och toaletter som kräver föreningens engagemang.

Komplett arkiv 1957-1997

I styrelsearbetet har vi då och då anledning att leta efter äldre handlingar för att få bakgrund till dagens situation. Detta har ofta bjudit på svårigheter, då arkiveringen under årens lopp skett med skiftande systematik och ambition.

För att råda bot på detta insamlade jag våren 1997 en och en halv meter pärmarna från föreningens arkiv och från tidigare ordföranden och sekreterare. Efter en omfattande sortering finns nu i vårt arkiv i tvättstugehuset en nästan fullständig serie styrelse- och årsmötesprotokoll för tiden 1957 till 1997 och ett antal pärmarna med handlingar avseende olika arbetsområden som tex vatten och vägar. Dessutom finns en särskild avtalspärm.

För många yngre medlemmar är det förflutna okänt, och för äldre medlemmar kan det finnas luckor i minnesbilderna av vad som hänt. Jag tycker därför att det kunde vara en god idé att på grundval av studier i arkivmaterialet och egna erfarenheter sammanställa en kortfattad historik. Kortfattad måste understrykas. "Kompassen", Vägar, Vatten och Bryggor har var sin egen välfylld pärm och upptar mycket plats i protokollspärmarna. I de följande sammanfattningarna har jag försökt beskriva händelseförloppet i stort och många i och för sig intressanta detaljer är utlämnade.

Kompassen

Samtidigt med att Fyrberg exploaterade Trouville sålde han också tomter i ett område norr om tennisbanan. Den allmänna mark som därvid lämnades obebyggd sammanlades med allmän mark i Trouville till fastigheten 1:496 och all denna mark fick i planerna beteckningen parkmark.

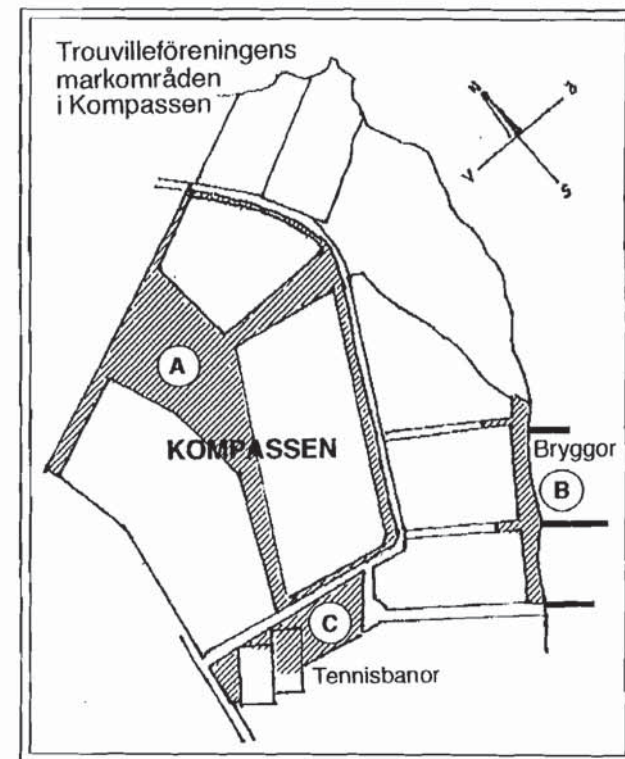
När Fyrberg 1957 överlät 1:496 på den nybildade Trouvilleföreningen, kom vi att bli ägare även till

områdena vid tennisbanan. Det är fråga om tre områden, på vidstående kartskiss betecknade (A), (B) och (C) med en sammanlagd yta av ca 9.000 kvm. På stranden (B) hade tre fastigheter nyttjanderättsavtal på 50 år för strand med rätt att anlägga brygga. Dessa avtal överfördes på vår förening. Två av dem utlöpte 1996 och omförhandling pågår.

På område (C) är den äldre tennisbanan avstyckad, medan den nya banan delvis ligger på mark som Tennisklubben sedan 1976 arrenderar av oss.

Redan tidigt på 60-talet bildade tomtägarna kring område (A) föreningen "Kompassen" med ett viktigt syfte att förhandla med Trouvilleföreningen om övertagande av område (A) och (B).

För Kompassens medlemmar kändes det riktigt att som ägare bättre kunna kontrollera och utnyttja den allmänning (A) runt vilken husen ligger grupperade.

Trouvilleföreningen å andra sidan föreföll det som om de skulle slippa ansvar för mark som ej hade direkt samband med det egentliga Trouville.

När Trouvilleföreningen kopplade den evenemangsserien till Kompassen med ett annat projekt. Tomterna 4 och 5 alldeles öster om Trouvillebadet som ägdes av H Kärger var bebodda, och det var en allmän uppfattning att marken borde bevaras som badklippor. Pengar för inköp av mark till Kompassen skulle kunna komma från försäljning av de Kärgerska tomterna.

Man lade ner mycket arbete på förhandlingarna med Kompassen och affären var nästan i hamn med ett pris på 9.000 kronor, när man på Trouvilleföreningens årsmöte 1963 blev oense om pris och mycket annat.

Det blev stor dramatik med 18-18 i en förtroendestämning och en styrelse som avgick.

Den nya styrelsen begärde ett väsentligt högre pris och därmed blev det ingen affär. De Kärgerska tomterna köptes av familjen af Sandeberg som 1965 bebyggde en av dem.

Den som ligger närmast badstranden är nu Trouvilles enda kvarvarande obebyggda tomt. Sedan Kompassen i början av 70-talet åter anmält intresse att förvärva område (A) fick Trouvilleföreningens styrelse 1971 bemyndigande att återuppta förhandlingar med Kompassen men då endast avseende område (A). Det visade sig emellertid ej möjligt att få avstycka en del av området A + B + C, och ärendet bordlades till 1975, då istället förhandlingar om ett arrende togs upp. Dessa ledde äntligen till en av båda parter uppskattad överenskommelse, och från och med den 1 juli 1978 arrenderade Kompassen område (A) för en period av 10 år. För denna period betalades en engångssumma på 6.000 kr. År 1988 förlängdes kontraktet på 10 år mot ett arrende av 10.000 kr. Eftersom avtalstiden löper ut den 30 juni 1998, har kontakt tagits om förnyelse.

Våra vägar

Den första åtgärden beträffande våra vägar, som man kan finna i protokollet, är utlysandet av en namntävling sommaren 1958. Tävlingen vanns av Nils Norrman och snart kom vägskyltarna upp. Under årens lopp utsattes dessa för vandalism och Sune Larssons fina renovering på 70-talet fick väl också delvis kort varaktighet. I mitten på 60-talet ersattes äldre gångbroar på Rönnuddsvägen och Korsövägen med nya tryckimpregnerade. I övrigt lappades vägarna här och var under årens lopp. Våra resurser var för små för några större satsningar: att få ut grus och vägmaskiner till Sandhamn kostar mycket pengar. Ordföranden Sören Jettman försökte åren 64-65 att få med Sandhamns Vänner och Eknö Hemman på ett projekt som innebar permanentning av "Långa vägen" till byn.

En vägkommitté bildas 1970

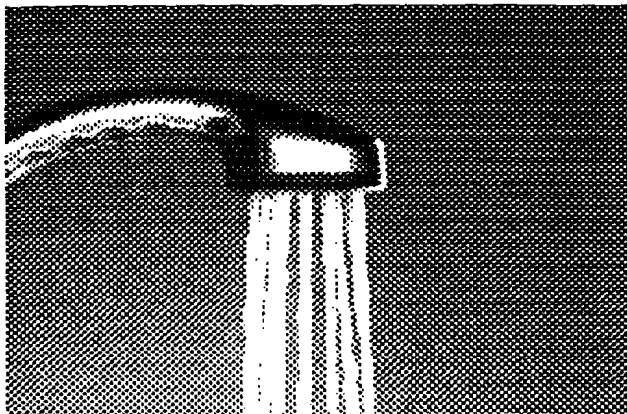
Sommaren 1970 kallade professor Arne Sjöberg alla intresserade på ön till ett möte i skärgårds-konstnären Axel Sjöbergs vackra ateljé. Syftet var att bilda en förening där alla Sandhamnsbor kunde vara med och arbeta för öns bästa. Vägar, avlopp och brandskydd var några aktuella områden. På detta sätt tillkom Sandhamns Skärgårdsförening, med vilken vi kom att samarbeta ifråga om öns vägar. Det bildades en Vägkommitte med representanter för Skärgårdsföreningen, Eknö Hemman och Trouvilleföreningen. Varje förening tillsköt till att börja med 2000 kr per år för förbättring och underhåll av vägar. Till detta kom ett avsevärt statsbidrag och nu skapades resurser att tillsammans ta i tu med större åtgärder. Den långa vägen från ångbåtsbryggan till vår brygga förbättrades 74-75 och vår egen Rönnuddsväg blev nu mer lik en väg än en sanddyn. Viktigt för oss Trouvillebor var också att Vägkommitten ordnade skottnings av vägen ut till Trouville. Att Vägkommitten fungerade bra berodde mycket på att vi hade väg- och vattenbyggare som ordförande, först Lennart Berg, som varit med och räddat Abu Simbel-

-templet vid byggandet av Assuandammen i Nilen och byggmästare Carlssons dotter Barbro Svensson.

Vägföreningen bildas 1988

På en sk ordförandekonferens (alla öns föreningars ordföranden) i juli 1988 diskuterades behovet av ökade resurser för väghållningen. Detta ledde till bildandet av en Vägförening som skulle bygga på frivilliga avgifter från samtliga fastighetsägare på ön. Frivilligheten ansågs bäst då den gav större möjlighet att reglera motortrafiken och då en förrättning skulle komma att bli dyrbar. Frivilligheten fungerade dock dåligt med som mest 60 % betalning. 1990 beslöt Eknö Hemman att hos lantmätaren begära en förrättning för att inrätta en gemensamhetsanläggning för vägarna på Sandön. Efter två års omfattande debatt om vilka vägar som skulle omfattas, vilka andelstal som skulle gälla mm, kunde Sandhamns Vägförening (officiellt Samfällighetsförening) registreras i mars 1993. Trouvilles intressen hade företräts av Gösta af Sandeberg med slutligt resultat, att alla våra vägar omfattas av Vägföreningens ansvar.

I Vägföreningens styrelse sitter representanter för Trouvilleföreningen, som där bör se till hela Sandöns bästa men naturligtvis också särskilt bevakar Trouvilles intressen. Vägföreningen har begärt statsanslag till ett vägbygge mellan tennisbanan och skolan över sandfältet samt till en väg ut mot väster. Vägen över sandfältet skall minska trafiken i hamnområdet. Kön är emellertid lång och Staten har blivit sparsam, så dessa vägar torde dröja några år. Vägföreningen har dock löpande statsanslag, för närvarande ca 18.000 kr per år, och de obligatoriska medlemsavgifterna för alla fastighetsägare på 175 kr inbringar ca 65.000 kr, varför det nu finns resurser för större insatser. Så till exempel har hela hamnvägen lagts om under 1996.

Vatten

Senast sommaren 1995 lät vi analysera vattnet i våra tre vattentäkter. Betyget var som vanligt mycket gott, man skulle vilja formulera det: prima, non plus ultra. Att finna ett bättre och godare vatten än vårt "trouvillevatten" är nog svårt. Kvaliteten har vi aldrig haft bekymmer med, men däremot med kvantiteten och med pumpar och rör. För de första nybyggarna hade Fyrberg anlagt en borrar brunn i det pumphus, som senare byggts ut med tvättstuga.. Kapaciteten var 400 l/h och det visade sig snart att detta inte var tillräckligt, trots att hushållens förbrukning enligt köpekontrakten var begränsad till blygsamma 100 l/dygn. (Vi förbrukar idag nära 5 gånger så mycket.). Fyrberg vände sig då 1949 till Bystyrelsen för Eknö Hemman och utbad sig tillstånd att ta vatten i grusgropen i byn. Han beskriver det som en mycket blygsam anläggning avsedd att tas i bruk tillfälligt om det skulle uppstå något fel på anläggningen i Trouville. "Byamännen" biföll Fyrbergs förfrågan, och han fick tillstånd att bygga ett litet pumphus. Brunnen som grävdes visade sig högproducerande och är så än idag. Mot de 400 timlitarna i Trouville kan ställas en kapacitet på över 7.000 liter i timmen. Denna vattentäkt kom nu att väsentligt komplettera pumpen i Trouville, men eftersom pump och ledningsnät hade små dimensioner var det ändå icke fråga om det stora lyftet. Ledningen ut till Trouville hade tidigare

fört vatten från Trouville till kompassentomterna och bestod av 40 mm asfalterade järnrör.

Nya pumpar, nya ledningar 1960

1960 skrev styrelseordföranden Nils Norrman till Sandhamns Vattenverk och anhöll om att vi skulle bli kopplade på öns kommunala vatten. Detta bifölls ej, och nu började projekteringen av en bättre anläggning i sandgropen och nya rör till Trouville. Byggmästare Stig Carlsson byggde nytt pumphus och där installerades två pumpar med hydroforer. Ett 65mm polytenrör ersatte det gamla järnröret och för nedgrävningen till en halv meters djup stod unga starka grabbar från Trouville. Per Törner t ex har starka minnen av en het och svettig sommar.

I projektet ingick även en tillbyggnad på pumphuset i Trouville, som då fick sin nuvarande storlek. Till sommaren 1962 rann det vatten i större mängder och med gott tryck från sandgropen, och under många år kom vi att helt förlita oss på denna vattentäkt, medan trouvilleanläggningen lades i malpåse. De närmast följande åren ersattes även de gamla järnrören i Trouville med polytenrör.

Redan 1965 uppstod dock nya bekymmer. De ansvariga för kommunens vattenverk hade funnit att vattennivån i den kommunala brunnen hade sjunkit en halv meter sedan den anlades 10 år tidigare.

Detta ingav farhågor för grundvattennivån och saltinträngning från havet. Man ansåg nu att Trouville borde skaffa ny vattentäkt på sitt eget område, då detta skulle avlasta i byn

Vi blir uppsagda från sandtaget 1967

Situationen skärptes 1967, då Eknö Hemman sade upp vårt arrende av marken för pumphus och begärde att vi skulle ordna så att vi ej behövde vatten från byn. Fredagen den 18 augusti 1967 sammanträdde representanter för Trouvilleföreningen (Ingemar Wickberg och Tore Gessler) med representanter för Eknö Byamän angående vår brunn i sandtaget Resultatet framgår av § 4 av protokollet: *Representanterna för Eknö Byamän erbjöd sig att återta uppsägningen av hyreskontraktet tills vidare*

i avvaktan på resultatet av en undersökning av grundvattentillgången av Orrje & Co enligt § 3. Representanterna för Trouville tog tacksamt emot erbjudandet och kommer att anlita Orrje & Co för undersökningen. Orrjes utredning var klar redan i oktober och till lycka för oss konstaterades att det borde gå att ta ut betydligt mer vatten i sandtaget utan risk för grundvattennivån, ja man menade att vår brunn kanske kunde försörja hela Sandön med vatten! Så har ju kommunen också senare förlagt ett nytt vattenverk i gropen.

Faran var över för denna gången. Det är dock värt att notera att öns totala förbrukning av vatten år 1967 beräknades till under 20.000 kbm. Vid nästa stora geohydrologiska undersökning 1990 uppmättes förbrukningen till hela 65.000 kbm. Båtlivet har expanderat och hushållsförbrukning t ex i Trouville ligger nu närmare 500 liter per dygn istället för på en gång tillåtna 100 liter. Efter Orrjes utredning kunde vi skriva ett fem-årigt arrende-kontrakt med Eknö Hemman där vi betalade 1000 kr om året i markhyra. Vid 1981 års förnyelse fick vi acceptera att arrendeavgiften knöts till vattenuttaget och 1991 hettade det till i relationerna, när Hemmanet ville ha en mycket kraftig ökning av kubikmeterpriset. Ärendet avgjordes slutligen i Arrendenämnden, där vi företrädde av Sam Wiesel. Efter en kompromiss skall vi i fortsättningen betala 35 % av Värmdö Kommuns varje år aktuella pris på vatten, vilket 1995 för oss betydde 2.90 per kbm.

Vattentillgången på Sandön

Jag nämnde ovan att ytterligare en stor geohydrologisk undersökning gjordes 1990. Bakgrunden till den är beskriven i ett följande avsnitt om vattentoaletter. Utredningen gjordes av Terraplan AB och visade följande:

Trouvillebrunnen i sandtaget har mycket stor kapacitet.

Den provpumpades i 22 dagar med ett medeluttag av 175 kbm/dygn!

hög vattennivån 35 cm. Vårt normala uttag som sommaren ur denna vattentäkt torde vara som 50 kbm per dygn.

hela vattenförbrukning är en liten del av vattenförbrukning:

50 kbm av totalt 60-65.000 kbm, under 10 %.

sommurförbrukning kan dock ligga vid 15 %.

I landet finns en risk för överuttag under sommaren som kan leda till saltvatteninträngning. Uttaget bör ökat uttag ej tillåtas.

av nivåerna bör ske regelbundet. En slutgiltig utredningen kunde vara att förvisa oss från landet för att minska uttaget. Här bör dock noteras att vi sedan 1986 redan har minskat vårt uttag från byn genom att återtagat tvättstugebrunnen och med en ny pump. Den förser numera tvättstugan, Rönneuddsvägen och Klippvägen med vatten.

En annan slutsats vore att införa begränsningar i vattenbunkring och förbrukning på platsen. Det kommer diskussioner om att bygga ett saltvattenverk för att förse hotell och båtar med färskvatten.

Vintervatten

Tänkar på vintervatten i Trouville har dykt upp då och då. Under åren 1985-90 pågick diskussioner och utredningar. En kommitté med Gösta Falk, Zachris Lundström, Sten Starkenberg och Anders Dahlö lade fram ett förslag 1986 och Nils Norrman kom in med ett eget alternativ:

"Orsaken till att jag engagerar mig är min övertygelse om att vi på sikt inte kan undvara vintervattnet. Förhållanden vi frågar tillräckligt länge kommer fastighetsvärdena att sjunka och området kommer att förslummas eftersom standardkraven på bostäder och miljö även i fritidssammanhang ständigt höjs." Det visade sig inte oväntat att vintervatten är en dyr sak. Argument mot projektet var bl a såren i naturen efter omfattande grävningar, och hur skulle de medlemmar kostnadsbelastas som ej var intresserade. Vintervatten försvann så småningom från dagordningen 1990.

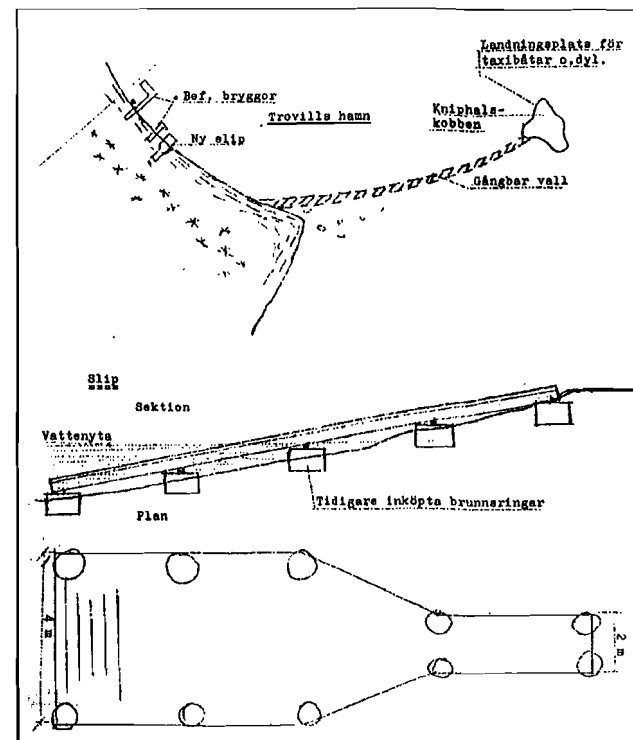
Nästa gång det blir aktuellt, är det en god idé att studera pärmen "Vatten" i arkivet!

Vattennätets skötsel

Vattennätet kräver en professionell skötsel utöver vad styrelsen har tid eller förmåga till. Under årens lopp har detta uppdrag legat på Josef Johansson, Stig Carlsson, Bengt Lundqvist och nu på vår ende permanentboende medlem Anders Dahlö. Det är ett stort arbete med avstängning och påsättning av vattnet. Pumparna skall skötas, mätare periodvis avläsas. En viktig uppgift är att spåra läckor, när mätningarna visar att vattnet rinner bort. En enda öppen kran eller avbruten ledning kan förbruka mer vatten på ett dygn än alla våra hushåll tillsammans. Under 1995 hade vi läckor både i Trouville och Kompassen som resulterade i nästan dubbel vattenfaktura. Det vilar alltså ett stort ansvar inte bara på vår "entreprenör" utan på varje enskild medlem. Denna skildring av våra vattenförhållanden började med en uppgift att vi har tre vattentäkter. Den tredje, som jag ej sagt något om, är vår vinter- och reservpump på tomt nr 60. Genom servitut har vi alla rätt att vid behov hämta vatten där. Möjlighet att tappa vintervatten finns ju numera också på gaveln till tvättstugan.

Bryggor

Nils Norrman berättar i sin uppsats hur han och Lars Åkerlund sommaren 1955 anlade en gemensam brygga av ansenligt format. Utöver denna brygga fanns det vid den tiden i Kniphalsviken en flora av små bryggor och förtöjningsanordningar för snurre och roddbåtar. Trängseln blev stor och i ett somarmeddelande 1962 gavs vissa regler särskilt för nytillkommande båtägare. Tankar på en större gemensam brygga började diskuteras och sommaren 1965 beslöts på en extra föreningsstämma att man skulle anskaffa en flytbrygga. Behandlingen av ärendet drog ut på tiden, och under hand dök alternativa idéer upp. Nils Norrman presenterade ett förslag med en pir ut till Kniphalskobben och Erik Wählin föreslog att vi skulle bygga en fast brygga. Så blev det också, och till sommaren 1969 hade Nyköpings Varv byggt en brygga med totalt 30

Två förslag av Nils Norrman. Utbyggnad av Kniphalsnäset till skydd för havet och bryggmöjlighet samt förslag till båtslip.

platser, varav 2 gästplatser på nacken. Bryggan kostade ca 60.000 kr och dess finansiering hade naturligtvis varit ett av de stora problemen. Lösningen blev att intressenter fick en bryggplats garanterad under 15 år mot en insats på 2.000 kr. Efter någon tid var 24 platser långtidshyrda och detta inbringade 48.000 kr. Resterande stod föreningen för och detta motiverades framförallt av att alla medlemmar nu fick glädje av taxibåtsförbindelse ända ut till Trouville. De icke långtidshyrda platserna hyrdes ut per år. Erik Wählin som föreslagit en fast brygga var också som ordförande den som ledde detta stora projekt till framgång. Han gjorde det med maximal entusiasm och minimal respekt för formaliteter. Genom sin pionjärinsats lade han också grunden för våra senare utökningar av bryggkapaciteten.

Båtarna blir fler

Välståndet steg och båtarna blev fler och större. Redan efter några år var det dags att bygga till bryggan med ytterligare 16 platser, som kunde tas i bruk sommaren 1972. Insatserna blev denna gång 3.000 kr per plats och avsåg en period av 12 år. Principen var att abonnenter från olika etapper skulle betala ungefär lika mycket med hänsyn tagen till inflation och löptid. Denna princip har sedan legat till grund för avgiftsberäkningar vid finansieringen av utbyggnader. Det bestämdes också att abonnenten ej har rätt till viss plats vid viss brygga, utan till för varje år lämplig plats med hänsyn till båtbeståndet.

Inte heller denna utökning räckte länge och sommaren 1980 utlades en pontonbrygga med 12 platser. Abonnemangen kostade 3.000 kr för 15 år och innebar en överfinansiering som tillförde föreningen 16.000 kronor.

Pontonbryggan gjorde god tjänst, även om sjögången på den ibland var besvärande! Det mycket tunga arbetet med upptagning och iläggning, alternativt bogsering till vinterhamn på KSSS, ledde dock snart till drömmar om en fast brygga nr 2. Kön av medlemmar som saknade bryggplats växte också och hade 1987 vuxit till ett dussin. På årsmötet 1987 fick styrelsen i uppdrag att utreda möjligheterna att anlägga en ny fast brygga, som skulle ersätta pontonbryggan. Det aktuella behovet av platser var alltså ca 24 (12 från pontonbryggan och 12 nya).

Ny fast brygga

Det stora problemet blev nu om vi skulle våga satsa på en brygga för fler än 24. En större brygga skulle ge avsevärt lägre byggkostnad per plats, men leda till att föreningen måste ligga ute med mycket pengar till dess att platserna förhoppningsvis med åren blev tagna. Det räknades mycket, gjordes t o m datasimuleringar av olika modeller. Långa promemorior skrevs, flera extra föreningsstämmor dryftade frågorna. För ordföranden Gösta af Sandeberg blev detta det största av alla hans projekt för utvecklingen av vårt lilla samhälle. Under projekteringen

gång växte antalet hugade nya abonnenter och slutligen byggdes en brygga med hela 42 platser. Den nya bryggan togs i bruk sommaren 1989. Eftersom gamla bryggan samtidigt hade blivit skadad av båttaxi gjordes en tillbyggnad av denna med plats för ytterligare 6 platser och med en särskild taxitrappa anpassad till de nya stora båtarna. Sammanlagt ökade antalet bryggplatser alltså med 36 (+ 48 - 12) och totalt har föreningen nu 92 platser + gästplatser.

Alla de nya platserna var ej bokade, men till hjälp för finansieringen av dessa bokade Calle Langenskiöld ett antal som han lade på lager för kommande väntad efterfrågan. Den nya bryggan, tillbyggnaden av den gamla samt bojar, stenar och kättingar kom att kosta 557.000 kr. Härav bestreds 538.000 av avgifter och resterande ca 20.000 av föreningen.

I de 538.000 ligger dock en extra utdebitering för bryggan på alla medlemmarna med 1.500 kr vilket bör ha inbringat ca 127.000 kr. Man kan alltså säga att alla medlemmar i föreningen gemensamt stod för ca 147.000 kr, medan bryggabonntema svarade för resterande 410.000 kr. Därvid fördelade sig avgifterna på följande sätt:

Kategori I (abonnemangsår 1969) 1.500 kr
Kategori 2 (abonnemangsår 1972) 1.000 kr
Kategori 2 (abonnemangsår 1979) 2.500 kr
Kategori 4 nytt abonnemang 8.500 kr

Abonnemangen gäller ej längre på viss tid utan är eviga under förutsättning att medlemmen betalar årliga bryggavgifter och eventuella extra utdebiteringar som kan krävas vid större reparationer eller tillbyggnader. Abonnemang får överlåtas endast på annan medlem eller på ny medlem vid försäljning av fastighet.

Bryggornas skötsel

Våra bryggor har visat sig motståndskraftiga mot is och sjöhävning men de kräver en hel del underhåll. På den gamla bryggan har gjutformarna av järn rostat sönder och en del betongpålar visar nu ska -

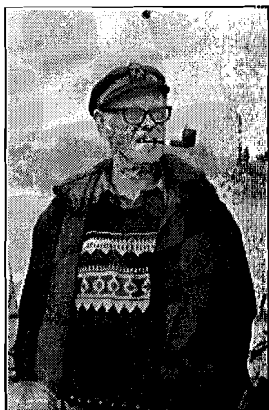
dor. Eftersom detta kan komma att drabba fler pålar, söker vi nu en bra metod att reparera. I och med att formen rostar bort, visar det sig också att bryggan här och var förlorar fäste och vilar utan förankring på pålarna. Värmdö Dykservice har hjälpt oss att åter fästa bryggan. Detta företag har också hjälpt till några vårar med att lokalisera bojstenar på drift. När den nya bryggan byggdes - också den av Nyköpings Varv - använde man järnbalkar som endast var rostskyddsmålade, ej galvade som i den gamla bryggan. Denna avvikelse från vad styrelsen ansåg sig ha föreskrivit upptäcktes för sent, och vi är nu tvungna att kontinuerligt inspektera rostangreppen på den nya bryggan och den yttersta förlängningen av den gamla. Vi får räkna med att livslängden på det nybyggda kommer att bli kortare än på de gamla galvade delarna.

Kring bryggorna har mycket andligt och kroppsligt arbete nedlagts av en del medlemmar. Främst skall nämnas Gustaf Mauritz Armfelt, vår hamnkapten i flera decennier-fruktad av "felparkerare" och andra ogälingsmän - älskad av de flesta. Nu är det Per Törner som i egenskap av hamnkapten svarar för ordning och reda på båtstranden, för tilldelning av båtplatser och för att bojar kommer i och upp.

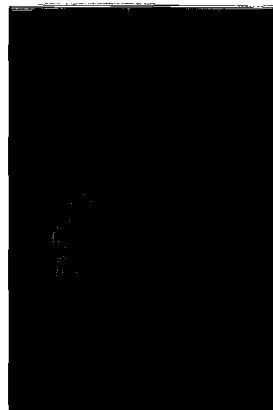
Hans Isberg lade ner många arbetsdagar på att bygga landfästen, gångbräder mm. Sten Starkenberg svarade för omläggningen från kättingar till s.k. mooringlinor. Själv har jag utrustat taxinocken med stötdämpare och tillsammans med Calle Langenskiöld och Hans Isberg byggt till bojboden. Den fina skylten TROUVILLE på bryggan har Ernst Lindqvist gjort.

Trouville var säkert underbart redan utan bryggor -men vad vore Trouville idag utan sina bryggor!

Våra hamnkaptener

Gustav Mauritz Armfelt

Per Törn

Våra dykare under arbete med bojutläggning

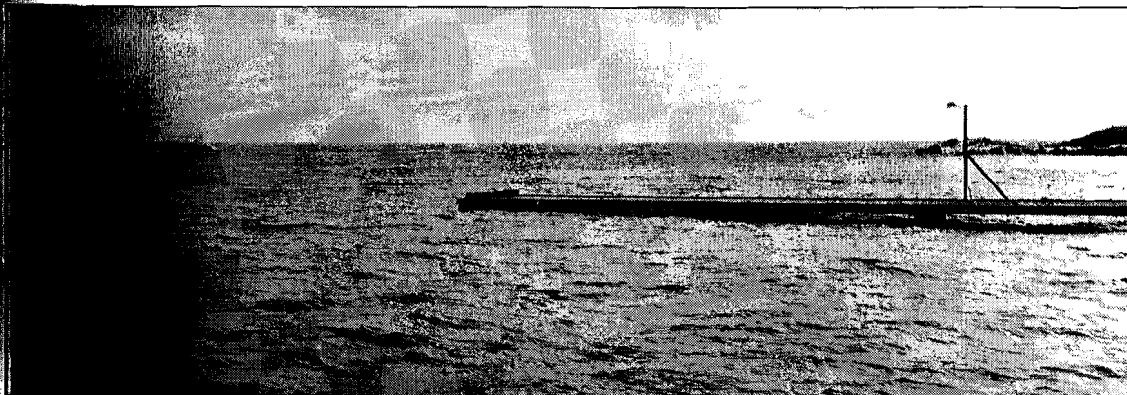
Sten med en äldre sönderrostad bojkätting

Den första bryggan färdigställdes 1969 av Nyköpings Varv

Den nya bryggan tillkom 1989 samtidigt som den gamla förlängdes

Extremt högvatten under en vår medförde att den stora bryggan lättade på sina ställen från fundamentet

Skogen

Vi bor i en vacker tallskog. Vi älskar denna skog och även enskilda träd. Träd och skog ger skydd för sol eller kastar oönskad skugga, ger insynsskydd eller skymmer utsikten. Inte undra på att känslorna svallrar högt när träd skall fällas eller fällts. Ett arkiverat brev med anledning av en skogsavverkning avslutas tex med hövlighetsfrasen: "Fähund!", vilket föranleder mottagaren att göra anteckningen: "Det kommer du att dyrt få umgälla!" Jag vet att de båda stridstopparna fortfarande är vänner, och man får hoppas att de flesta stormar har lagt sig.

Ett studium av protokoll och handlingar om föreningens skogsvårdande insatser visar att varje större skogsfällning givit upphov till osämja och skandaler, trots att styrelsen varje gång haft de bästa intentioner och verkligen ansträngt sig att göra något bra för oss alla.

Lärdomen för kommande operationer är förstas att inte spara någon möda på förberedelser och på kontroll under avverkningen - och vara beredd på att det ändå går snett någonstans.

Skogen - på tomter och på allmänningar- måste vårdas. På tomterna har var och en rätt att själv bestämma vad som skall göras, helst med respekt för grannars önskemål. På allmänningarna får den enskilde medlemmen ej ingripa utan tillstånd av styrelsen. Då och då blir det dags för större aktioner då medlemmarna erbjuds hjälp med avverkning i samband med att föreningen beslutat gallra på allmänningarna. Äldre träd och sjuka träd kan behöva tas ned, gallring sker av yngre träd och vad vi kallar tallstruntar. Vid varje sådan större aktion har styrelsen anlitat skogsvårdsstyrelsens experter för att få sakkunnig hjälp vid val av träd som skall märkas för avverkning

1963 anlitas en länsskogvaktare som gav förslag till gallring. Avverkningen synes ej ha kommit till stånd förrän vintern 64-65 och då i samarbete med andra skogsägare på ön. Enligt ordföranden Sören Jettmans protokoll avverkades hela 1.236 träd, varav ca 1/3 på tomter. Avverkningen gav ett överskott till både tomtägarna och föreningen men gav även upphov till skadeståndsanspråk från tomtägare som drabbats av icke önskad trädfällning.

1980 var det dags för nästa större skogsgallring. En skogsvårdskonsulent anlitas för utmärkningen, som kom att omfatta ett hundratal större träd. Dessa skulle fällas av Bengt Lundqvist, medan en arbetsdag ordnades på sommaren för gallring av små träd. Vid denna gallring följdes tydligen styrelsens direktiv dåligt, och särskilt på den stora allmänningen öster och söder om tomt 16 skedde något som kom att betraktas som skövling. Ägaren Sigurd Rietz vände sig till länsstyrelsen med en hemställan att länsstyrelsen skulle utfärda förbud för trädfällning inom Trouvilleområdet. Efter ett utlåtande från Värmdö Kommuns byggnadsnämnd, förordnade länsstyrelsen att trädfällning inte skulle få ske "i vidare mån än som kan medges av byggnadsnämnden i samråd med representant för skogsvårdsstyrelsen i länet."

Nu följde en period av juridiska utredningar, besvärsskrivelser till länsstyrelse och regering och en medlemspetition till bostadsministern Birgit Friggebo. Ur denna kan saxas: "Tänk Dig själv, om föreningen vill fälla ett träd på den gemensamma marken, så skall man koppla in två offentliga myndigheter. Och som förbudet är utformat tycks det formellt krävas samma procedur för att en enskild medlem skall kunna fälla ett träd på egen tomt." Styrelsen uttryckte sig mer formellt i sin besvärsskrivelse till bostadsministern. Man meddelade att man låtit utarbeta en plan för den fortsatta skogsvården, utfäste sig att göra återplantering och försäkrade att expertis alltid skulle anlitas för märkning av träd och att noggrann kontroll skulle utövas vid framtida avverkningar. (Skogsvårdsplanen utarbetades av Åke Lagerqvist.)

I februari 1982 upphävde regeringen länsstyrelsens trädfällningsförbud. Vad beträffar de 100 stora träd, som Bengt Lundqvist skulle fälla, dröjde detta till våren 1987.

1990 var det åter dags för en rejäl skogssanering. Skogsvårdsstyrelsens representant märkte på hösten 1989 ut 240 tallar på allmänning och 200 tallar på tomtmark. På allmän mark skedde märkning med yxa och stämpel, på tomterna med band kring träd som man önskade skulle fällas. MoDo fick uppdraget att göra avverkningen under vintern 89-90. I en PM inför årsmötet sommaren 1990 skriver styrelsen så här: "Skogsförvaltningen är nu klar med avverkningen. Vi måste med beklagande konstatera att det är något som har gått snett. Avverkningen har fått en annorlunda och större dimension än vad som var avsedd. Många är de tomtägare som har klagat hos styrelsen. På åtskilliga tomter står det kvar träd som märkts till fällning medan träd som var avsedda att behållas har skattat åt förgängelsen. På andra tomter har ägaren, utan att ha uttryckt önskemål om det blivit av med i vissa fall

Timmerstaplarna växte till berg nere vid bryggan under den senaste skogsavverkningen och det dröjde länge innan MoDo kunde hämta dem på grund av att den bogserbåt som skulle transportera flottfärjan från Gotland till Trouville, sjönk strax utanför Visby.

Nere vid bryggorna brändes enorma mängder med ris när vinden var förlig, resterna transporterades till Alexanderudd.

Anders Dahlö och Sten Starkenbergs traktorslöp gick i skytteltrafik mellan brännplatser och upplagsplatser dit flitiga Trouvillebor släpade fram grenar från skogsområdena

Lunch serverades till hungriga och törstiga skogsarbetare hos Melanders

inte obetydligt antal tallar. Det handlar också om den gemensamma marken där avverkningen anses ha blivit alltför omfattande på sina håll. " Mycket diskuterades (och grälades om) vilka som var skyldiga till avvikelserna från planer, kartskitser och märkningar. MoDo erkände en viss skuld genom att betala oss ett skadestånd på 15.000 kr, vilket användes för att ge de mest drabbade tomtägarna plåster på såren.

Skogsvårdsområden

Sedan 1990 har inga större avverkningar gjorts. Vi har istället ägnat oss åt den nog så viktiga gallringen av tallskott, tallstruntar kallade. Sommaren 1997 indelades Trouville i 6 skogsvårdsområden med en skogsansvarig familj i varje. Under dessas ledning har grannarna samlats till arbetsdagar och man har åstadkommit en välgörande utrensning utmed vägkanter och på allmänningar.

Sopor, toaletter och avlopp

"Närhelst Trouvillebor träffas på sommaren eller i vinterns förskingring, blir samtalet livligt och allmänt då det kommer in på toaletter och sopor." Så inleddes Trouville-Nytt nr 36 i december 1994 , och så är det nog! I begynnelsen på 40-och 50-talen var allt mycket primitivt. Varje latrintunna fick sin egen välgödda grop i ljungen. Soporna brändes på tomten eller sänktes (flöt iväg) till havs. Avlopp för BDT (Bad,Dusch,Tvätt) leddes till en stenkista eller till en enkel tvåkammarbrunn.

Soporna

Dessa förhållanden var naturligtvis inte tillfredsställande, och när föreningen bildats började åtgärder vidas. En sopförbränningsugn ställdes upp vid förrådsplatsen på Fyrbergsvägen. Efter några år förbjöd brandmyndigheten fortsatt användning. Sedan vi flyttat ugnen 40 meter och vänt oss till länsstyrelsen, fick vi fortsätta att elda våra sopor i ugnen. Samtidigt pågick utredningar om hela Sandöns sophantering. Några år in på 60-talet lät så Djurö kommun bygga en större sopförbränningsstation i den s.k. Lunden i hamnen. Härifrån svepte

dunster och rök upp över Seglarstan. Vår förening var tacksam att problem med sopberg och eldning flyttats till byn men framhöll i en skrivelse till hälsovårdsnämnden, att en regelbunden hämtning i kommunal regi var önskvärd - vi var ju nu tvungna att transportera våra sopor till byn. Sommaren 1970 införde Djurö kommun obligatorisk sophämtning i skärgården och vi fick en plåttunna för varje tomt. Bortsett från att tunnorna inte var någon prydnad, hade Trouvilleborna nu fått sophanteringen ordnad på ett tillfredsställande och bekvämt sätt. Sopbränningen i byn upphörde och alla sopor transporterades från ön.

Miljökonferens i Rio

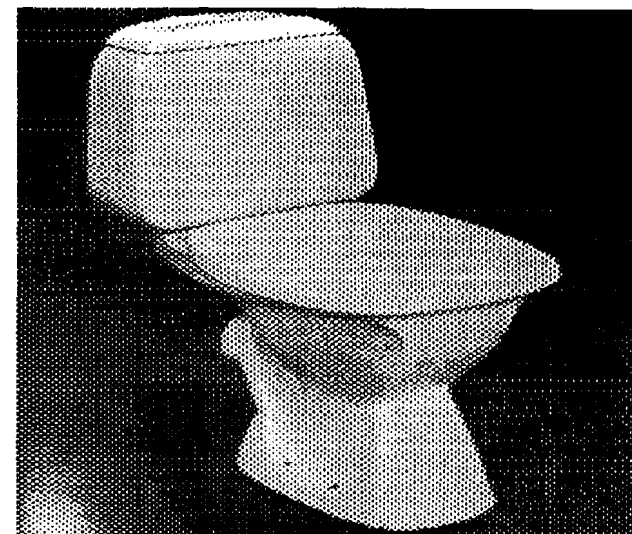
I efterdyningarna av den stora miljökonferensen i Rio de Janeiro 1992 kom nästa förändring. Nya signaler kom från riksdag och regering om hur sopor skall hanteras. Varje kommun gjorde sin egen Agenda 21 och nyckelorden var sopsortering, producentansvar, återvinning, återanvändning och kompostering. Som led i en ny miljömedveten ordning byggdes nu en stor sopgård i Lunden. Hit skall alla sopor föras och glas, batterier, andra miljöfarliga sopor, grovsopor, kylskåp och byggsopor avlämnas separat för vidare transport från ön till återvinningsanläggningar. Anläggningen i byn sköts av Sandhamns Hamnservice AB på entreprenad för kommunen. Hushållen uppmanas att kompostera matavfall och som en förberedelse för ytterligare sortering ersattes sommaren 1996 de individuella tunnorna med två kollektiva sopstationer, en i bryggviken och en på vägen mot byn. Sellbergs med underentreprenören Mellskär svarar för tömning av dessa sopstationer.

Hanteringen av latrin

För att få en bättre ordning med latrintömningen ordnade föreningen omkring 1960 med ett gemensamt inköp av betongringar, som kunde användas som komposteringsbrunnar för latrin. De första förmultningstoaletterna började komma på marknaden, och framåt 80-talet löste allt fler sina toalett-

problem med sådana av olika märken. Åtskilliga medlemmar investerade i vattentoalett med sluten tank för tömning av Sellbergs.

Redan 1970 när obligatorisk sophämtning vid tomten infördes, fick vi också möjlighet att beställa hämtning av latrintunnor. Från sommaren 1974 övergick latrintömningen till att bli obligatorisk. Liksom för soporna blev det nyordning på 90-talet. Nu anser man att latrin bör stanna på öarna och användas för jordförbättring. Från och med sommaren 1995 upphörde den obligatoriska latrinhämtningen och från 1997 kunde man överhuvudtaget ej få hämtning. Kommunen uppmanade alla att kompostera och för ett 10-tal hushåll ordnade Trouvilleföreningen gemensamt köp av kompostlådor av märket Mullbanken.

Vattentoaletter

I oktober 1988 gick ridån upp för Vattentoaletterna - en thriller. Då fick ett antal medlemmar en skrivelse från Värmdö kommuns Miljö-och hälsokontor. Kontoret konstaterar att man ej kan finna att något tillstånd söks eller beviljats för vattentoalett och ber fastighetsägaren att sända in kopia på sådant tillstånd - om det finns. Några tillstånd stod ej att finna. I maj 1985 anmodades därför fastighetsägarna att inom en

månad montera bort vattenkloseterna och meddela vilken typ av toalett, som man istället önskade installera. Som motiv till åtgärden angavs omsorg om vattentillgången på ön. Nu inleddes förhandlingar mellan vår förening och kommunen och de sköttes från vår sida främst av Gösta af Sandeberg. Ett första resultat blev att kommunen kunde ge respit för nedmontering av toaletterna, om Trouvilleföreningen bekostade en utredning om vattentillgången på ön. Föreningen accepterade detta och uppdrog åt företaget Terraplan att göra en geohydrologisk undersökning. Uppdraget bekostades av innehavarna av vattentoaletter inom Trouville och Kompassen. Undersökningen blev av stort värde då kommunen och vattenkonsumenterna på ön fick god kunskap om vattentillgång, återbildningstakt, risk för saltvatteninträngning m. m. Väsentligt i sammanhanget var att snålspolande toaletters förbrukning av vatten måste betraktas som marginell. Omsorg om vattentillgångarna var ej längre ett gångbart skäl att förbjuda befintliga eller tillkommande toaletter. Trots detta beslöt kommunstyrelsen i februari 1992 "att vattentoaletter med slutna tankar inte skall tillåtas på Sandön." Bakgrunden uppgavs vara att en tömning av avfallet från de slutna tankarna i Sandhamns ledningsnät inte var möjlig. Man kan i kommunens protokoll också finna att politiker och tjänstemän var oroliga för konsekvenserna av att i efterhand bevilja tillstånd till toaletter som anlagts utan vederbörligt tillstånd. Några ytterligare uppmaningar eller ingripanden har dock ej skett avseende de 23(?) vattentoaletterna i Trouville och Sellbergs ordnar fortfarande sugning av de slutna tankarna.

Tvättstugan

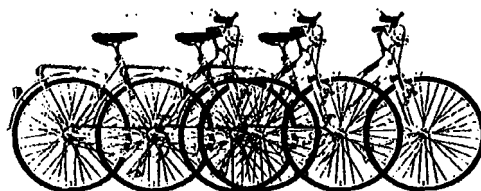
Sommaren 1979 invigdes med drink, tal och hurra-rop vår tvättstuga i pump-och förrådsskjulet. Dittills hade man fått dra ner tvätten till byns tvätt-och mangelbod, som vi hade möjlighet att hyra. Åran av vår tvättstugas tillkomst skall nog främst tillskrivas Gösta af Sandeberg och Hans Isberg. Hans var här den praktiske ingenjören som ledde

byggenskap och montering och under kommande år alltid ryckte in när det uppstod tekniska problem. Finansieringen tillgick på samma sätt som med våra bryggor:

De som ville använda tvättstugan fick tillskjuta 300 kr per familj. Med ca 40 "delägare" kom det alltså in 12.000 kr. Tvättstugan kom dock att kosta betydligt mera, varför föreningen fick hjälpa till mer än som var budgeterat.

Över årens lopp har föreningen nog fått tillbaka detta utlägg genom överskott på tvättavgifterna och genom tillströmningen av fler delägare. Sommaren 1995 var 50 hushåll delägare, men endast 40 av dessa utnyttjade tvättstugan. Tvättmaskiner är ju nu inte helt ovanliga i våra hus.

Av ekonomiska skäl anskaffades till att börja med begagnade hushållstvättmaskiner, som snart slets ned och måste bytas ut. Sommaren 1997 utökades kapaciteten avsevärt genom anskaffandet av ytterligare en stor tvättmaskin och en ny torktumlare, båda av märket Electrolux-Wascator och avsedda för drift i kollektiv miljö.

Cykelskjul i byn

En gång i världen fanns det en klassisk svensk utedansbana i hamnen nere i byn. Det blev allt svårare att upprätthålla acceptabel ordning under danskvällarna och till slut stängdes banan någon gång i slutet på 50-talet och blev deklasserad till Sandhamns Vänners förvaringsskjul för optimistjollar m.m. Där fick Trouvilleföreningen möjlighet att hyra plats för cyklar och kärror. På den tiden fanns ingen båtförbindelse direkt med

Trouville, varför det var extra angeläget att kunna ha sin cykel inlåst i hamnen då man for till stan.

Till sommaren 1982 stod "byamännens" nya bodar klara i hamnen och till hösten revs dansbanan.

Vi erbjöds cykelplatser i ett utrymme i bodarna och där förvarades nu över 50 Trouvillecyklar. Redan till hösten uppstod dispyt om den framtida hyran, vilket ledde till att vår förening sökte bygga ett eget skjul. Vi fick byggnadslov för ett cykelskjul som skulle ligga på mark som kommunen arrenderade av Eknö Hemmans Samfällighetsförening. Byamännen stoppade detta byggnadslov som stred mot deras kontrakt med kommunen, och både kommunen och vår förening blev åthutade för våra lömska planer bakom ryggen på markägaren. Emellertid övertog Hemmanet vårt bygglov och byggde skjulet, som vi sedan dess hyr och har stor glädje av.

Arbetsdagar på Trouville

Varje år genomförs ett antal frivilliga arbetsdagar i Trouville med start kl.10 utanför Tvättstugan. Anledningen kan variera, städning av badstränderna, tångröjning, skogsröjning, båtupptagning etc. Uppslutningen är alltid stor och efter arbetets slut vid lunchtid bjuds deltagarna som regel på enkel förtäring med varmkorv, läsk och öl.

Oljesanering på Trouvillestranden efter utsläpp från en grundstött oljetanker

Samling utanför Tvättstugan för information och fördelning av dagens arbetsuppgifter

Hans Kjellander och Jan Linglöv efter sopflytten

Samling inför höststädningen

Förtäring på Starkenbergs terrass efter ett arbetspass

Transporterna på ön

av Sten Starkenberg

Kalle Andersson med elaka hästen, Pelle med jeepen, Stig Carlsson, Bengt Lundqvist och Sop-Lasse har svarat för de tunga transporterna från byn till Trouville. Pelle med jeepen var en särling och körde aldrig åt folk han inte tyckte om, hur mycket de än bönade och bad. Efter sin hustrus död innefattade transporterna även en måltid efter utförd körning, då han inte ansåg sig vara god vän med köket hemma. Han var omtyckt och trivsamt att språka med, så det blev ibland både starkt och sent innan han äntrade jeepen för hemfärden.

Bengt Lundqvist tog över transporterna efter Pelle och har varit Trouvilleborna behjälplig i olika sammanhang, grävningar, vägar, vatten, slamsugningar, trädfällningar, skogsröjningar m.m. en glad och gemytlig person, alltid med en vits eller en aktuell immitation på tungan. Även Lars Andersson, populärt kallad "Sop-Lasse" har hjälpt både enskilda och föreningen med transporter vid olika tillfällen.

"Pelle med jeepen" och Bibbi Zetterman pustar ut efter en transport från ångbåtsbryggan.

Bengt Lundqvist under en paus på Alexandeudd i samband med körning till Valborgsmässobålet, serveras av Erke Åkerlund

Detlof Sjögren med barn och "Pelle med jeepen", Arvid Pettersson vid framkomsten till Trouville. Bilden från 60-talet

Fullt lass med sopor på väg till byn

Båttrafiken till Sandhamn och Trouville

av Sten Starkenberg

Båttrafiken till och från Sandhamn har sedan början av seklet drivits av ett stort antal bolag, dels med avgångar från Strömkajen i Stockholm och dels från Stavnäs. Konkurrensen om passagerarna var förr knivskarp och det gällde för båtarna att så snabbt som möjligt komma fram till de olika bryggorna och blockera dem för att försena för konkurrenterna. Till Sandhamn har gått båtar som Najaden, Express, Prinsessan Ingeborg, Nya Sandhamn, Sandhamns Express, Waxholm 1 o. 2 m.fl. Att trafiken uppehölls även vintertid var för skärgårdsborna en överlevnads-möjlighet, då de den vägen kunde frakta in fisk- och lantbruksprodukter till försäljning i huvudstaden. Förutom Waxholmsbolagets större båtar har även Delfinbåtarna trafikerat routen Stockholm-Sandhamn, de senare under sommarsäsongen. Dagliga turer morgon och kväll skapade möjlighet att pendla till och från arbetet i staden ut till familjens sommarboende.

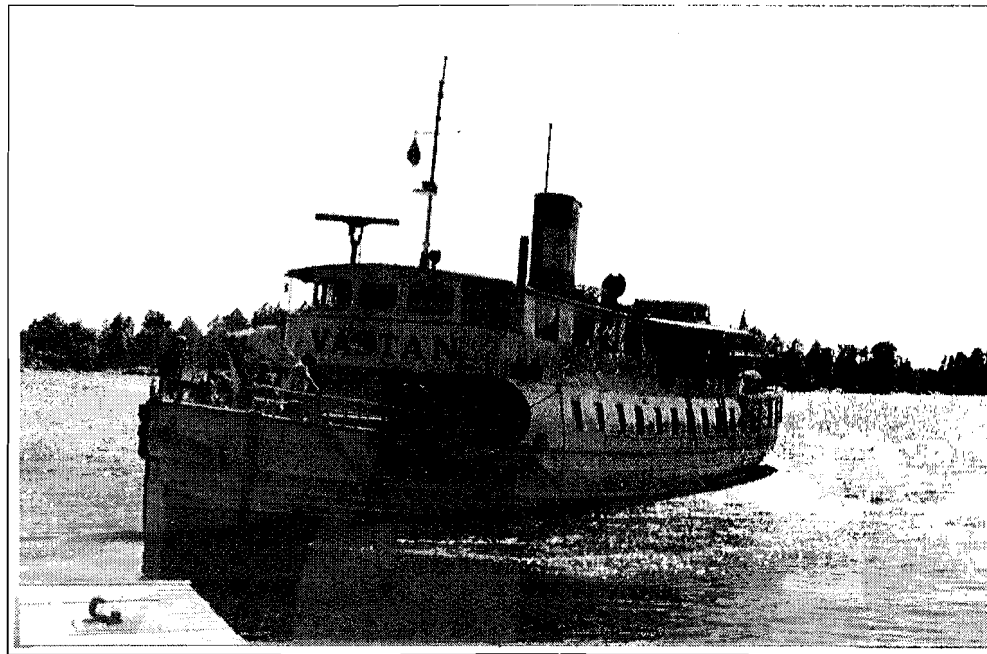
Flora i Sandhamn

Ejdern på ingång till Sandhamn

Tranan, Norrskär och Waxholm vid ångbåtsbryggan i Sandhamn

Västän på ingång till bryggan i Sandhamn

Athena med Janne Arnold på väg mot Trouvillebryggan

De första båtarna till Trouville

Båttrafiken till Trouville kom igång först då den stora bryggan byggdes. Det var då mindre passbåtar som Röde Orm, Minerva och Athena som kunde lägga till på nocken. Först i samband med att brygga 2 kom till och den gamla bryggan förlängdes och förstärktes, kom mer reguljär trafik igång. Röda bolaget startades med en flotta av lite större passbåtar. Efter något år delade man upp sig i två bolag. Sandö Express och Sandhamns Express med Jan Arnold respektive Lars Nordvall som skeppare tog hand om trafiken till Eknö, Sandhamn och Trouville.

Båtarna till Trouville har blivit större och bekvämare och numera kan man till och med förtära både mat och dryck ombord. Sommartid går även fasta turer till Trouvillestranden.

Även vintertid uppehålls trafiken. Blir isbildning för kraftig trafikeras routen med hjälp av bogserbåten Korsö. Visserligen långsam men den tar sig fram och vi är mycket tacksamma över att Janne och Lillis med medhjälpare satsat på oss i Trouville.

Sandhamns Express med plats för 110 passagerare varav 54 sittande vid bord.

Marschfart 18 knop

Öppet soldäck för 40 personer

Propellerdrift

Lars Nordvall skeppare på Sandhamns Express

Sandö Express med plats för 96 passagerare varav 54 sittande vid bord.

Marschfart 17 knop

Öppet akterdäck

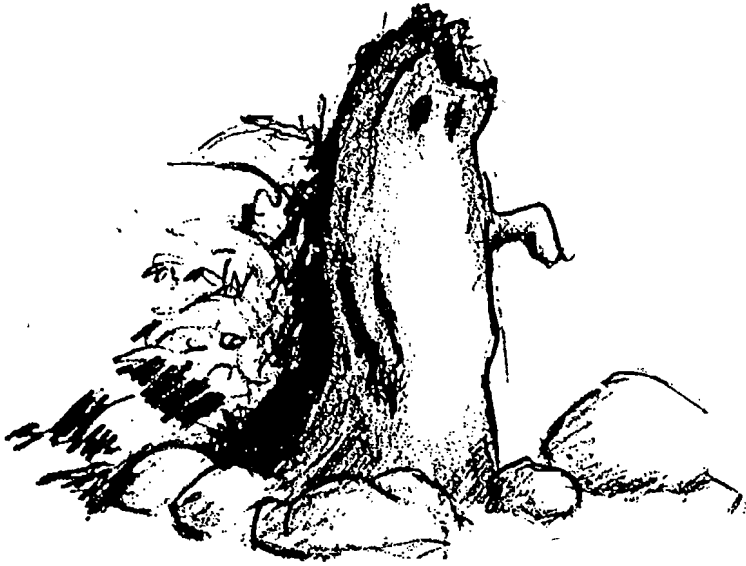
Vattenjetdrift

Skeppare Janne Arnold här med styrmanen Pontus Frösell

Till minnet av en stubbe

av Viveka Sjögren

En gång för länge sedan stod en liten stubbe vid stigen
ner till Alexanderstranden.
Han hette Gubben Grå och han hade stått där i hundra år.
Först var han ett träd som vajade i vinden från havet,
sen blev han en liten stubbe med längtande blick.
Han ville fara över vågorna till Grönskärs fyr,
han ville berätta om alla stormar som blåst,
han drömde om solnedgången på andra sidan ön.
Lilla Gubben Grå sträckte ut sin hand i en hälsning
och vi tryckte den med kärlek ända tills han försvann.
Någon sparkade bort honom.
En murken stubbe som stod i vägen.
Eller Lilla Gubben Grå som ville säga välkommen.
Välkommen till Stenarnas rike.
Jag stannade alltid.
Tog honom i handen och sa: "Hej hur mår Du?"
Och jag tackade honom för stenarna
som jag bar med mig hem från hans strand.

Stenar ruvar på hemligheter.
De ligger på stranden och viskar.
Om man lyssnar kan man höra.
Och om man stryker dem mot sin kind visar de sina
färger och mönster - blir fyllda av stjärnor,
stigar och skiftningar.
Stenar är tysta och hemliga världar.
Att resa in i.

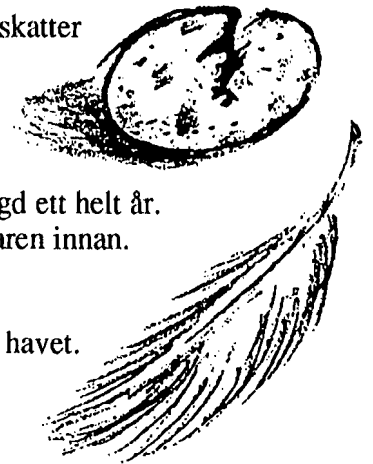
Vi byggde små stentroll.
Små tjocka troll med trassligt hår av tallskägg.
Och till trollen byggde vi byar.
De bodde under rötter och mellan stenar, hade kottkor i sina
hagar och dukade till gästbud med lingonblom på bordet.

De lever ett stillsammare liv idag, de som blev kvar.
Ett stilla liv på ett fönsterbräde.
Långa ensamma vintrar.
Tomma stugor.

I en cigarrlåda från en farfar som fanns; några sista skatter
från barndomssomrarna.
En puppa av guld, ett fågelägg, en fjärils vingar,
några slipade glasbitar.
Små glänsande plastkulor från stranden.
Och minnet av doften från byrålådan som varit stängd ett helt år.
Hur jag öppnade den, nyfiket, för att minnas sommaren innan.

Nyupptäckta nu.
Nya små fingrar smeker stenar, samlar snäckor, hör havet.

Men Gubben Grå är borta för alltid.
Kvar blev bara ett hål i marken.

Trouvillepoesi

av Susanne Sahlin-Strandäng

Min barndoms blåbärskog var stor och tät.
Vi satt tyst på huk och åt.
Plockade nävarna fulla av bär.
Pressade dem mot gommen för att
hålla kvar sötman länge, länge.
Solen letade sig igenom tallkronornas
tjocka grenverk.
Lyste på våra mygghälsans armar.
Vi skrattade med blåa munnar.

Uppe tidigt på utmorgningen.
Beskådar Grönklippan.
majestätiska stens
från bunkerborg
Spejar ned mot
som skjuter ut
grå, len tunga i
Hastar ned mot
morgondoppet
flaxande badkar
och saltsjötväls

I lä i bergskräsen
Njuter av skro
Makar på m
en viloplats
Slappnar av
Ligger länge
till kluckande
Tittar upp
Följer kisan
förbi kobbe
slappar i so
Möter den
av Stora Br
rofylld Grönklippan

Blandade minnesbilder

av Berit o. Sten Starkenberg

"Pihlans" pensionat i Trouville

Berit: När min familj flyttade ut till Trouville fungerade "Pihlans" Pensionat uppe vid vägskälet mittemot Tvättstugan. Det frekventerades till mycket hög grad av gamla kappseglare som p.g.a. åldern slutat att segla. Dagtid satt gästerna ute på husets verandor och blev omskött av fru Pihl och fram emot middagstid tog man på sig klänning respektive vita byxor, seglarkavaj och den vita seglarmössan, samt tog promenaden ner till klubben för att intaga sin middag. Det var inte ett par man mötte, utan en hel liten procession, som återkom år från år till pensionatet.

Hans Pihl

En kall blåsig decemberdag kom vi ut i egen båt till Trouvillebryggan. Hans Pihl var klädd i ett enkelt istäcke. I den kraftiga snöbålen som nya bryggans fundament låg en man som såg ut som en gammal gångbräder. Självklart var det Hans Pihl. En annan skulle aldrig ge sig ut i detta vädret. Hans Pihl var en man som utfört så många heroiska bedrifter som vi åren för oss Trouvillebor.

Teater

En annan mörk höstkvallov kom vi till Sandhamn låg Teaterbåten upplyst vid kajen. Vi skyndade oss hem till Trouvillebryggan för att se teater och cyklade ner till byn för att njuta av en promenad och cykling på ön. Det var ju inte varje dag som sådana tillfällen gavs. Chefen själv, Per Edström tog omvårdnaden och väl inne i denna säregna, unika lokal kunde vi konstatera att manfallet av teaterintresserade var stort. Förutom Berit

och jag var det endast en mormor med två barnbarn som var närvarande och fick njuta av en otroligt fin föreställning, framförd av 8 skådespelare inför denna magra publik. I pausen blev vi bjudna på kaffe tillsammans med skådespelarna. Ett oförglömligt minne. Man undrar bara över var övriga Sandhamnsbor höll hus den kvällen.

Måsvarningar

Jag minns också en grannfru som varit nere i byn och köpt ett par kilo strömming och stod utomhus och rensade dem. När näst sista strömmingen var rensad ringer plötsligt telefonen, hon rusar in och tar samtalet, 2 minuter senare kommer hon ut igen., Inte en strömming fanns kvar, de vita örnarna hade slagit till..

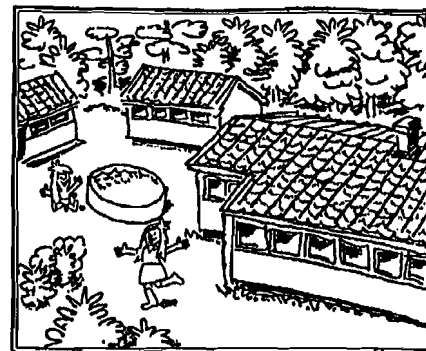
Vid ett annat tillfälle satt vi i kvällsolen nere i Sandhamn i vår båt tillsammans med några vänner och språkade då en yngre man i en liten roddbåt med snurra kom runt udden på Lökholmen mittemot yttersta pontonbryggan. Han hade ett stort bord placerat i båten varför vi med intresse följde hans vidare färd. Väl runt udden förtöjde han båten nedanför berget och bar upp bordet högst upp på berget, i solnedgången, försvann ner i båten och kom upp med ett otal kassar. Vi greppade kikarna och kunde se honom duka upp en riktig festmåltid åt sig och flickvännen. Kassarna var från Lisa Elmqvist i Östermalms-hallen kunde vi konstatera. Lax, löjrom, ål, räkor och andra delikatesser dukades upp med duk och brutna servetter. Champanjekylaren ställdes på plats, allt var klart för en riktig pangkväll. När bordet stod klart antrade han snurrebåten och for tillbaka runt udden för att hämta sin käresta. Han hade knappt mer än hunnit runt hörnet då minst två dussin objudna vita örnar infann sig vid bordet. Ett tragiskt drama utspelade sig därefter inför våra ögon. Bordskick var det inte tal om, flatrökta laxsidor, ål, painriche, smör, burkar med löjrom och andra godsaker slogs man om. Inte ens påsarna med kallt vin som placerats under bordet fick vara ifred. Efter 5 minuter var festen slut. Utöver hela berget låg spillrorna av kalaset, bordsdukar, matrester, krossat glas, tallrikar, servetter. En tragedi. När så de unga tu 10 minuter senare anlände gående över berget från andra sidan, kunde de bara konstatera att festen var inställd. Sorgligt att se dem städa upp efter de glupska inkräktarna. En läxa för livet. Lämna aldrig ett dukat bord obevakat i skärgården. Jag tror ingen av oss gör om det misstaget.

Det spökar på vår ö

En saga från Trouville, tillägnad barnbarnen julen 1995

Text: Kaj Lagerström

Illustrationer: Sten Starkenberg

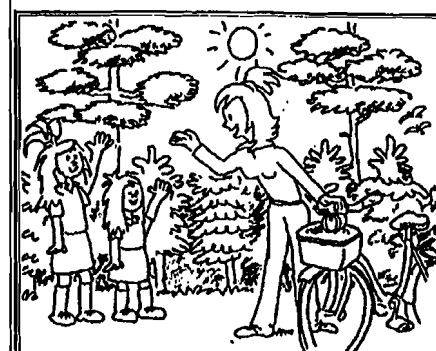

Det var en gång två flickor som bodde på en ö, långt ute i skärgården.

Den ena flickan heter Filippa och den andra heter Isabella. Isabella är Filippas lillasyster.

Dom bor på ön tillsammans med sin mormor, som heter Berit.

1.

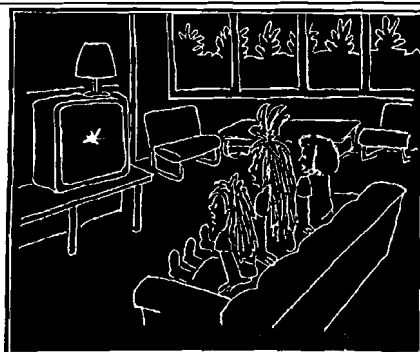

En dag sa Mormor Berit, att nu flickor måste Ni klara Er själva ett tag för Mormor måste åka ner till byn och köpa mat.

Vi klarar oss jättebra själva sa Filippa.

Jag klarar mig lite själv, sa lilla Isabella.

2.

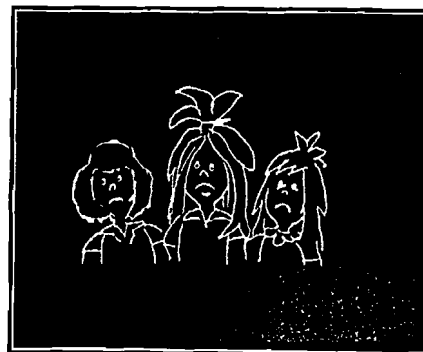

Det hade redan blivit alldeles mörkt i skogen. Och mormor Berit hade inte kommit tillbaka från byn.

Flickorna satte sig bredvid varandra och tände en lampa och satte på TV-n.

Då blev det alldeles mörkt. Alla lamporna slocknade, TV-bilden försvann och det hördes ett väldigt dunder och brak.

7.

Nu var det alldeles mörkt ute. Man kunde se några skuggor från de höga tallarnas grova stammar. Flickorna tittade ut genom fönstret. En blytt till. Fast sen var det mörkt igen.

Men titta därborta, skrek Dea. Vad är det?

Jag är rädd, sa Isabella, som vaknat av åskan. fast jag vill i alla fall att Mormor läser en saga.

8.

Det är nog åskan, sa Filippa. Jag börjar bli rädd!

Jag är också rädd, sa Dea.

Jag vill sova, sa Isabella och jag vill att Mormor läser en saga.

Tyst med dig, sa Filippa, hör Du inte att det åskar!

9.

Filippa tittade ut genom fönstret. Långt borta såg hon något vitt som rörde sig bland buskarna.

Titta Dea, sa Filippa, titta får Du se! Det knastrade på grusgången.

Dea tittade ut, Filippa jag ser två, liksom. liksom spök, spöken. Ser Du dom?

Ja, sa Filippa, nu ser jag också två spök, spök, spöken. Vad ska vi göra nu?

10.

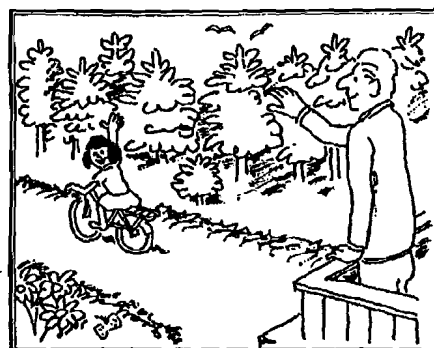

Men innan Mormor cyklade till byn så hade hon sagt: Filippa, ring till lilla Dea, hon är också här på ön, hon kanske vill cykla över till vårt hus och leka med er.

Ja, sa Filippa, jag ringer nu genast.

Ring, nu fort sa Isabella

3.

Dea sa att hon gärna ville komma och hälsa på. Hon frågade farfar Kaj och han sa att hon gärna fick hälsa på hos Filippa och Isabella. Men, sa Kaj, man måste vara försiktig, för man vet aldrig vilka faror som lurar på en så här mystisk ö.

Äsch, sa Dea, jag är ju fem år, så jag är inte rädd.
- Hej då, sa Dea! - Hej då, sa Kaj!

4.

När Dea kom till huset där Filippa och Isabella bor blev alla tre så glada. Dom hoppade och skuttade. Deas cykel trillade ner i ett dike.

Dea snubblade och fick ett sår på knät och lilla Isabella kissade på sig av skratt.

Fast det gjorde inget, för alla var ju så glada.

5.

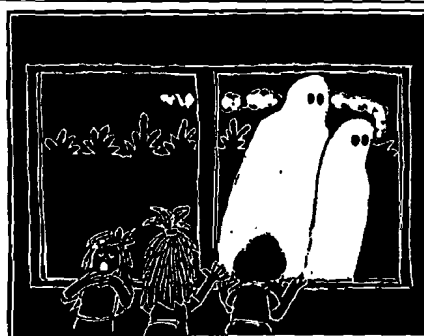
Kom fort in i huset sa Filippa, för det börjar bli så mörkt härute!

Fort in i huset, sa Dea.

Jag med, sa Isabella, jag med.

Och så sprang de in i huset där Filippa och Isabella bor.

6.

Försiktigt kikade dom upp över fönsterkarmen och nu var spökena alldeles nära huset. Fort, sa Dea, vi gömmer oss under sängen.

Det är försent, sa Filippa, dom är ju redan här och dom kommer och tar oss.

Jag är rädd, sa Isabella och somnade igen.

Dom kunde se att det ena spöket var stort och långt och det andra spöket var lite kortare. Ur det mindre spöket kom det upp en hemskt rök och man kunde se spökenas hemska svarta ögon.

11.

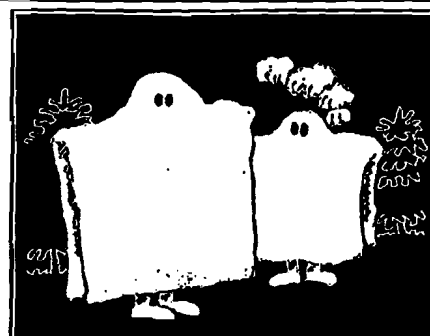
Hjälp, skrek Filippa så högt hon kunde!

Hjälp, hjälp, skrek Dea så högt hon kunde!

Jag vill också skrika hjälp, sa Isabella som just vaknat.

All tre flickorna kröp in under sängen och höll varandra i handen. Och då...

12.

Bra att det slutat åska, sa Sten. Imorgon kan vi hänga upp våra lakan som vi hämtade i båten.

Men se där, sa Kaj, där kommer Berit med cykeln full av matkassar.

Strömmen hade kommit tillbaka och in genom dörren kom Kaj och Sten med lakanen i famnen. Berit följde efter med matkassarna.

Men var är flickorna, utbrast Berit!

13.

Då hördes ett ynkligt rop på hjälp från sängen. Hjälp, hjälp spökena kommer in i huset.

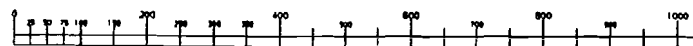
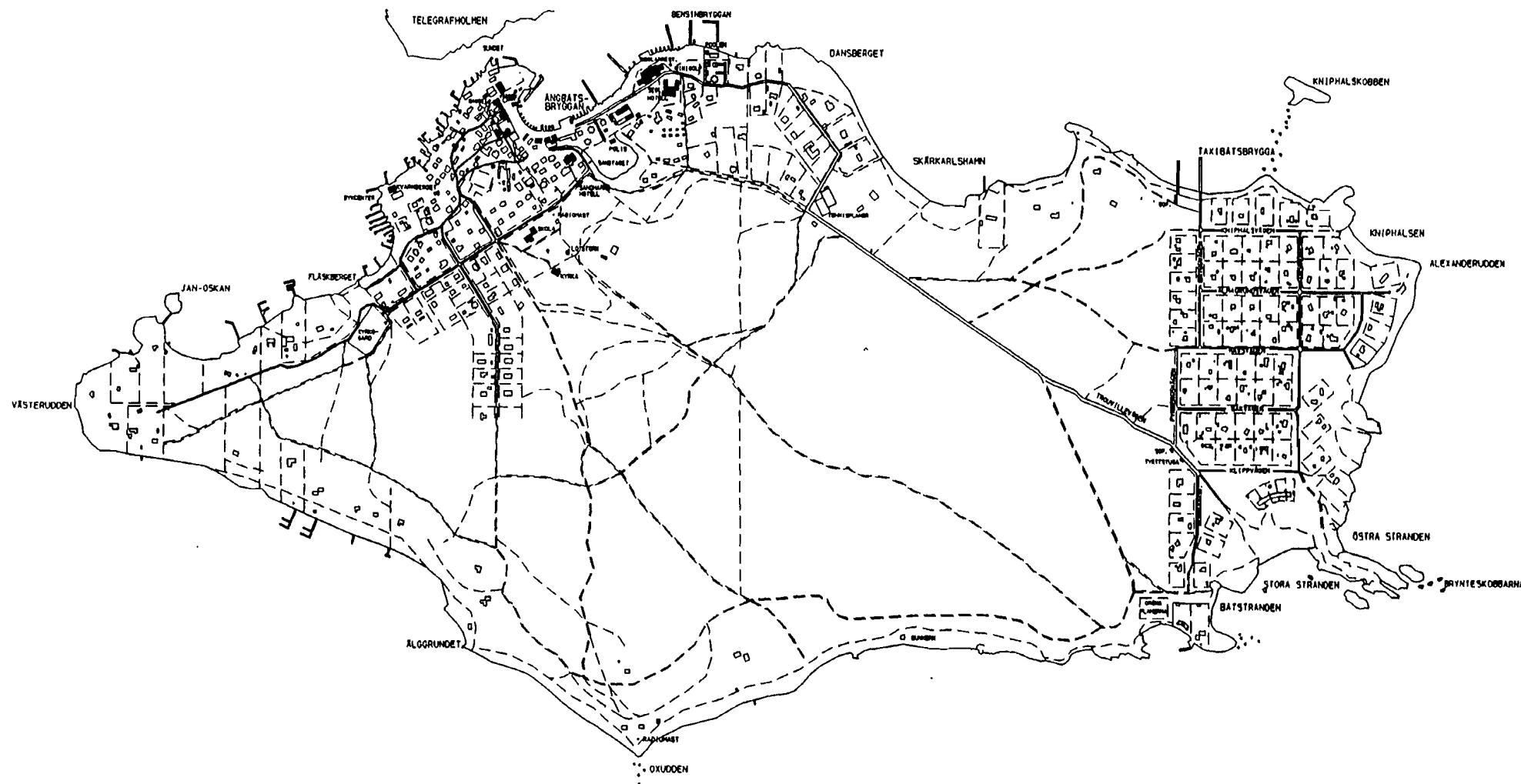
Vad pratar ni för dumheter, sa Mormor, här finns inga spöken, det är ju bara vi.

Då vågade äntligen Filippa, Isabella och Dea krypa fram ur sitt gömställe.

Sen blev alla glada igen, när Mormor bjöd på varmkorv och extra lördagsgodis. Morfar Sten och Farfar Kaj fick både varmkorv, öl och smörgås.

14.

Karta över Sandön 1997

UNGEFÄRLIGT UTSEENDE AUGUSTI 1997, JAN ÅKERLUND

